

Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд санал авахаар зохион байгуулсан хэлэлцүүлэг, цахим хуудсуудаар ирүүлсэн саналын товьёг

№	Санал өгсөн иргэний овог, нэр	Ирүүлсэн санал	Тайлбар
Фэйсбүүк цахим хуудсаар ирүүлсэн санал			
1	Zulaa Jantsan	Хөдөө орон нутагт хөгжлийн төлөвлөлтийг хэрэгжүүлэхэд газрыг нь төслийн үр шим ач холбогдлыг үнэлж төсөл сонгон шалгаруулалтаар явуулах заалт маш чухал байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд “33.5. Хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 33.1.2-т заасны дагуу төсөл шалгаруулах хэлбэрээр газар эзэмших эрхийг зөвхөн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар эсхүл мал аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхлэх зориулалтаар малчдын хоршоонд, эсхүл гадаад улс, олон улсын байгууллагын буцалтгүй тусламж, хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөрт, эсхүл улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор олгоно.” гэж, мөн хуулийн төслийн 20.1.8-т “Энэ хуулийн 33.5-д заасан улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор аймаг, нийслэлийн хэмжээнд төсөл шалгаруулах зарчмаар эзэмшүүлэх газрын зориулалтыг тогтоох.” гэж тусгасан тул аймаг, нийслэлийн ИТХ нь мод үржүүлэг байгуулах зориулалтыг төсөл сонгон шалгаруулалтаар олгохоор баталсан тохиолдолд боломжтой болно.
2		Мөн мод үржүүлгийн газрын үнэлгээ орон нутагт маш өндөр байгааг анхаарч, дуудлага худалдаагаар авахад их өндөр үнэлгээтэй байна	
3		Цашид мод бут тарих, ойжуулах ажлуудыг дэмжих зорилгоор заалт оруулах нь зүйтэй байна.	
4	Flower Flower	Газрын төлөв чанарын хянан баталгаа гэх зүйлийг шаардахгүй болгох нь зөв , хэдэн кадастр хийдэг хүмүүс маш үнэтэй худлаа юм хийдэг тэрийг нь авч хэлэлцсэн ч юм байхгүй , иргэд мөнгө санхүү цаг хугацаагаар хохирдог	Газрын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.7-д “Газар эзэмшигч, ашиглагч нь газрынхаа төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг өөрийн хөрөнгөөр, анх удаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад олгож байгаа болон бусад газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг улсын буюу орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

5	Davaasuren Ganjuur	Нэр шилжүүлээд авах хооронд хуучин газрыг шинэ гээд өгдөггүйн учир эхлээд гэрчилгээ гаргаж өгчхөөд дараа нь төлөвлөлтөд орсон гээд гэрчилгээ гаргаж өгдөггүйн учир	Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим систем хэрэглээнд нэвтэрсэнтэй холбоотойгоор улсын хэмжээнд өмчлөх, эзэмших, ашиглах эрх олгогдсон нэгж талбарын хувийн хэргийг нэг бүрчлэн цахимжуулсан. Тэр үед нэгж талбарын хувийн хэрэг, тухайн шатны архиваас эрх олгосон захирамж шийдвэр гаргаагүй тохиолдолд тухайн жилийн төлөвлөгөөнд тусган гэрчилгээжүүлсэн болно.
6	Ц. Оюунгэрэл	Монгол улсын ихэнх иргэн эзэмших газараа авч чадаагүй байна ямар хүмүүс хэдэн га газартай байх юм зарим иргэн 0.7 эзэмших газаргүй байдгийн энэ асуудлыг шийдэх	Газрын тухай хуульд зааснаар нийслэл, сум, дүүрэг жил бүр тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тухайн жилдээ олгох газрын хэмжээ, байршил, зориулалтыг баталж олгодог. Мөн түүнчлэн иргэнд ил тод нээлттэй, шударга зарчмыг хангах үүднээс Газрын нэгдмэл сангийн нэгдсэн цахим системийг хэрэглээнд нэвтрүүлж газрыг төлөвлөх, олгох процессыг цахимжуулж ил тод нээлттэй болгосон. Улмаар 2023 онд Газрын тухай хуульд орсон нэмэлт өөрчлөлтөөр иргэнд үнэ төлбөргүй олгодог газрыг тодорхой эрэмбийн дагуу олгодог байхаар зохицуулсан. Энэ удаагийн хуульд оруулах гэж буй нэмэлт өөрчлөлтөөр шударга, тэгш зарчмыг хангах үүднээс эрэмбэд хамаарахгүй тохиолдлууд болон иргэн өөрийн харьяалал бүхий аймаг, сумандаа газар авах асуудлыг нарийвчлан тусгаж өгсөн болно.
7	Dorjipalam Shagdar	Гэр бүлийн хэрэгцээний газрын эрхийг шилжүүлэх, хугацаа сунгахад тулгардаг газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгаа шаардахгүй болгох, шат дамжлагыг арилгах,	Газрын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.7-д “Газар эзэмшигч, ашиглагч нь газрынхаа төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг өөрийн хөрөнгөөр, анх удаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад олгож байгаа болон бусад газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг улсын буюу орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
8		эзэмшиж байгаа газраа өмчилж авах эрхээр хангах	Гэр бүлийн хэрэгцээний зориулалтаар эзэмшиж буй газрыг өмчлөх асуудал нь хуулийн дагуу иргэн хүсэлтээ гаргасан тохиолдолд шийдвэрлэгдэж байгаа болно.
9	Tserenjav Tsedenbal	@egazar.gov.mn сайтаар захиалга өгөх гэхээр өгсөн. Өөр газар луу шилжүүл гэхээр нь шилжүүлэх гэсээр байтал сайт нь гацаад кадастрын зургийн Pdf файл оруул гэсэн. Оруулж болохгүй байсаар 5 хоногийн хугацаа	Газрын тухай хуульд зааснаар нийслэл, сум, дүүрэг жил бүр тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тухайн жилдээ олгох газрын хэмжээ, байршил, зориулалтыг баталж олгодог. Мөн түүнчлэн иргэнд ил тод нээлттэй, шударга зарчмыг хангах үүднээс Газрын нэгдмэл сангийн нэгдсэн цахим системийг хэрэглээнд нэвтрүүлж газрыг төлөвлөх, олгох процессыг цахимжуулж ил тод нээлттэй болгосон. Мөн түүнчлэн 2023 онд Газрын тухай хуульд орсон нэмэлт өөрчлөлтөөр Газрын тухай хуульд заасан иргэнд үнэ төлбөргүй олгодог газрыг тодорхой эрэмбийн дагуу олгодог байхаар зохицуулагдсан. Энэ удаагийн хуульд оруулах гэж

		дууссан. Ингэж газар олгомооргүй байна. Зураг яаж хавсаргах талаар тайлбар бичээч. Ард түмнээ хуурсан ажил хийх юм.	буй нэмэлт өөрчлөлтөөр шударга, тэгш зарчмыг хангах үүднээс эрэмбэд хамаарахгүй тохиолдлуудыг нарийвчлан тусгаж өгсөн. Цахим системийг иргэд, олон нийтэд ил тод, хүртээмжтэй, энгийн хялбар болгохоор хөгжүүлэлтийн ажлыг шат дараатай хийж байна.
10	Ц. Оюунгэрэл	эзэмших газраа өмчлөх болгох хэзээнээс эхэлж бичиг баримтаа авах вэ?	Гэр бүлийн хэрэгцээний зориулалтаар эзэмшиж буй газрыг өмчлөх асуудал нь хуулийн дагуу иргэн хүсэлтээ гаргасан тохиолдолд шийдвэрлэгдэж байгаа болно.
11		удаан явлаа ш дээ хянан баталгаа хийлгэж очингуут авахгүй ямар учиртай юм бэ?	Газрын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.7-д “Газар эзэмшигч, ашиглагч нь газрынхаа төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг өөрийн хөрөнгөөр, анх удаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад олгож байгаа болон бусад газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг улсын буюу орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
12	Баясгалан Баясаа	2015 онд цахимаар газар олгосон Багануур дүүргийн нутаг Тариан булаг хэмээх газрыг одоо болтол ямар ч суурьших боломжгүй 1 айл ч хашаа хатгаагүй хэдэн хаймар дугуй булсан нөхцөл байдалтай байсаар байна энэ хугацаанд ард иргэд бид маш их хохиролтой байна.үүнд ямар нэгэн шийдэл гарц гаргалаа хийнэ үү.	Газрын тухай хуулийн 40.1.6-д “хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр гэрээнд заасан зориулалтын дагуу тухайн газраа 2 жил дараалан ашиглаагүй” бол газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга хүчингүй болгох хуулийн заалттай. Мөн түүнчлэн газрын тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, гаргасан шийдвэрийнхээ биелэлтэд хяналт тавих нь аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн ИТХ, газар эзэмшигч, ашиглагчаас газар, түүний баялгийг хууль тогтоомж, гэрээний дагуу үр ашигтай, зохистой ашиглаж, хамгаалж байгаад хяналт тавих, зөрчлийг арилгах шийдвэр гаргаж, хэрэгжилтийг зохион байгуулах нь Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг даргын бүрэн эрх юм. Харин Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн 28 дугаар зүйлд заасныг зөрчсөн тохиолдолд шүүхийн журмаар хурааж авах хуулийн зохицуулалттай.
13	Onjoo Ouyntsetseg	Зуслангийн газраа өмчлөх эрхтэй, үгүйг яаж мэдэх вэ	Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь газартай холбоотой төрийн үйлчилгээг www.egazar.gov.mn хаягаар болон харьяалах газрын алба, газрын даамалд хандан авах боломжтой.

14	Jambaa Oyun	Хянан баталгааны дүгнэлтийг авахыг болих хэрэгтэй	Газрын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.7-д “Газар эзэмшигч, ашиглагч нь газрынхаа төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг өөрийн хөрөнгөөр, анх удаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад олгож байгаа болон бусад газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг улсын буюу орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
15	Нямхуяг Мандахгэрэл	Амьдралд шууд хэрэгжих хууль баталмаар байна. 0.7 га газрыг суманд гэж бүтэн 2 жил болж байна. Мөн хүн амьдрахгүй бол газар өгдгийг болих.	Хуулийн төслийн 29.13-т “Тухайн аймаг, сумын засаг захиргааны нэгжид харьяалалтай, өмнө нь гэр бүлийн хэрэгцээний зориулалтаар үнэ төлбөргүй газар эзэмшиж, өмчилж байгаагүй иргэний хүсэлтийг энэ хуулийн 29.8.1-д заасан эрэмбийн эхэнд бүртгэнэ.”, 29.14-т “нийслэлээс хөдөө орон нутагт шилжин ирсэн, гамшиг ослын улмаас орон гэргүй болсон, эсхүл нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний гэр бүлийн хамтын хэрэгцээнд зориулан газар эзэмших хүсэлтийг эрэмбэ, дараалал харгалзахгүй шийдвэрлэнэ.” гэж тус тус тусгасан.
16		Ойрхон төвийн газруудаа хамаатнууддаа өгч, бусдад өгөхөө болохоор уулын мухарт өгдгийг болих, эзэмшихээр хашаа барьчихаад хүн амьдраагүй 10 жил болсон маш олон газар байна үүнийг цэгцлэх	Газрын тухай хуульд зааснаар нийслэл, сум, дүүрэг жил бүр тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тухайн жилдээ олгох газрын хэмжээ, байршил, зориулалтыг баталж олгодог. Мөн түүнчлэн иргэнд ил тод нээлттэй, шударга зарчмыг хангах үүднээс Газрын нэгдмэл сангийн нэгдсэн цахим системийг хэрэглээнд нэвтрүүлж газрыг төлөвлөх, олгох процессыг цахимжуулж ил тод нээлттэй болгосон. Улмаар 2023 онд Газрын тухай хуульд орсон нэмэлт өөрчлөлтөөр иргэнд үнэ төлбөргүй олгодог газрыг тодорхой эрэмбийн дагуу олгодог байхаар зохицуулсан. Энэ удаагийн хуульд оруулах гэж буй нэмэлт өөрчлөлтөөр шударга, тэгш зарчмыг хангах үүднээс эрэмбэд хамаарахгүй тохиолдлууд болон иргэн өөрийн харьяалал бүхий аймаг, сумандаа газар авах асуудлыг нарийвчлан тусгаж өгсөн болно. Мөн Газрын тухай хуулийн 40.1.6-д “хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр гэрээнд заасан зориулалтын дагуу тухайн газраа 2 жил дараалан ашиглаагүй” бол газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга хүчингүй болгох хуулийн заалттай. Мөн түүнчлэн газрын тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, гаргасан шийдвэрийнхээ биелэлтэд хяналт тавих нь аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн ИТХ, газар эзэмшигч, ашиглагчаас газар, түүний баялгийг хууль тогтоомж, гэрээний дагуу үр ашигтай, зохистой ашиглаж, хамгаалж байгаад хяналт тавих, зөрчлийг арилгах шийдвэр гаргаж, хэрэгжилтийг зохион байгуулах нь Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг даргын бүрэн эрх юм. Харин Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн 28

			дугаар зүйлд заасныг зөрчсөн тохиолдолд шүүхийн журмаар хурааж авах хуулийн зохицуулалттай.
17	Nyamka Nymka	Хянан батлах гэж сүлжээ болцон мөнгө угаах арга болимоор юм	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
18	Tsetsgee Dorjgotov	Газрыг нөхөн сэргээх сайжруулах. мод үржүүлэх. тэжээлийн ургамал тариалах талбайг газрын төлбөрөөс чөлөөлөх заалт оруулах.	Газрын төлбөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байна. Саналыг тус хуулийн төсөлд харгалзана.
19	Tseveen Badam	1. Газрын төлөвлөгөөт ХБ ажлыг газрын тухай хуулийн дагуу тогтоосон хугацаанд хийж, Газрын мониторингийг үндэсний сүлжээг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй арга зүйгээр хийх.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
20		Өөрсдийн хөрөнгөөр газрын нөхөн сэргээлт хийсэн, хөрсний үржил шимийг сайжруулж эвдрэлээс хамгаалах арга хэмжээ авсан иргэн ААНд газрыг давуу эрхээр эзэмшүүлэх, өмчлүүлэх.	Газрын тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.5 “Хүний үйл ажиллагааны улмаас элэгдэл, эвдрэлд орж, ашиглалтгүй орхигдсон газрыг өөрийн хүч, хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад тухайн газрыг аймаг, нийслэлийн байгаль орчны газрын дүгнэлтийг үндэслэн эзэмшүүлж болно.” гэж заасан байдаг.
21		ГНС ангиллын шилжилт хөдөлгөөнийг тухай бүр хийхдээ ГТБЧХБ хийдэг болгох	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
22		Газрын суурь судалгаа, зураглалын ажлын стандартуудыг сайжруулан батлах, хувийн ААН-н хийсэн ажилд техникийн хяналт	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

		тавих, хийгдсэн ажлын үр дүнг улсын хэмжээнд нэгтгэн бодлого боловсруулагчдыг мэдээллээр хангах ажлыг зохион байгуулах институцийг бий болгох	
23		Хөрсний лабораторитой болж хувийн лабораторийн ажилд магадлал хийдэг болох	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
24	Оюнаа Оюнаа	0.7 аваагүй хүмүүс яаралтай олгох	Монгол Улсын иргэн гэр бүлийн хэрэгцээний зориулалтаар шинээр газар эзэмших хүсэлтээ цахим системээр дамжуулан гаргах бөгөөд цахим систем нь ирсэн хүсэлтийг эрэмбэлэн эхэнд эрэмбэлэгдсэн иргэнд газрын эрх олгох зарчмаар зохицуулж байна. Харин тус хуулийн төслийн 6/29 дүгээр зүйлийн 29.12 дахь хэсэг: 29.13-т “аймаг, суманд тухайн засаг захиргааны нэгжийн харьяалал бүхий өмнө нь гэр бүлийн хэрэгцээнд үнэгүй газар авч байгаагүй иргэний хүсэлтийг энэ хуулийн 29.8.1-т заасан эрэмбийн эхэнд бүртгэнэ.” гэж тусгасан.
25	Цэнджав Дашдулам	Газрын хянан баталгаа нэхдэггүй болмоор байна. Хувь компаниуд маш өндөр үнэ нэхэж байна.	Газрын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.7-д “Газар эзэмшигч, ашиглагч нь газрынхаа төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг өөрийн хөрөнгөөр, анх удаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад олгож байгаа болон бусад газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг улсын буюу орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
26	Л. Баярпүрэв	Хянан баталгаа гэж шал худалдаа зүйлээ болих хэрэгтэй. Нэг бол үнэ тарифыг нь буулгах тал дээр анхаарахгүй бол дурын үнээ хэлэх юм. 180к, 200к 250к гэх мэтээр	Газрын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.7-д “Газар эзэмшигч, ашиглагч нь газрынхаа төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг өөрийн хөрөнгөөр, анх удаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад олгож байгаа болон бусад газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг улсын буюу орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

www.gazar.gov.mn цахим хуудсаар иргэдээс ирүүлсэн санал			
1	12/7/2025 19:51	33.5 нэмэлтээр хүний үйл ажиллагааны улмаас элэгдэл эвдрэлд орсон газрыг өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн бол гэж нэмэх	Тус хуулийн төслийн 1/20 дугаар зүйлийн 20.1.8 дахь заалт:-д “20.1.8.Энэ хуулийн 33.5-д заасан улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор Төсөл сонгон шалгаруулалтын зарчмаар эзэмшүүлэх, ашиглуулах газрын зориулалтыг тогтоох.” гэж тусгасан. Ингэснээр тухайн төслийн зориулалтыг орон нутаг өөрийн эрх хэмжээний хүрээнд тогтоох боломжтой болох юм. Энэхүү хуулийн төсөлд тусгагдаагүй асуудлыг Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
2	12/8/2025 12:55	Гэвч тусгай зөвшөөрлөөрөө юу, хэсэгчилж үү гэдэг нь тодорхойгүй байгаад асуудал байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
3	12/8/2025 21:35	Шалгуурт нийцсэн иргэнд газар олголтын хугацааг багасгах.	Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд иргэний өргөдөл, гомдол шийдвэрлэх хугацааг нарийвчлан тусгасан байдаг. Мөн Газрын тухай хуульд 2023 онд орсон нэмэлт, өөрчлөлтөөр газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг шилжүүлэх хүсэлтийг шийдвэрлэх хугацааг тус тус заасан байдаг.
4		Хөгжлийн бэрхшээлтэй, ахмад настай, онцгой нөхцөл үүссэн иргэнд газар олголтыг 72 цагийн дотор шийдвэрлэх түргэвчилсэн горим нэвтрүүлэх.	Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд иргэний өргөдөл, гомдол шийдвэрлэх хугацааг нарийвчлан тусгасан байдаг. Мөн Газрын тухай хуульд 2023 онд орсон нэмэлт, өөрчлөлтөөр газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг шилжүүлэх хүсэлтийг шийдвэрлэх хугацааг тус тус заасан байдаг.
5		Гомдол шийдвэрлэх хугацааг хуульд зааж өгөх Газартай холбоотой гомдлыг 14 хоногийн дотор шийдвэрлэх зохицуулалт	Тус хуулийн төслийн 33.9-т “Энэ хуулийн 37.2, 38.4-т заасан хүсэлтийг шийдвэрлэхдээ энэ хуульд зааснаас бусад нөхцөл, шаардлага тавихыг хориглох бөгөөд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хүсэлтийг хуульд заасан хугацаанд шийдвэрлээгүй бол тухайн шатны Засаг дарга шалтгаан, үндэслэлийг хүсэлт гаргагчид мэдэгдэх үүрэгтэй.”, 33.10-т “Хүсэлтийг хуульд заасан хугацаанд шийдвэрлээгүй, эсхүл энэ хуулийн 33.9-д заасныг зөрчсөн тухай гомдлыг нийслэл, дүүрэгт Нийслэлийн газрын эрхийн маргаан таслах зөвлөлд, аймаг, суманд дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтанд тус тус гаргана.” гэж тусгасан

			бөгөөд иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд иргэний өргөдөл, гомдол шийдвэрлэх хугацааг нарийвчлан тусгасан байдаг.
6	12/8/2025 22:52	Газрынхаа хэвлийд байгаа нөөцийн хэмжээг давтамжтай судалгаа явуулах хамгийн том жишээ Эрдэнэт үйлдвэр Эрдэнэт хот нэг хүнд ноогдох газар нутгийн хэмжээгээрээ газар доорхи баялаг хот хоёрын зөрчил уурхайн хотын төлөвлөлт тэсэлгээ судалгаа экологийн даац хөгжлийн бодлого зэргээ харгалзан үзэж хуулиа баталмаар юм. Эртний олдворын судалгааг хийхгүй дээр хэдэн боловсролгүй даамлууд хэдэн халтар төгрөгөөр бүгдийг нь зараад дуусчихсан	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.Тус хуулийн төслийн 24 дүгээр зүйлийн 24.8-т “Хууль, тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газрын болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан бүхий газар, хот байгуулалт, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос болон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл бүхий газрын орон зайн мэдээллийг бүрдүүлэх асуудлыг хариуцсан байгууллага нь Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэг хүлээнэ.” гэж тусгасан.
7	2025-12-09 01:59:10	40.1.8 Газрын тухай хуулийн 29.3 дахь заалтын дагуу үр тариа,төмс хүнсний ногооны чиглэлээр газар эзэмших эрхийн дагуу эзэмшсэн газрынхаа тодорхой хэсгийг 2 жил дараалан бүрэн гүйцэт ашиглаагүй тохиолдолд ашиглаагүй хэсгийг хураан авч дахин хуваарилах зарчмыг баримтална. Орон нутагт том талбай хашчихаад багахан хэмжээнд газар тариалангийн үйл ажиллагаа эрхлээд байдаг иргэд их байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

8	12/9/2025 11:38	<p>Газрын ерөнхий төлөвлөгөө хийгдээгүй аймаг сумдын газрын албанд хариуцлагыг маш чанга тооцдог болох талаар буюу заавал биелэгдэх шинжтэй зүйл байхад биелүүлээгүй. Жишээ нь: Увс аймгийн газрын алба газрын ерөнхий төлөвлөгөөгөө гаргаж өгөөгүйгээс болоод 2025 онд огт газар өгөөгүй гэсэн мэдээлэл өгч байсан одоо 2025 онд газар авахаар хүсэлт өгсөн иргэдийн газрыг 2026,2027 онд өгөх талаар ярьж байна. Ажлаа хангалттай хийгээгүйн улмаас иргэд цаг хугацаагаараа хохирсоор байна.</p>	<p>Газрын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.3-д аймаг, нийслэлийн газрын албаны эрх хэмжээг заасан байдаг. Тус хуулийн төсөлд тусгагдаагүй зохицуулалтыг Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах явцад харгалзана.</p>
9	12/9/2025 13:28	<p>Ерөнхий төлөвлөгөө нэрээр намаг дотор хурдны зам барих төсөл хийж тэндээ удаан амьдарсан хүнд өмчлөх эрх өгөхгүй хүнд суртал гаргах нь хэрээс хэтэрлээ.</p>	<p>Хот байгуулалтын тухай хуулийн 3.1.3-т "хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө" гэж хот, тосгоны хүн амын эрүүл, аюулгүй амьдрах, ажиллах таатай орчныг бүрдүүлэхэд чиглэгдсэн хот байгуулалтын үндсэн баримт бичгийг гэж туссан байдаг. Энэхүү баримт бичгийг боловсруулахдаа байр зүйн зураглал, инженер-геологийн дүгнэлт, хот байгуулалтын иж бүрэн үнэлгээ, нийгэм, эдийн засгийн үнэлгээ, газар ашиглалтын судалгаа болон бусад холбогдох суурь судалгааг хийж хүн амын нутагшилт, суурьшлын тогтолцооны үндсэн элемент болох дэд бүтцийн хөгжил болон ирээдүйд хэлбэршин тогтох олон нийт, нийгэм ахуйн үйлдвэрлэл үйлчилгээний зориулалттай барилга байгууламж, архитектур, орон зайн хөгжлийн чиг хандлага, байгалийн эрдэс түүхий эд, байгаль экологийн тэнцвэрт байдал, хүрээлэн буй орчныг ашиглах, хамгаалах арга замыг урьдчилан тодорхойлдог. Хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө нь байгаль орчин, нийгэм, эдийн засаг, дэд бүтэц, архитектур орон зайн төлөвлөлтийг техникийн шинжлэх ухааны үндэслэлтэйгээр боловсруулдаг урт хугацааны орон зайн төлөвлөлтийн баримт бичиг бөгөөд газрыг төлөвлөх, олгох үйл ажиллагааг тус төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн зохион байгуулдаг.</p>

10	12/9/2025 13:30	Улаанбаатар хот Зайсангийн ам, ХУД 22-р хороонд 1957 оноос одоог хүртэл амьдарч байгаа иргэд А гэрчилгээгээр 2015 оноос гэрчилгээжүүлж байгаа. А гэрчилгээтэй хүмүүст тохиолддог нийтлэг зүйл нь:гэрчилгээний хугацаа богино.татвар хэт өндөр,хашааны газраа бусдад шилжүүлж болдоггүй, эдгээр саналыг оруулахыг хүсэж байна.	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
11	12/9/2025 14:15	Газрын ямар нэг зориулалтаар авчаад буцаагаад зардаг явдлыг зогсоож хуульдаа өөрчлөлт оруулах	Өнөөгийн хуулийн зохицуулалтаар газрыг өмчлөх, эзэмших, ашиглах гэсэн эрхийн 3 төрөлтэй байхаар зохицуулсан байдаг. Газар ашиглах эрх нь захиран зарцуулах эрхгүй, харин газар өмчлөх, эзэмших эрх нь хууль, тогтоомжид нийцүүлэн захиран зарцуулах эрхтэй тул иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллага нь хуулийн хүрээнд өмчилж, эзэмшиж буй газраа эрх бүхий этгээдийн шийдвэрээр бусдад шилжүүлэх боломжтой байдаг.
12	12/9/2025 18:55	15.1.Усны сан бүхий газарт нуур, цөөрөм, тойром, гол мөрөн, горхи, булаг, шанд, усан сан, рашаан, намаг, мөстөл, мөсөн голын эзэлж байгаа талбай, тэдгээрийн хамгаалалтын бүсийн газар хамаарна. Үүнийг усны сан бүхий газар гэж усны тухай хуульд томьёолсон газар нутгийг хэлнэ гэж оруулах.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
13	12/9/2025 19:34	Газрын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулахаар орон нутагт ажиллаж байгаа анхан шатны Газрын даамлын ажлын ачаалал улам их болно ядаж хуулийн өөрчлөлтөөр цалинг яриач	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

		сумандаа хамгийн их ачаалалтай ажилладаг албан хаагч шүү авч байгаа цалин бусад албан хаагчаас доор шүү эхлээд албан хаагчаа бодох хэрэгтэй	
14	12/9/2025 20:05	Эзэмшил болон өмчлөлийн газрын хэмжээг 200м2 дотор аймаг сумын засаг дарга газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд оруулахгүй өөрчилдөг байх.	Газрын тухай хуулиар газар эзэмших, ашиглах эрхийн харилцааг, өмчлөх харилцааг Монгол Улсын Иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулиар зохицуулдаг. Энэхүү боловсруулсан хуулийн төсөл нь орон нутагт нэн тэргүүнд тулгамдаад буй асуудлыг шийдвэрлэх хүрээнд боловсруулагдсан бөгөөд зөвхөн Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар үзэл баримтлалын төсөл батлагдаад байна. Мөн Газрын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.10-т “Эзэмшил газрын хэмжээ, байршлыг дараах тохиолдолд өөрчилж болно:”, 29.11-т “Энэ хуулийн 29.10-т заасан шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө болон эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тус тус заасан байдаг.
15	12/9/2025 22:31	Хуулийн өөрчлөлтийн 58.7-д хувийн гэр орон сууц хашаа барих зориулалтаар эзэмшүүлж гэсний ард ашиглуулж гэж, 3.3.4.6-д малчид гэдгийн ард иргэнд гэж оруулах.мөн гэрчилгээний хугацаа богино 15 жилээр гэж,хашааны газраа бусдад шилжүүлж болдоггүйг болдог болгох.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
16	12/9/2025 22:37	Орон нутгийн иргэдэд газар олголтыг давуу эрхээр өгөх буруу байна. Хэн дуртай нь хаана хамаагүй газар олгож малын бэлчээргүй болгож хашаалж байна. Иргэдэд адил тэнцүү олгох зүйтэй. Мөн 1 иргэнд дээд талдаа 5 га газраас хэтрэхгүй олгох нь зүйтэй.	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжэээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.

17	12/9/2025 23:33	Газрын байршил зориулалт өөрчлөх орон нутагт бас байх нь зөв	Дэмжсэн санал байна.
18	12/10/2025 1:57	Газар анх эзэмшүүлсэн мөн дээрээ амьдарч үйл ажиллагаа явуулдаг бол хамгаалалтын бүсийг харгалзахгүй эрх шилжүүлэх, хугацаа сунгах мөн газрын дуудлага худалдааны үнийг 2010 оноос хойш тооцож авах дуудлага худалдааны бүсчлэлийг дахин тогтоох шаардлагатай тул санал оруулж өгнө үү.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
19	12/10/2025 11:00	Нэг хүнд олон газар өгч газрын наймаа хийлгэхгүй байх. Газрын албыг хүнд сурталгүй байлгах. Газрын сонголтыг гаргаж өгөх	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
20	12/8/2025 12:54	“33.9.Энэ хуулийн 33.5-д заасан улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор Төсөл сонгон шалгаруулалтын зарчмаар эзэмшүүлэх, ашиглуулах газрын зориулалтыг аймаг, нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал тогтооно. ГЭСЭНД аймаг, нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал 5 ЖИЛД НЭГ УДАА Ч ЮМ УУ ЖИЛДЭЭ НЭГ УДАА Ч ЮМ УУ ЯМАР НЭГЭН ХУГАЦАА ЗААЖ ӨГӨХГҮЙ БОЛ ТУХАЙ БҮР НЬ	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

		ТОГТООЛД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ АСУУДАЛ ГАРАХ ЭРСДЭЛТЭЙ БАЙНА.	
21	12/10/2025 21:11	23.2.4 дэх заалтыг хүчингүй болгох санал оруулах. Аймаг, нийслэлийн ИТХ эрх хэмжээнд байгаа асуудлаар давхардуулан ЗГ шийдвэр гаргах шаардлагагүй.	Газрын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2.4-т “улсын хэмжээнд газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагааг эрхлэх, тухайн жилд эзэмшүүлэх, ашиглуулах газрын байршил, хэмжээ, зориулалтын жагсаалтыг боловсруулж, Засгийн газарт оруулан шийдвэрлүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих;” гэж заасан байдаг бөгөөд хуулийн төсөлд тус заалтыг “улсын хэмжээнд газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагааг эрхлэх, газрын нэгдмэл сангийн үндсэн ангиллын шилжилт хөдөлгөөний жилийн төлөвлөгөөг боловсруулж Засгийн газарт оруулан шийдвэрлүүлэх, хэрэгжилтэд хяналт тавих” гэж өөрчлөн тусгасан.
22		29.10.9 дэх заалтыг дахин судлах. Онцгой байдлын газар ийм дүгнэлт гаргаж болох эсэх.	Саналыг хүлээн авч хуулийн төслөөс хассан.
23		29.12 дахь заалтыг дахин судалж найруулах, ахмад настан, нийслэлээс хөдөө орон нутагт шилжсэн иргэн гэх мэт хэт өргөн хүрээг хамарсан байгааг анхааран үзэх. Нийтэд нь зүйл, заалтын найруулгыг сайжруулах	Саналыг хүлээн авч судлан хуулийн төслийн 29.14-т “Нийслэлээс хөдөө орон нутагт шилжин ирсэн, гамшиг ослын улмаас орон гэргүй болсон, эсхүл нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний гэр бүлийн хамтын хэрэгцээнд зориулан газар эзэмших хүсэлтийг эрэмбэ, дараалал харгалзахгүй шийдвэрлэнэ.” гэж найруулсан.
24	12/10/2025 21:44	Газар олголтыг тухайн дүүрэгт нь шууд шийдвэрлэдэг баймаар байна нийслэл рүү шийдвэрлэхээр ачааллаа дийлэхгүй маш удах юм мөд шийдвэрлэж өгөхгүй байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

25	12/10/2025 23:40	Хамгаалалтын бүсийг шинэчлэн тогтоож далан дагуух айлуудад газрыг олгох. Даланг шинэчлэх. Улаанбаатар хот доторх голуудыг шулуун чигт урсацыг нэг чигт болгож голдирлыг өөрчлөх тэгвэл далангийн эвдрэл багасаж иргэдийн аюулгүй байдал хангагдана	Усны сан бүхий газрын асуудлыг Усны тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах явцад харгалзана.
26	12/11/2025 7:31	Тиймээ санал нийлж байна.	Дэмжсэн санал
27	12/12/2025 8:04	Орон сууц, барилгын доод газрыг бүх өмчлөгч нарт өмчилж буй талбайн хэмжээгээр бага ч хамаагүй хувааж өмчлүүлж гэрчилгээ олгох, нэг этгээд газар дээрээ байшин барьчихаад дараа нь гэрчилгээгээ барьцаалж зээл авч байна. Тэгээд бусдад алдвал тэр байрныхан хөөгдөнө ш дээ	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах явцад харгалзана.
28	12/17/2025 10:11	Дэмжиж байна	Дэмжсэн санал
29	12/17/2025 10:24	Дэмжиж байна	Дэмжсэн санал
30	12/17/2025 10:27	Эзэмшил газрын хэмжээг нэмэгдүүлэх, өөрчлөхийг аймаг сумын Засаг дарга бие даан шийдвэрлэдэг байх.	Газрын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.10-т “Эзэмшил газрын хэмжээ, байршлыг дараах тохиолдолд өөрчилж болно.” гэж талбайн хэмжээ, байршлыг өөрчлөх тохиолдлуудыг зааж, тус шийдвэрийг 29.11-т “Энэ хуулийн 29.10-т заасан шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө болон эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тус тус заасан байдаг.
31	12/17/2025 11:28	Эзэмшил газрын хэмжээг нэмэгдүүлэх хүсэлтэй байна.	Газрын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.10-т “Эзэмшил газрын хэмжээ, байршлыг дараах тохиолдолд өөрчилж болно.” гэж талбайн хэмжээ, байршлыг өөрчлөх тохиолдлуудыг зааж, тус шийдвэрийг 29.11-т “Энэ хуулийн 29.10-т заасан шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн

			ерөнхий төлөвлөгөө болон эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тус тус заасан байдаг.
32	12/17/2025 15:10	Газар сунгах асуудлыг оруулах	Газрын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.10-т “Эзэмшил газрын хэмжээ, байршлыг дараах тохиолдолд өөрчилж болно:” гэж талбайн хэмжээ, байршлыг өөрчлөх тохиолдлуудыг зааж, тус шийдвэрийг 29.11-т “Энэ хуулийн 29.10-т заасан шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө болон эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тус тус заасан байдаг.
33	12/17/2025 18:55	1 21 дүгээр зүйлийн 21.3.3 дахь заалт дээр ХЭЛБЭР ӨӨРЧЛӨХ гэж нэмж оруулах саналтай байна	Газрын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.10-т “Эзэмшил газрын хэмжээ, байршлыг дараах тохиолдолд өөрчилж болно:” гэж талбайн хэмжээ, байршлыг өөрчлөх тохиолдлуудыг зааж, тус шийдвэрийг 29.11-т “Энэ хуулийн 29.10-т заасан шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө болон эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тус тус заасан байдаг.
34	12/17/2025 19:02	1 21 дүгээр зүйлийн 21.3.3 дахь заалт дээр хэлбэр өөрчлөх гэж оруулахаар санал өгч дэмжиж байна	Газрын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.10-т “Эзэмшил газрын хэмжээ, байршлыг дараах тохиолдолд өөрчилж болно:” гэж талбайн хэмжээ, байршлыг өөрчлөх тохиолдлуудыг зааж, тус шийдвэрийг 29.11-т “Энэ хуулийн 29.10-т заасан шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө болон эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тус тус заасан байдаг.
35	12/17/2025 22:46	21 дүгээр зүйлийн 21.3.3 дээр хэлбэр өөрчлөх	Газрын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.10-т “Эзэмшил газрын хэмжээ, байршлыг дараах тохиолдолд өөрчилж болно:” гэж талбайн хэмжээ, байршлыг өөрчлөх тохиолдлуудыг зааж, тус шийдвэрийг 29.11-т “Энэ хуулийн 29.10-т заасан шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө болон эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тус тус заасан байдаг.
36	12/18/2025 0:31	Газрын хэмжээ нэмэгдүүлэхийг тухайн аймаг нийслэлийн засаг дарга шийдвэрлэдэг байх	Газрын тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.10-т “Эзэмшил газрын хэмжээ, байршлыг дараах тохиолдолд өөрчилж болно:” гэж талбайн хэмжээ, байршлыг өөрчлөх тохиолдлуудыг зааж, тус шийдвэрийг 29.11-т “Энэ хуулийн 29.10-т заасан шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө болон эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тус тус заасан байдаг.
37	12/18/2025 11:47	хуулийг дэмжиж байна	Дэмжсэн санал

38	12/23/2025 9:31	Засгийн газраараа орохгүйгээр шууд сумын ИТХурлаараа шийдээд явах нь зүйтэй.	Санал хуулийн төсөлд тусгагдсан.
39	12/23/2025 17:34	Газрын зориулалт өөрчлөх асуудлыг ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдаж байгаа тохиолдолд орон нутагт аймаг, сумын ИТХ-аар хэлэлцүүлэхгүйгээр зориулалт өөрчилдөг байх гэж нэмэлтээр оруулах.	Хуулийн төсөлд 29.11-т “Энэ хуулийн 29.10-т заасан болон эзэмшил газрын зориулалт өөрчлөх шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, эдэлбэр газрын бүсчлэл, газрын нэгдмэл сангийн үндсэн ангилалд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тусгасан.
40	1/3/2026 21:21	Амьдрах орчинтой болох	Хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд хамаарахгүй санал байна.
41	1/7/2026 1:09	2025.11.13-нд хүсэлт өгсөн боловч одоо болтол хариу өгөөгүй байна	Газрын тухай хуульд заасны дагуу тухайн жилд батлагдсан газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний дагуу газрыг олгох асуудал тухайн шатны Засаг даргад байдаг.
42	1/9/2026 14:15	Газрын хүсэлтээ аваач ээ	Газрын тухай хуульд заасны дагуу батлагдсан газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний дагуу газрыг олгох асуудал тухайн шатны Засаг даргад байдаг. www.egazar.gov.mn цахим хуудсаар газрын хүсэлтийг авч байна.
43	1/11/2026 12:57	Ажилгүй 3 хүүхэдтэй нуруу хугаралттай иргэн би өөрийн өмчилсөн газаргүй тул хурдан өөрийн гэсэн газартай болмоор бна	Хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд хамаарахгүй санал байна. Газрын тухай хуульд заасны дагуу батлагдсан газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний дагуу газрыг олгох асуудал тухайн шатны Засаг даргад байдаг.
44	1/26/2026 10:07	Өөрийн хөрөнгөөр ногоон байгууламж (мод тарих) бий болгож тухайн сум орон нутагтаа хүлээлгэж өгөх хүсэлтэй иргэн, аж ахуй нэгжийн газар олголтыг хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр олгох боломжийг бүрдүүлсэн хуулийн заалт оруулж өгвөл зүгээр байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
Албан бичгээр иргэдээс ирүүлсэн			

1	1. Иргэн Ш. Уламсайхан болон нэр бүхий 115 иргэдийн санал	Гэр бүлийн хэрэгцээний газрын эрхийн шилжүүлэх, хугацааг сунгахад тулгардаг газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгааны дүгнэлт шаардахгүй болгох шат дамжлагыг арилгах нь гэдэгт санал нэг байна.	Газрын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.7-д “Газар эзэмшигч, ашиглагч нь газрынхаа төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг өөрийн хөрөнгөөр, анх удаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад олгож байгаа болон бусад газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг улсын буюу орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
2		Газрын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах 58.7-д оруулсан хувийн гэр орон сууц хашаа байшин барих зориулалтаар эзэмшүүлэх гэсэн заалтад мөн ашиглуулах гэж оруулж мөн хуулийн 3.3.4.6-д малчид гэж заасанд иргэд гэж давхар оруулбал иргэд өргөн хүрээтэй хамрагдах боломж бүрдэнэ	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
3		Эзэмшүүлэх эрхийн гэрчилгээтэй иргэдийг газар дээрээ 2 жил үйл ажиллагаа явуулаагүй, ашиглаагүй гэдэг шалтгаанаар гэрчилгээг цуцалдаг байдлыг гэр ахуйн хэрэгцээнд авсан газарт хамааралгүй болгох	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
4		Тусгай хамгаалалттай газар нутагт ашиглах эрхийн гэрчилгээтэй газар зөрчилгүй тохиолдолд эзэмшигчийн нэр шилжүүлж болох талаар заалт оруулах	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй
5		Газар ашиглах эрхийн гэрчилгээний хугацааг 5	Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

		<p>жилээр олгодог байдлыг 10-15 жилийн хугацаагаар олгодог болгох, гэрчилгээний хугацаа дууссанаас хойш сарын дотор гэрчилгээг сунгуулах материалыг хүлээн авдаг болгох заалтыг хуульд оруулах. Учир нь одоогоор газар ашиглах гэрчилгээ дээр Байгаль орчны сайдын тушаал гарсан огноо мөн гэрчилгээ бичсэн огноо гээд 2 он сар өдөр байдаг ба иргэд гэрчилгээ авсан өдрөөр тооцож материалаа өгөхөд сайдын тушаалын хугацаа өнгөрсөн гээд яльгүй шалтгаанаар 3 сая төгрөгөөр торгож иргэдийг дарамталж хохироож байна. Өмнө нь торгууль 500.000 төгрөг байсныг нийслэлийн прокурор Наранхүү гэж хүн тогтоол гаргаж нэмсэн иргэдийг амьдралд улам дарамт болсон. Иймд цаашид газрын тухай хуульд газар ашиглах эрхийн хугацааг сайдын тушаал гарсан өдрөөс биш газар ашиглах гэрээ байгуулсан өдрөөс хойш тооцож байхаар тусгах мөн иргэдэд эхлээд гэрээгээ дүгнүүлэх мэдэгдлийг хүргүүлсэн байх заалт оруулах нь чухал байна.</p>	
--	--	--	--

6		<p>Иргэдийг 3 сая төгрөгөөр торгодог, газраа ашиглаагүй гээд гэрчилгээг цуцалдаг явдал нь жирийн иргэдэд хүндээр тусч мөн том ялгаварлан гадуурхалт болж байна. Учир нь тусгай хамгаалалттай газар нутаг гээд газрын төлбөр өндөр тэгээд Тусгай хамгаалалттай газар ашиглах гэрчилгээ олгохдоо Аялагч, зөвшөөрөл бүхий иргэд отоглох буудаллах гэсэн зориулалтаар олгодог гэтэл баячууд яг ийм зориулалтаар жирийн иргэдтэй адил газар аваад орон сууц барьж өндөр үнээр худалддаг, өндөр өндөр стандарт бус төмөр хашаа барьж уулнаас бууж ирдэг зэрлэг амьтдад эрсдэл учруулдаг, газрын төлбөр татвар төлдөггүй зэргээр хууль зөрчиж байхад ямар ч хуулийн хариуцлага тооцож чаддаггүй хэрнээ жирийн иргэд авсан газраа хууль бусаар ашиглаж байгаль орчинд хохирол учруулаагүй, газар дээрээ барилга орон сууц барьж худалдаж хууль зөрчөөгүй газраа онгон унаган төрхөөр нь хадгалж, татвар мөнгө төлсөн байхад газрын гэрчилгээг цуцалдаг явдлыг болиулах</p>	
---	--	--	--

		<p>үүнийг ялгаж салгаж шийдвэрлэдэг болох заалт хуульд оруулах.</p>	
7		<p>Одоогийн хуулийн заалтаар Газар ашиглах зориулалтаа өөрчлөн Орон сууцны хороолол, хашаа барьсан, зарсан худалдсан, байгаль орчин сүйтгэж хууль зөрчсөн нь зөвдөж, газраа унаган төрхөөр нь хадгалсан хамгаалсан иргэд нь буруудаж торгууль шийтгэл хүлээдэг хуулийн заалтыг хянан үзэх, зөв заалт оруулах</p>	
8		<p>Ер нь тусгай хамгаалалттай газар нутагт нэгэнт иргэдийн суурьшлын бүс бий болсон тохиолдолд / тухайлбал Дархан цаазат Богдхан уулын Зайсангийн ам болон бусад ам/ тухайн хэсгийг тусгай хамгаалалтаас гаргаж, орон нутагт шилжүүлж, иргэдэд олгосон ашиглах эрх бүхий газрыг эзэмшүүлэх болгож байх хуулийн заалт оруулах нь чухал байна.</p>	

9		Газрын тухай хуульд оруулах нэмэлт өөрчлөлтүүд нь аль болох иргэдэд ээлтэй амьдралд нь эдийн засаг санхүүгийн дарамтгүй, олон шат дамжлагагүй иргэд газрын гэрчилгээг сунгуулахдаа цахимаар хүсэлтээ гаргавал авлига хээл хахуульд өртөхгүй байна.	
---	--	--	--

Нээлттэй нийгэм форум сан НҮТББ-тай хамтран 2026 оны 02 дугаар сарын 24-ний өдөр зохион байгуулсан хэлэлцүүлэг

1	Завхан Баянтэс даамал	Хилийн тухай хуулийн 26.3.1 д Хилийн зурвас газар газар эзэмшүүлэх өмчлүүлэхийг хориглосон нь Хилийн зурваст малчид амьдрах эрхгүй болж байна. Өвөлжөөний газраа эзэмшиж чадахгүй мөн тариалан эрхлэх боломжгүй гэх мэт олон асуудлууд тулгарч байна. Үндсэн хуулиар олгогдсон иргэдийн үндсэн эрх зөрчигдөж байна. Уг хилийн тухай хуулийн заалтыг хүчингүй болгож өгнө үү.	Хилийн тухай хуулийн 26.2.2-т “Улсын хилийн зурваст хил хамгаалалтын зориулалттайгаас бусад барилга байгууламж барих, үйл ажиллагаа явуулах, газар ашиглах асуудлыг Засгийн газар шийдвэрлэх” гэж заасан байдаг бөгөөд Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул саналыг судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах явцад харгалзана.
2	Хэнтий Хэрлэн сум	Өвөлжөө хаваржааны газрын олгохдоо 1 иргэнд олгох тоог зааж өгмөөр байна. Мөн өвөлжөө хаваржааны газрын эрх шилжүүлэхийг хоригломоор байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
3	Архангай Өндөр-Улаан Засаг дарга	Өвөлжөө хаваржааны газрыг нэг малчинд өвөлжөө болон хаваржааны нэг нэг газар эзэмшүүлмээр байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул саналыг судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах явцад харгалзана.

4		Өвөлжөө хаваржааны газрын эрх шилжүүлэхийг хоригломоор байна.	
5	Өвөрхангай Есөнзүйл Эрдэнэчимэг	Сайн байна уу? Өвөрхангай аймаг Есөнзүйл сум манай сум нь эргэлтийн 2880 га газартай 2015-2016 онд 2400 га газрыг 2 аж ахуй нэгж авсан байдаг. Одоогоор 2 жил өнжөөд 50 га газар тарьчихаад алга болчихдог. Үүн дээр арга зүйн зөвлөгөө өгөөч	Хуулийн төсөлд хамаарахгүй.
6	Иргэн	Маш томоор бэлчээр хашаалаад байгаа асуудлыг шийдмээр байна.	Газрын тухай хуулийн 52 дугаар зүйлийн 52.11-т “Гэрээгээр ашиглаж байгаа бэлчээрийг хашихыг хориглоно.” гэж заасан байдаг тул тухайн нэгж талбарыг ямар зориулалтаар олгогдосон талаарх мэдээллийг www.egaza.gov.mn цахим хаягаас харах боломжтой. Мөн тухайн асуудлаар харьяа Газрын албанд хандаж тодруулах боломжтой.
7	Архангай Өндөр-Улаан Засаг дарга	Атар газрыг хагалах эрх олгох гэж байгаа энэ ажил хэр удаан үргэлжлэх вэ	Тариалангийн тухай хуульд зааснаар тариалангийн ангилалд шилжүүлээгүй атар газрыг тариалангийн зориулалтаар эзэмшүүлэх, ашиглуулахыг хориглосон байдаг.
8	BAYARAA SWB MONGOLIA	Хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах Үзэл баримтлал, Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 51.3 дах заалт дагуу Хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ хийсэн тайлангаа танайх сайт дээрээ нээлттэй болгох хэрэгтэй байна Энэ хэлэлцүүлэгт орж байгаа хүмүүст бүгдэд и-мэйлээр илгээх шаардлагатай	Хуулийн төслийн батлагдсан үзэл баримтлал болон холбогдох судалгаа тайланг эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн систем legalinfo.mn сайтад байршуулсан тул https://legalinfo.mn/mn/discussiondetail/17435554149562?type=LIS_LAW&page=1 -холбоосоор нэвтрэн танилцах боломжтой.
9	"Ховдын Толь сонин" НҮТББ-Г.Төрмөнх	Үзэл баримтлал боловсруулахдаа оролцоог хангах тухай ойлголт огт алга шиг ээ! Үзэл баримтлал боловсруулах нь хэдэн эрх мэдэлтэй нөхөд, ганц нэг	Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу тус хуулийн төслийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судалгааг хийсэн бөгөөд тус хуулийн үр нөлөөний үнэлгээ, зардлын тооцоож танилцуулсан болно.

		байгууллагын дурын хэрэг гээд нут итгэчихсэн л яваад шиг	
10	BAYARAA SWB MONGOLIA	Яг өнөөдрийн байдлаар өвөлжөө хаваржааны газрын төлбөрийн орлого улс аймгаар хэд байгааг сүүлийн 5 жилээр гаргасан судалгаа байна уу	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө, газрын төлбөр, дуудлага худалдааны орлого, газрын нэгдмэл сангийн ангилал бүрээр орсон өөрчлөлт гэх мэт бүх мэдээллийг нэгтгэсэн Газрын нэгдмэл сангийн тайланг жил бүр гаргаж Засгийн газраар хэлэлцүүлэн Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн ерөнхий газрын www.gazar.gov.mn хуудсанд тавигддаг. Түүнчлэн Газрын тухай хууль болон Газрын төлбөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийн хэрэгжилтэд хийсэн үр дагаврын үнэлгээ хийгдсэн. Тус тайланд сүүлийн 5 жилийн газрын төлбөрийн орлогын мэдээлэл тусгагдсан болно.
11	Хэнтий Хэрлэн сум	Эзэмшил болон өмчлөх газрын хэмжээг тодорхой хэмжээнд өөрчлөх эрхийг хуулийн төсөлд оруулах	Газрын тухай хууль болон Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуульд заасны дагуу иргэнд өмчлүүлж, эзэмшүүлж болох газрын талбайн хэмжээг газар зохион байгуулалт ерөнхий төлөвлөгөө болон хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөндөө нийцүүлэн тухайн шатны Засаг дарга тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусган ИТХ-аар батлуулан шийдвэрлэдэг болно.
12		21.2.6.иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын газар эзэмших, ашиглах эрхийг хүчингүй болгох, дуусгавар болгох, газрын байршил болон хэмжээ, зориулалт өөрчлөх асуудлыг шийдвэрлэх;/ энэ заалтын аймгийн засаг даргын бүрэн эрхэд нэмж тусгах	Хуулийн төслийн 21.3.3-т “аймгийн төвийн инженерийн шугам, сүлжээ бүхий газарт иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын газар эзэмших, ашиглах эрхийг хуульд заасан үндэслэлээр хүчингүй болгох, дуусгавар болгох, газрын байршил болон хэмжээ, зориулалт өөрчлөх асуудлыг шийдвэрлэх” гэж аймгийн Засаг даргын бүрэн эрхэд тусгасан болно.
13	Төв Цээл	Шинээр олгох өвөлжөө болон олгогдсон өвөлжөөтэй газар эзэмшигчдэд ямар журмаар тэжээл тарих талбайн олгох вэ	2024 онд батлагдсан Уламжлалт мал аж ахуйд тулгамдаж байгаа уур амьсгалын өөрчлөлтөөс шалтгаалсан сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуульд зааснаар “өвөлжилт, хаваржилтын бэлтгэлийг малын тоо толгойтой уялдуулан хангах, өвөлжөө, хаваржааны малын бууцтай холилдсон үүсмэл хөрсөнд тэжээлийн ургамал тариалах” гэж заасан тул өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар олгох 1 га хүртэлх газрын талбайн хэмжээг орон нутгийн онцлогт нийцүүлэн тухайн шатны ИТХ шийдвэрлэхээр хуулийн төсөлд тусгагдсан.

14		Малчин өрх мал бүхий өрхөө ялгах уу. Хүссэн бүхэнд өгөхөд газрын нөөц хүрэх үү.	Хуулийн төслийн 29.3.2-т “тариалангийн бүс нутгаас бусад газарт мал аж ахуйн салбарт 5-аас доошгүй жил тогтвортой ажилласан малчин иргэнд малчин өрхийн хамтын хэрэгцээнд дундаа хамтран тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэл” гэж заасан тул малчин өрхийн хамтын хэрэгцээнд олгоно, харин мал бүхий иргэнд хамаарахгүй.
15	Төв Цээл	20 дээш ажлын байр нэмэгдүүлэх төсөл хөтөлбөрт газрын дуудлага худалдааны анхны үнийг төлүүлээд төсөл сонгон шалгаруулалтаар олгох	Хуулийн төсөлд улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор төсөл сонгон шалгаруулалтаар олгох газрын зориулалтыг аймаг, нийслэлийн ИТХ тогтоохоор тусгасан. Харин анхны үнэ төлүүлэхтэй холбогдох асуудлыг Газрын тухай хууль болон Газрын төлбөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг хэлэлцүүлэхэд харгалзана.
16	BAYARAA SWB MONGOLIA	Төрөөс газрын талаар үе шаттай, жил бүр төсөв хөрөнгө гаргаж менежмент хийх арга хэмжээнүүдийг хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөл болгож бичжээ. Салбар дундын бодлогоор цөлжилт, УАӨ, БОЯБ-ыг зорилгуудаа хангах, газрын шударга ёс тогтоох зорилт хэрэгжинэ. Магадгүй газрын хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулахаас өмнө “төрөөс газрын талаар баримтлах бодлого” гэж гаргах ядаад “байгаль орчны талаар баримтлах 10 жилийн хөтөлбөр бодлого”-оо эхлээд гаргах ёстой.	Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого”-ийн зорилтот арга хэмжээ болон орон нутагт нэн тэргүүнд тулгамдаад байгаа асуудлыг шийдвэрлэх үүднээс “Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” хуулийн төслийг боловсруулаад байна.
17	Баян-Өлгий ГХБХБГ	Малчин өрхөд олгох 5 га газрыг заавал тариалангийн газарт ангилал шилжүүлэх үү. шилжүүлэн гэвэл энэ заалт хэрэгжүүлэхэд хүндрэлтэй болон шүү	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.

18	Хэнтий З.Урангоо ЗДТГ	1 га газрын ХОТ АЙЛААР ДУНДАА гэдгийг илүү тодорхойлж өгвөл зүгээр байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
19	Галуут /Galut ВН/	Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутагт ашиглуулах өвөлжөө хаваржааны доорх газрын хэмжээ 1 га хүртэл байх юм уу ?	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
20	"Ховдын Толь сонин" НҮТББ-Г.Төрмөнх	Өвөлжөө хаваржааны зайг тогтооно гээд механик дарамт үүсгэвэл нугалаа завхрал үүснэ шүү ! Зөвхөн хоорондын зайнаас гадна тухайн газар нутгийн, байгалийн онцлог, өвөлжиж хаваржиж байгаа мал сүргийн тоо толгой, эзэмшигч айл өрхүүдийн өөрсдийн санал, нутгаа мэдэж буй малчид нь юу гэж үзэж байгаа гэх мэтийг харахгүйгээр механик журам хийж нугалаа завхрал үүсгэж болохгүй шүү !	Тус хуулийн төсөлд тусгагдсанаар өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар олгох газрын хэмжээ, хоорондын зай, худаг, уст цэг гэх мэт байгууламжийн зайг байгалийн нөхцөл, нөөц, онцлогтоо тохируулан, аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн ИТХ тогтооно гэж тусгасан.
21	Төв Цээл	Насанд хүрээгүй хүүхдэд өмчлүүлсэн газрыг зарахыг зогсоож болдог байвал эсвэл 18 насанд хүрсэн иргэнд л газар өмчүүлэх хэрэгтэй	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул саналыг судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд харгалзана.
22	Баян-Өлгий	Харин ч тариалангийн бүс нутагт байгаа малчин өрхөд 5 га газрыг малын тэжээл тарих	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.

		зориулалтаар эзэмшүүлэхээр тусгавал сайн байна	
23	BAYARAA SWB MONGOLIA	Боломж олгож байгаа нэрээр ХАЛХАВЧ заалтуудтай тайлбарлаад байна Орон нутгийн сумын ИТХ захиргааны эрх мэдлийг хумиад байна. Нийгэм эдийн засгийн асуудлаа бие даан шийдвэрлэх эрхийг чинь хумиад байгаа шүү ИТХ дарга төлөөлөгчид өө	Тус хуулийн төсөлд тусгагдсанаар Засгийн газар газрын нэгдмэл санд орох томоохон өөрчлөлтийг шийдвэрлэж, орон нутаг түүнд нийцүүлэн газар олгох асуудал болон өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар олгох 1 га хүртэлх хэмжээг тухайн шатны ИТХ тогтоодог байхаар тусгасан. Мөн түүнчлэн төсөл сонгон шалгаруулалтаар олгох газрын зориулалтыг аймаг, нийслэлийн ИТХ тогтоож, түүнд нийцүүлэн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг боловсруулан хэрэгжүүлэх боломжтой юм.
24	Энх Сар	Юу яриад байна.МУ-ын иргэн өмчлөх эзэмших ашиглах эрхээ хэзээ яаж хэрхэн хэрэгжүүлэх нь өөрсдийнх нь эрх гэтэл яагаад ашиглалтгүй гэдгээр төр зохицуулалт хийх гээд байгаа бээ	Газар эзэмших, өмчлөх эрхийн харилцаа нь өөр ойлголт юм. Газар эзэмших, ашиглах харилцааг Газрын тухай хуулиар зохицуулдаг бол, өмчлөх харилцааг Монгол Улсын Иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулиар зохицуулдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
25	Хөвсгөл Тариалан	Энэ хуулийн төсөлд малчин өрх болгонд 5 га гэвэл энэ ч замбараагаа алдана	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжэээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
26	Сэлэнгэ аймаг Алтанбулаг сум	Өвөлжөө, хаваржааны газрыг 1 га хүртэл олгоно гэж байна. Өвөлжөө хаваржааны газрыг багийн иргэдийн нийтийн хурлаар хэлэлцүүлнэ гэсэн журамд өөрчлөлт орох уу?	Хуулийн төсөлд орон нутгийн онцлогтоо нийцүүлэн өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар олгох газрын 1 га хүртэлх хэмжээ, хоорондын зайг аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөний бүсчлэлд нийцүүлэн сум, дүүргийн ИТХ тогтоохоор тусгасан.
27		Мөн улсын хилийн зурваст газарт хэрхэн яаж өвөлжөөний газар олгох вэ?	Хуулийн төсөлд хамаарахгүй. Хилийн тухай хуулиар зохицуулдаг.

28	Иргэн	Хоршоодын газар зохион байгуулалт бэлчээрийн газар зохион байгуулалт яаж шийдэгдэхээр байна вэ?	Одоогийн хэрэгжиж буй Газрын тухай хуулиар малчдын хоршоонд мал аж ахуйн үйлдвэрлэл, тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 хүртэлх га газрыг төсөл сонгон шалгаруулалтаар олгож байна.
29	Иргэн	Тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөгүй газар олон цахим хүсэлт ирсэн энэ хүсэлтийг яах вэ	Тус хуулийн төслийн 6/29 дүгээр зүйлийн 29.13-д “Тухайн аймаг, сумын засаг захиргааны нэгжид харьяалалтай иргэний хүсэлтийг энэ хуулийн 29.8.1-д заасан эрэмбийн эхэнд бүртгэнэ” гэс тусгасан. Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 92 дугаар тогтоолоор батлагдсан Газар зохион байгуулалт хийх журамд сум, нийслэл, дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө боловсруулах, батлуулах хугацааг нарийн заасан байдаг бөгөөд тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөлд жил бүрийн эхнээс эхлэн 09 дүгээр сарын 15-ны өдрийг хүртэл цаасаар болон цахимаар саналыг авч тусгана гэж заасан байдаг. Иргэдийн ирүүлсэн хүсэлтийг газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө болон хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусган тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар баталдаг.
30	Ганбаяр	Тариалангийн бүс нутагт байгаа малчин өрхөд 5 га газрыг малын тэжээл тарих зориулалтаар эзэмшүүлэхээр тусгавал сайн байна.	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
31	Өмнөговь, Сэврэй	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт өвөлжөө хаваржааны газрыг хэрхэн олгох вэ?	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
32	Баян-Өлгий ГХБХБГ_Ж.Естай	малчин иргэнд олгох 5 га хүртэл газар нь ихэвчлэн голын дагуу онцгой болон энгийн хамгаалалтын бүст ордог шүү. үүнийг хэрхэн шийдэхийг тодорхой болгох	Усны тухай хуулиар зохицуулагддаг бөгөөд "Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд харгалзана

33	Алаг-Эрдэнэ	Гэр бүлийн хэрэгцээний газрыг олгоход суманд заавал хотын хөгжлийн төлөвлөгөө хийлгэсэн байх шаардлагатай юу	Газрын тухай хууль, Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хууль, Хот байгуулалтын тухай хуульд заасны дагуу газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүсчлэлд нийцсэн байх шаардлагатай.
34	Дэлгэрцогт Засаг дарга	орон нутаг аймаг суманд газар олгох бүх эрх мэдлийн олгох. газрын наймаа хэрээс хэтэрлээ	Хуулийн төсөлд тусгасан.
35	Баян-Өлгий	Цаасан хүсэлтийг хавтгайруулан авч эхэлвэл хүсэлт гаргасан дараалал алдагдах тул бүртгэлийг цахимжуулах хэрэгтэй	Тус хуулийн төслийн 29.8-т "Иргэний үнэ төлбөргүйгээр газар эзэмшихээр гаргасан бичгээр, эсхүл цахимаар гаргасан хүсэлтийг дараах дарааллын дагуу эрэмбэлэн цахим системд бүртгэнэ:" гэж тусгасан.
36	Дорноговь	хүсэлтийг цахимаар л ганц авдаг баймаар байна. цаасаар аваад эхлэх юм бол цахимд мэдээлэл орох нь удаашралтай болно шүү.	Тус хуулийн төслийн 29.8-т "Иргэний үнэ төлбөргүйгээр газар эзэмшихээр гаргасан бичгээр, эсхүл цахимаар гаргасан хүсэлтийг дараах дарааллын дагуу эрэмбэлэн цахим системд бүртгэнэ:" гэж тусгасан.
37	"Ховдын Толь сонин" НҮТББ-Г.Төрмөнх	Нэмэлт өөрчлөлтийн төслийн 6- хуулийн 29.3.1-д тусгах 29.3.1.газар тариалангийн салбарт олон жил тогтвортой ажилласан иргэнд гэр бүлийн хамтын хэрэгцээнд зориулан тариалангийн газрыг үр тарианы зориулалтаар 100 га хүртэл, төмс, хүнсний ногооны зориулалтаар 5 га хүртэл Үүнийг тодорхой мэдээлэл болон шалгуурт үндэслэх, журмаар зохицуулах, тухайн зориулалтаар жил тутам олгогдох газрыг газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгаж батлагдсаны дараа газар олгох	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.

38	Хөвсгөл Тариалан	Өвөлжөөний газрыг багийн ИНХурлаар хэлэлцүүлдэг зохицуулалт хэрэгтэй	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
39	Иргэн	Батсүмбэр сумтай санал нэг байна. Тухайн жилийн төлөвлөгөөнд багтааж, санал авдаг байх нь зөв.	Тус хуулийн төслийн 6/29 дүгээр зүйлийн 29.13-д “Тухайн аймаг, сумын засаг захиргааны нэгжид харьяалалтай иргэний хүсэлтийг энэ хуулийн 29.8.1-д заасан эрэмбийн эхэнд бүртгэнэ” гэс тусгасан. Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 92 дугаар тогтоолоор батлагдсан Газар зохион байгуулалт хийх журамд сум, нийслэл, дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө боловсруулах, батлуулах хугацааг нарийн заасан байдаг бөгөөд тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөлд жил бүрийн эхнээс эхлэн 09 дүгээр сарын 15-ны өдрийг хүртэл цаасаар болон цахимаар саналыг авч тусгана гэж заасан байдаг. Иргэдийн ирүүлсэн хүсэлтийг газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө болон хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусган тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар баталдаг.
40	Цээл	Газрын хэмжээ өөрчлөхөд үнийг төлж болдог болгомоор байна. Хууль дээр заалт оруулах	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
41	Баян-Өлгий	Тусгай хамгаалалттай газруудад зөвшөөрөлгүйгээр өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар газар ашиглаж байгаа нийтлэг зөрчлийг арилгах талаар зохицуулалт хийж өгвөл	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
42	Сэлэнгэ Түшиг	Хилийн хориотой зурвас газарт газар олголт Засгийн газраас зөвшөөрөл авдаг асуудал энэ хуулиар яаж шийдвэрлэгдэх вэ?	Хилийн тухай хуулиар зохицуулагддаг. Хуулийн төсөлд хамаарахгүй.

43	Иргэн	Өвөлжөө хаваржаа Багийн ИНХ-аар оруулсан дээр байх	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
44	"Ховдын Толь сонин" НҮТББ-Г.Төрмөнх	29.3.2.тариалангийн бүс нутгаас бусад газарт мал аж ахуйн салбарт 5-аас доошгүй жил тогтвортой ажилласан малчин иргэн малчин өрхийн хамтын хэрэгцээнд дундаа хамтран тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэл тухайн зориулалтаар жил тутам олгогдох газрыг газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгаж батлагдсаны дараа газар олгох ! Хэрэгжилтийг нь журмаар зохицуулах, тухайн зориулалтаар жил тутам олгогдох газрыг газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгаж батлагдсаны дараа газар олгох ! Хэрэгжилтийг нь журмаар зохицуулах	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
45	С.Мөнгөнчимэг	Нэг иргэн эзэмших өвөлжөө хаваржааг тооны хязгаартай болгох тал дээр зохицуулалт оруулж өгөөч тэгэхгүй бол ойролцоох бүх хаваржаа хондоо худалдаж авчихаад түрээсэлдэг бусдын эрхийг	Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Газрын тухай хуульд өвөлжөө, хаваржааны доорхи газрыг хот айлаар дундаа эзэмшүүлэхээр зохицуулсан.

		боогдуулдаг зүйл маш их байна	
46	Чимэдцэрэн	Ашигт малтмалын тухай хууль болон гадаадын хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлттэй уялдуулан газрын тухай хуульд орох өөрчлөлт яагаад дурьдагдсангүй вэ	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
47	"Ховдын Толь сонин" НҮТББ-Г.Төрмөнх	Нийслэлээс хөдөө орон нутагт шилжсэн өрхийн гишүүний газар эзэмших эрхийг дараалал харгалзахгүй шийдвэрлэнэ гэж байгааг эргэж харах. Яагаад гэвэл энэ нь эрсдэл ихтэй, заль мэх хэрэглэх, газар авчихаад орон нутагт жинхэнээсээ суурьшихгүй байх гэхчлэн сөрөг зүйлсийг тойрохгүй! Хоёрт тухайн орон нутагт харьяалалтай гэр бүлийн хэрэгцээний газраа авч чадаагүй байгаа эрэмбэлэгдсэн өрх, өрхийн гишүүний өмнүүр оруулна гэдэг нь шударга бус, байж болохгүй зүйл ! Тэгэхээр шилжиж ирсэн өрх болон өрхийн гишүүнийг түүний дараагаар залгуулж эрэмбэлэх нь шударга болно. Нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа шаардлагатай гэдгийн шалгуурыг тодорхой болгох хэрэгтэй. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний “гэр бүлийн хамтын хэрэгцээнд” гэдэг	Газар олголтын явцыг ил тод байлгах үүднээс Газрын тухай хуульд 2023 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулж газрын хүсэлтийг цахимаар гаргах, мөн хуулийн 29.1-т “Иргэнд гэр бүлийнх нь хамтын хэрэгцээнд зориулан хувийн гэр, орон сууцны хашаа барих зориулалтаар үнэ төлбөргүй эзэмшүүлэх газрын хэмжээ 0,07 га-гаас илүүгүй байна”, 29.2-т “Энэ хуулийн 29.1-д зааснаас гадна гэр бүлийнх нь хамтын хэрэгцээнд зориулан хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнэ, таримал ургамал тарих зориулалтаар иргэнд 0,1 га-гаас илүүгүй газар үнэ төлбөргүй эзэмшүүлж болно” гэж тус тус заасны дагуу өмнө нь дээрх зориулалтаар үнэгүй газар авч байгаагүй иргэн эхэнд, огнооны дагуу эрэмбэлэн газрыг олгож байгаа боловч мэдээлэлд ойр, цахим хэрэглээнд нэвтрэх боломжтой иргэдэд газрыг авах боломж бүрдэж хэд хэдэн газрыг авч газар ашиглалтыг бууруулж, дамнан зарах нөхцөл байдлыг үүсгэж байна. Энэхүү нөхцөл байдлаас үүдэн цахим хэрэглээнд суралцаагүй, цахим системд холбогдох боломжгүй өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэн, ослын улмаас орон гэрээ алдаж хүнд нөхцөлд орсон иргэд газар эзэмших эрхээ эдэлж чадахгүй байх нөхцөл байдал үүсэж байна. Мөн нийслэлээс орон нутагт шилжин суурьшсан иргэдэд газар эзэмшүүлэх нь нийслэл хотын хүн амын төвлөрлийг бууруулахад чиглэсэн хөдөө орон нутагт суурьших иргэдийг бодлогоор дэмжсэн зохицуулалттай уялдах юм.

		нь бас л үндэслэл муутай зүйл!	
48	Сэлэнгэ Түшиг	Ойн сан, голын хамгаалалтын бүсэд олгох газрын зөвшөөрөл орон нутагт хэрхэн шийдвэрлэх вэ?	Сүүлийн жилүүдэд уур амьсгалын өөрчлөлт эрчимтэй явагдаж гал түймэр, үер усны гамшиг, аюулт үзэгдлийн давтамж нэмэгдэж байгаагаас иргэд эд хөрөнгө, амь насаараа хохирох асуудал ихсэж байна. Иймд ойн сан, усны сан бүхий газрын хориглолт, хамгаалалтын бүсийн дэглэм, горимыг мөрдүүлж, холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн салбар хоорондын уялдаах хангах зохицуулалтыг тус хуулийн төслийн 4/24 дүгээр зүйлийн 24.8 дахь хэсэгт тусгаж оруулсан. Ингэснээр газрын зөрчил маргаан буурч, эрсдэлийг бууруулна.
49	Дүүрэнжаргал	Орхон аймгийн ГХБХБГ-ын санал: Хөдөө болон хөгжлийн бэрхшээлтэй гэх мэт иргэдэд давуу эрхээр олгох нь Монгол Улсын үндсэн хуулийн хүн бүр тэгш эрхтэй гэсэн заалтыг зөрчиж байна гэж үзэж байна.	Газар олголтын явцыг ил тод байлгах үүднээс Газрын тухай хуульд 2023 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулж газрын хүсэлтийг цахимаар гаргах, мөн хуулийн 29.1-т “Иргэнд гэр бүлийнх нь хамтын хэрэгцээнд зориулан хувийн гэр, орон сууцны хашаа барих зориулалтаар үнэ төлбөргүй эзэмшүүлэх газрын хэмжээ 0,07 га-гаас илүүгүй байна”, 29.2-т “Энэ хуулийн 29.1-д зааснаас гадна гэр бүлийнх нь хамтын хэрэгцээнд зориулан хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнэ, таримал ургамал тарих зориулалтаар иргэнд 0,1 га-гаас илүүгүй газар үнэ төлбөргүй эзэмшүүлж болно” гэж тус тус заасны дагуу өмнө нь дээрх зориулалтаар үнэгүй газар авч байгаагүй иргэн эхэнд, огнооны дагуу эрэмбэлэн газрыг олгож байгаа боловч мэдээлэлд ойр, цахим хэрэглээнд нэвтрэх боломжтой иргэдэд газрыг авах боломж бүрдэж хэд хэдэн газрыг авч газар ашиглалтыг бууруулж, дамнан зарах нөхцөл байдлыг үүсгэж байна. Энэхүү нөхцөл байдлаас үүдэн цахим хэрэглээнд суралцаагүй, цахим системд холбогдох боломжгүй өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэн, ослын улмаас орон гэрээ алдаж хүнд нөхцөлд орсон иргэд газар эзэмших эрхээ эдэлж чадахгүй байх нөхцөл байдал үүсэж байна. Мөн нийслэлээс орон нутагт шилжин суурьшсан иргэдэд газар эзэмшүүлэх нь нийслэл хотын хүн амын төвлөрлийг бууруулахад чиглэсэн хөдөө орон нутагт суурьших иргэдийг бодлогоор дэмжсэн зохицуулалттай уялдана.

50	Иргэн	Сумын тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд багтаагүй санал, хүсэлт өргөдөл өгсөн тохиолдолд өргөдлийн хариуг тодорхой үндэслэлтэйгээр буцаадаг байхгүй бол улсын хэмжээнд салбараараа өргөдөл, санал, хүсэлт шийдвэрлэдэггүй гэсэн нэр зүүгээд байна.	Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд заасан ч хуулийн төслийн “33.9.Энэ хуулийн 37.2, 38.4-т заасан хүсэлтийг шийдвэрлэхдээ энэ хуульд зааснаас бусад нөхцөл, шаардлага тавихыг хориглох бөгөөд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хүсэлтийг хуульд заасан хугацаанд шийдвэрлээгүй бол тухайн шатны Засаг дарга шалтгаан, үндэслэлийг хүсэлт гаргагчид мэдэгдэх үүрэгтэй.
51	"Ховдын Толь сонин" НҮТББ-Г.Төрмөнх	“29.12.Хот, суурин газрыг дахин хөгжүүлэх[ХР1] , улс, нийслэл, орон нутгийн хөрөнгө оруулалт болон олон улсын төсөл, хөтөлбөрийн хүрээнд хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх зорилгоор газар эзэмших, ашиглах эрх олгоход энэ хуулийн 29.7, 29.8, 29.9-д заасан эрэмбэлэх дараалал хамаарахгүйб “Дахин хөгжүүлэх” гэж юу гэсэн үг вэ?	Хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад "Нийслэлээс хөдөө орон нутагт шилжин ирсэн, гамшиг ослын улмаас орон гэргүй болсон, эсхүл нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний гэр бүлийн хамтын хэрэгцээнд зориулан газар эзэмших хүсэлтийг эрэмбэ, дараалал харгалзахгүй шийдвэрлэнэ.” гэж өөрчлөн найруулсан.
52		Энд хот хөгжлийн болон газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө бас хамаарахгүй хэрэг үү? Чухам тийм бол байж болохгүй зүйл	
53	Дорноговь аймаг Иххэт сум	Газар ашиглах эрхийг багийн Иргэдийн нийтийн хурлаар хэлэлцүүлдэг баймаар байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

54	Ховд аймаг Манхан сум	Улсын тусгай хамгаалалттай газарт өвөлжөө хаваржааны газрыг яаж олгох вэ, ихэнх газар нутаг УТХ-тай газарт орж байгаа тул 1 га, 5 га -р олгох газар нутгийн нөөц байхгүй байна. үүнийг яах вэ	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
55	Хөвсгөл Тариалан	Хөдөө орон нутагт 0,07 га 700 м.кв гэр бүлийн хэрэгцээний зориулалттай газрыг ядаж 0,1 буюу 1000 м.кв болгож болох уу 0,07 авсан иргэд маш их санал уламжлаад байгаа нэг том байшин барьсан 0,07 га багадаад байдаг	Газар эзэмших, өмчлөх эрхийн харилцаа нь өөр ойлголт юм. Газар эзэмших, ашиглах харилцааг Газрын тухай хуулиар зохицуулдаг бол, өмчлөх харилцааг Монгол Улсын Иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулиар зохицуулдаг.
56	Иргэн	улсын тусгай хамгаалалтын газарт байгаа өвөлжөө хаваржааны асуудлыг яаж шийдвэрлэхээр байгаа вэ. Өвөлжөө хаваржаа байсан газрыг улсын тусгай хамгаалалтад авсан байгаа	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг бөгөөд Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам эрхлэх асуудлын хүрээнд Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад санал өгөх боломжтой. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
57	Р.Лхүмбэ /R.lkhumbе/	Газар ашиглах эрхийг сумын удирдлагаас санал авах иргэд нийтийн хуралдааны шийдвэрийг үндэслэн газар олголт хийх	Газрын тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 31.2 “Хүсэлт гаргасан газрын байршил нь аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад эзэмшүүлж болохоор заагдсан байна.” гэж заасан. Мөн тус хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1.2 “тухайн шатны Засаг даргын өргөн мэдүүлсэн аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, түүнд нийцүүлэн боловсруулсан сум, дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг хэлэлцэн батлах;” гэж аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын бүрэн эрхийг заасан байдаг.

58	Батширээт сум	Орон нутгийн онцлогоос хамаараад ойн сан бүхий газарт газар авах хүсэлт ирдэг. (Модны захад) энэ асуудлыг шийдэх боломж байна у. Жишээ нь Улаанбаатар хотод ямар зохицуулалтаар ойн цоорхойд газар олгосон байдаг вэ.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
59	Өмнөговь Цогт-овоо сум	Хилийн цэсийн асуудал маш их байна.Засгийн газрын тогтоол гарсан боловч тухай сумын засаг дарга захирамж гаргахгүй байна	Газрын тухай хуульд зааснаар иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад газрын эрх олгох асуудал нь тухайн шатны Засаг даргын бүрэн эрхийн асуудал юм. Тус хуулийн төслийн 2/21 дүгээр зүйлийн 21.4.8-д “иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын газар эзэмших, ашиглах эрхийг хуульд заасан үндэслэлээр хүчингүй болгох, дуусгавар болгох, газрын байршил болон хэмжээ, зориулалт өөрчлөх асуудлыг шийдвэрлэх.” гэсэн зохицуулалтыг тусгасан.
60	Хө.Тосонцэнгэл	Хөвсгөлийн тусгай хамгаалалттай газар нутаг дээр байгаа малчин иргэдийн өвөлжөө хаваржааны газрын эрх зүйн боломжийг яаж зохицуулах вэ тодорхой хариулт авна	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
61	Төв аймаг Баянцогт сум	Өвөлжөө хаваржааны газар 1 га газар дотроо ногоон тэжээл тариалах уу, атар газар хагалж болохгүй гэсэн заалттай яаж нийцэх вэ? одоо шинээр өвөлжөөний газар авах иргэд 1 га-аар авах уу, хуучин эзэмшиж байсан газруудыг 1 га болгох юм уу.	2024 онд батлагдсан Уламжлалт мал аж ахуйд тулгамдаж байгаа уур амьсгалын өөрчлөлтөөс шалтгаалсан сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуульд зааснаар “өвөлжилт, хаваржилтын бэлтгэлийг малын тоо толгойтой уялдуулан хангах, өвөлжөө, хаваржааны малын бууцтай холилдсон үүсмэл хөрсөнд тэжээлийн ургамал тариалах” гэж заасан байдаг. Тус хуулийн төслийн 52.14-т “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын зайны доод хэмжээг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.” гэж заасан тул тухайн газар нутгийн онцлогтоо тохируулан орон нутаг өөрөө тогтоодог байхаар тусгасан.

62	Өмнөговь З.Мөнхцэцэг	Өвөлжөө хаваржааны газрын зориулалт өөрчлөхгүй байх саналтай байна Тэгэхгүй болохоор сумын ЗД зориулалт өөрчлөх хүсэлт ирээд байгаа	Тус хуулийн төслийн 8/52 дугаар зүйлийн 52.15-д “Энэ хуулийн 52.7-д заасан өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар эзэмшүүлсэн газрын зориулалтыг өөрчлөхийг хориглоно.” гэж тусгасан.
63	Р.Лхүмбэ /R.Ikhumbе/	Өвөлжөө хаваржааны газрын газар шилжүүлэх асуудлыг нарийн болгох заалтыг	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
64	"Ховдын Толь сонин" НҮТББ-Г.Төрмөнх	газар олголтын процессын ил тод байдал, хяналтын механизм хуульд маш сул байгаа гэж үзэж байна ! хуйвалдаж олноор газар авч дамлаж зарж ашиг хийдэг луйвар бүүр замаа алдсан шүү	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
65	Өмнөговь БОГ Т.Болорцэцэг	Газрын эрх шилжүүлэхэд шилжүүлсэн газрын хэмжээ хэд байдаг вэ? хязгааргүй байдаг гэж ойлголоо. Зарим талаараа бусдад давуу эрх олгох асуудал үүсэж байна.	Тус хуулийн төслийн 5/29 дүгээр зүйлийн 29.3.1-д “газар тариалангийн салбарт олон жил тогтвортой ажилласан иргэнд гэр бүлийн хамтын хэрэгцээнд зориулан тариалангийн газрыг үр тарианы зориулалтаар 100 га хүртэл, төмс, хүнсний ногооны зориулалтаар 5 га хүртэл” гэж, 29.3.2-д “тариалангийн бүс нутгаас бусад газарт мал аж ахуйн салбарт 5-аас доошгүй жил тогтвортой ажилласан малчин иргэнд малчин өрхийн хамтын хэрэгцээнд дундаа хамтран тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэл.” гэж тус тус тусгасан. Иргэн өөрийн өмчлөлийн газраа, мөн иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь эзэмшиж буй газрын эрхийг хэсэгчлэн эсвэл бүхлээр нь бусдад шилжүүлэх эрхтэй.
66	Уулбаян сум	Газар олголтыг тагнуулын байгууллага хянадаг болмоор байна. Монгол иргэнээр халхавчилж гадаад иргэд асар том газартай болох магадлалтай.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

67	Өмнөговь З.Мөнхцэцэг	Улсын тусгай хэрэгцээний газарт байгаа өвөлжөөний доорх газруудыг мэдээллийн санд бүртгэх гэж байгаа юм байна, бүртгээд ашиглуулж, гэрээ, гэрчилгээ олгох боломж бий юу?	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
68		Ханхонгор суманд яг дээр нь ашиглаж байгаа 99 өвөлжөөний газар байна аа, Тэдгээр хүмүүс гэрчилгээгүй эрт дээр үеэсээ малаа малласан хэвээр байгаа. Энэ асуудлыг яаж шийдэх вэ?	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
69	С.Мөнгөнчимэг	Эзэмшсэн газраа ашиглахгүй байгааг төр буцаан авч хариуцлага тооцдог баймаар байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
70	БӨА, Сагсай сумын газрын даамал Б.Өнөрбек	Маш томоор бэлчээр болон хадлан хашаалж байгаа асуудлыг яаж шийдэх талаар тодорхой тусгамаар байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
71	Төв аймаг Баянчандмань сум	Өвөлжөө хаваржааны газрыг малаа маллаж амьдардаг иргэнд нь олгох заалт оруулж , тэгэхгүй бол өвөлжөөний газар аваад зардаг иргэд их болсон, хуульд өвөлжөөний хоорондын зайг зааж өгөх хууль	Тус хуулийн төслийн 52.14-т “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын зайны доод хэмжээг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.”, “Эдгээр зай, хэмжээг зөрчиж газар эзэмшүүлэхийг хориглоно.” гэж, мөн 4/52 дугаар зүйлийн 52.7-д “Өвөлжөө, хаваржааны доорхи 1 га хүртэлх газрыг Монгол Улсын иргэн хот айлаар дундаа хамтран үнэ төлбөргүй эзэмшиж болно.” гэж тус тус тусгасан.

72	Дорноговь аймгийн Замын-Үүд сум ЗДТГ	Сумын нутаг дэвсгэрт өмчлөлийн газрыг олгох эрх зүйн үндэслэл бүрдээгүй шалтгаанаар иргэдэд эзэмших эрхийн газар олголт хийгдэж ирсэн. Өнөөдрийн байдлаар гэр бүлийн хэрэгцээний зориулалтаар шинээр газар эзэмших цахим хүсэлт, өргөдөл гаргасан 900 орчим иргэн байна. Сумаас 2026 оны газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтөөр 150 орчим газрыг олгохоор төлөвлөсөн. Өргөдөл гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд зааснаар 30 хүртэл хоногт шийдвэрлэх талаар заасан бөгөөд дээрх иргэдийн хүсэлт, өргөдлийг хойш тавьж буй байдал нь гомдлыг дагуулж байх тул цахим өргөдөл, хүсэлтийг тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний хүрээнд эцэслэн шийдвэрлэж, дуусгадаг байх саналтай байгаа. Энэ талыг шийдвэрлэх эрх зүйн үндэслэл бий болж байгаа юу.	Тус хуулийн төслийн 6/29 дүгээр зүйлийн 29.13-д “Тухайн аймаг, сумын засаг захиргааны нэгжид харьяалалтай иргэний хүсэлтийг энэ хуулийн 29.8.1-д заасан эрэмбийн эхэнд бүртгэнэ” гэс тусгасан. Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 92 дугаар тогтоолоор батлагдсан Газар зохион байгуулалт хийх журамд сум, нийслэл, дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө боловсруулах, батлуулах хугацааг нарийн заасан байдаг бөгөөд тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөлд жил бүрийн эхнээс эхлэн 09 дүгээр сарын 15-ны өдрийг хүртэл цаасаар болон цахимаар саналыг авч тусгана гэж заасан байдаг. Иргэдийн ирүүлсэн хүсэлтийг газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө болон хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусган тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар баталдаг.
73	Ногооннуур сум ХАА тасаг	Тариалангийн талбайг заавар дуудлага худалдаагаар олгох тариаланчидтай хэцүү байдаг	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

74	Өлзийт	Сум түгээмэл тархацтай ашигт малтмал, болон бэлчээр, өвөлжөө, хаваржааны газар болон, орон нутгийн иргэдийн өмчлөх, эзэмших зэргийг зөвхөн сум нь шийддэг баймаар байна. АИТХ, АЗДаргын шийдвэрээр түгээмэл их олгогдож байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
75	Ханхонгор сум	Улсын тусгай хэрэгцээний газарт байгаа өвөлжөөний доорх газруудыг мэдээллийн санд бүртгэх гэж байгаа юм байна. Бүртгээд ашиглуулж, гэрээ, гэрчилгээ олгох боломж бий юу? Манай суманд яг дээр нь ашиглаж байгаа 99 өвөлжөөний газар байна аа, Тэдгээр хүмүүс гэрчилгээгүй эрт дээр үеэсээ малаа малласан хэвээр байгаа. Энэ асуудлыг яаж шийдэх вэ?	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
76	Өвөрхангай аймгийн Баян-Өндөр сумын БГТХМэргэжилтэн	Бэлчээрийн газрыг маш томоор хашиж байна үүн дээр арга зүйн зөвлөгөө өгөөч.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
77	Ховд аймгийн Зэрэг сум	Суманд нэг иргэн 5, 6 өвөлжөө хаваржаа эзэмшиж байна. Үүнийг хязгаарлах шаардлагатай байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

78	R.lkhumbe	Гэр орон сууцны хашааны газарт талбайн хэмжээний өөрчлөлтөд нэмэлт өөрчлөлт оруулах боломж байх уу	Газрын тухай хуульд заасан 29.10 дахь заалтыг хэрэгжүүлэхэд газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга шийдвэрлэхээр заасан тул тухайн бүсчлэлдээ нийцүүлэн Засаг дарга шийдвэрлэнэ.
79	Архангай аймгийн Өндөр-Улаан сумын Засаг дарга	Эзэмшсэн болон өмчилсөн газраа ашиглахгүй 2 жил болсон бол шууд хураадаг баймаар байна.	Газрын тухай хуулийн 40.1.6-д “хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр гэрээнд заасан зориулалтын дагуу тухайн газраа 2 жил дараалан ашиглаагүй” бол газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга хүчингүй болгох хуулийн заалттай. Мөн түүнчлэн газрын тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, гаргасан шийдвэрийнхээ биелэлтэд хяналт тавих нь аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн ИТХ, газар эзэмшигч, ашиглагчаас газар, түүний баялгийг хууль тогтоомж, гэрээний дагуу үр ашигтай, зохистой ашиглаж, хамгаалж байгаад хяналт тавих, зөрчлийг арилгах шийдвэр гаргаж, хэрэгжилтийг зохион байгуулах нь Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг даргын бүрэн эрх юм. Харин Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн 28 дугаар зүйлд заасныг зөрчсөн тохиолдолд шүүхийн журмаар хурааж авах хуулийн зохицуулалттай.
80	Samsung SM-A716S	Газрын төлбөрийг нэмэгдүүлмээр байна.	Газрын төлбөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд иргэд олон нийтээс санал авч байгаа тул тус хуулийн төсөлд санал өгөх боломжтой. Та дараах холбоосоор саналаа өгнө үү
81	Сэлэнгэ аймаг Алтанбулаг сум	Тариалангийн тухай хуулийн 11.1-т заасны дагуу тариан талбайг 100 хүртэлх метрээр хашаа барьж хадлангийн талбай болон бэлчээрийг хашаалж байгаа малчин, мал бүхий иргэдэд сөргөөр нөлөөлж байна. Үүнийг яаж зохицуулах вэ?	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
82	Хөвсгөл аймгийн Шинэ-Идэр сум	Ойн сан, усан сан бүхий хамгаалалтын газрыг маш сайн тогтоомоор байна. Ой модгүй, усны судалгүй газар газрын төлөвлөгөөнд орохгүй байгаад байна.	Тус хуулийн төслийн 4/24 дүгээр зүйлийн 24.8-д “Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй.” гэж тусгасан.

83	Өвөрхангай Г.Ариунболд	Өвөлжөө хаваржааны газрын зориулалт өөрчлөхгүй байх гэж оруулах	Тус хуулийн төслийн 52 дугаар зүйлийн 52.15-д “Энэ хуулийн 52.7-д заасан өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар эзэмшүүлсэн газрын зориулалтыг өөрчлөхийг хориглоно.” гэж тусгасан.
84	Ховд сум	Өвөлжөө хаваржаагийн тоог зааж өгч, эрх шилжүүлэх асуудлыг байхгүй болгох	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
85	Хөвсгөл Эрдэнэбулган сум	Өвөлжөө, хаваржаанд малчдад 1 хүртэлх га газрыг эзэмшүүлэхээр гэж тусгаж оруулмаар байна. Хот айлаар биш	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
86	Ханхонгор сум	Өвөлжөөний хоорондын зайг хэдээс хэдэн км-ээр тогтоох вэ?	Тус хуулийн төслийн 52.14-т “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын зайны доод хэмжээг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.” гэж заасан тул тухайн газар нутгийн онцлогтоо тохируулан орон нутаг өөрөө тогтоодог байхаар тусгасан.
87	Ховд аймгийн Мөнххайрхан сум	Зам, эрчим, шугам сүлжээний газрууд хот тосгон дотор болон болон зам дагуу давхцалтай байна үүнийг хаана хэнд нь олгох уу давхцалыг хамгаалалтын бүсгүйгээр оруулж шийдвэрлэж байвал зүгээр байна.	Зам, эрчим хүчний шугам зэрэг инженерийн шугам сүлжээний асуудал нь тусдаа бие даасан хуулиудаар зохицуулагддаг тул энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжгүй юм. Мөн Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана. Харин энэхүү хуулийн төсөлд бусад салбаруудтай мэдээлэл солилцож, давхацал, зөрчил үүсэхээс сэргийлж хуулийн төслийн “24.8.Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй.” гэж тусгасан болно.

88		Кадастрын нэгдсэн системд бүх төлөвлөлт олголт харагдаж байдаг баймаар байна.	Тус газрын www.egazar.gov.mn -д бүх шатны газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө болон иргэн, хуулийн этгээдэд олгосон газрын кадастрын мэдээлэл байдаг болно. Мөн түүнчлэн шилэн газар цэсээр нэвтэрч эрх олгосон шийдвэр гаргалтын мэдээлэлтэй танилцах боломжтой.
89	Хэнтий аймгийн Биндэр сумын ИТХурал	Улсын тусгай хамгаалалтад авсан газар болон Онон Балж голын сав дагуу өвөлжиж, хаваржиж байгаа малчид газар эзэмших эрхгүй байна. иймд өвөлжөө, хаваржааны газрыг нь олгодог болмоор байна.	Улсын тусгай хамгаалалттай газар дахь газрын асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулагддаг бөгөөд Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яамнаас тус хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа болно.
90	Zoom user	Төсөл сонгон шалгаруулалтын чиглэлийг тухайн шатны ИТХ батална гэж байна. Сум, аймаг тус тусдаа батлах уу?	Тус хуулийн төсөлд тусгагдсанаар төсөл сонгон шалгаруулалт явуулах зориулалтыг зөвхөн аймаг, нийслэлийн ИТХ батална. Харин баталсан зориулалтын дагуу орон нутгийн хөгжлийн бодлого төлөвлөгөөнд нийцүүлэн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөндөө тусгаж, ИТХ-аар хэлэлцүүлэн батлуулна.
91	Ховд аймгийн Зэрэг сум	Сумын засаг дарга эрх олгох асуудал дээр гэр бүл өвөлжөө хаваржааг олгох бусад зориулалтуудын эрхийг өгөхгүй байх	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
92	uuganaa tsog	Нээлттэй дуудлага худалдаанд зохион байгуулалттай оролцож дамладаг орон нутгийн иргэдэд хүндрэл учруулж байна үүн дээр зохицуулалт хийх хэрэгтэй байна	"Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана.
93	Хэнтий Биндэр сумын ИТХурал	Улсын тусгай хамгаалалтад авсан газар болон Онон Балж голын сав дагуу өвөлжиж, хаваржиж байгаа малчид газар эзэмших эрхгүй байна. Иймд өвөлжөө, хаваржааны газрыг нь олгодог болмоор байна.	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

94	Ханхонгор сум	Мөн нэг хүний эзэмших өвөлжөө, хаваржааны газрыг тоогоор хязгаарлах боломжтой юу?	"Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана.
95		Манай суманд 2 өвөлжөөтэй хүн багадаа орж байгаа нэг хүн 3-8 өвөлжөөтэй байна.	"Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана.
96	R.lkhumbe	Өвөлжөө хаваржааны газар ашиглалтыг тодорхой болгох ашиглахгүй байгаа тохиолдолд торгууль ногдуулах	Газрын тухай хуулийн 40.1.6-д "хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр гэрээнд заасан зориулалтын дагуу тухайн газраа 2 жил дараалан ашиглаагүй" тохиолдолд Газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг хүчингүй болгохоор заасан байдаг тул харъяа Газрын алба болон газрын даамалдаа хандаж болно.
97	Өмнөговь БОГ Т.Болорцэцэг	Газар эзэмшихээр авсан компаниуд газар дээрээ үйл ажиллагаа явуулахгүй олон жил болдог асуудал их гарч байна. Тиймээс газартаа 2 жил ашиглалт явуулаагүй бол хурааж авдаг баймаар байна.	Газрын тухай хуулийн 40.1.6-д "хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр гэрээнд заасан зориулалтын дагуу тухайн газраа 2 жил дараалан ашиглаагүй" тохиолдолд Газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг хүчингүй болгохоор заасан байдаг тул харъяа Газрын алба болон газрын даамалдаа хандаж болно.
98	БУЛГАН ХХААГ-ХХ М.МӨНХГЭРЭЛ	сум орон нутагт тухайн жилд өгөх газрыг нээлттэй урьдчилан мэдээллийн сувгаар зарладаг байх, газаргүй иргэнд газар өгөх. Иргэдийн хүсэлтийн дагуу газрыг олгодог байх	Нийслэл, сум, дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөтэй https://egazar.gov.mn/ цахим системээр дамжуулан танилцах боломжтой. Мөн ЗГ-ын 92 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Газар зохион байгуулалт хийх журам"-д заасны дагуу тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тухайн оны 01 дүгээр сарын 01-ээс эхлэн 09 дүгээр сарын 15 хүртэл санал авахаар зохицуулсан байдаг.
99	Дөргөн сум	Ховд аймгийн Дөргөн сум ТХГН-т өвөлжөө, хаваржаатай өрхүүдэд уг суурин газруудыг эзэмшүүлж болох талаар төсөлдөө оруулж өгөөч.	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

100	uulbayan sum	Сумдад газрын даамал хүрэлцэхгүй байна.	"Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана.
101	Сэлэнгэ аймгийн Хүдэр сум	Цахим хүсэлтийг тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд уялдаж авдаг болмоор байна.	Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 92 дугаар тогтоолоор баталсан "Газар зохион байгуулалт хийх журам"-д заасны дагуу тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тухайн оны 01 дүгээр сарын 01-ээс эхлэн 09 дүгээр сарын 15 хүртэл санал авахаар зохицуулсан байдаг бөгөөд уг хүсэлтийг харгалзан тухайн жилдээ олгох газраа хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний бүсчлэлтэй нийцүүлэн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг боловсруулж, тухайн шатны ИТХ-аар баталдаг. Тус төлөвлөгөөнд иргэнд гэр бүлийн хэрэгцээний зориулалтаар үнэгүй эзэмшүүлэхээр тусгагдсан газруудаас цахим хүсэлтийн эрэмбийн дагуу газар олгогдож байна.
102	Өмнөговь БОГ Бадамцэцэг	Газрын тухай хуулийн 34.2-т иргэн, аж ахуй нэгж байгууллагад тайлбарлах, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийлгээгүй тохиолдолд гэрчилгээ олгож, гэрээ байгуулахгүй байх	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
103		34.8-д заасны дагуу гэрээг жил бүр дүгнэж ажиллах	Тус заалт хэрэгжиж, жил бүр гэрээг дүгнэх ажил хийгдэж байна.
104	Увс	Өвөлжөө гэрчилгээ аваад иргэн өөрөө огт өвөлжөөгүй өөр нутгийн иргэдийг төлбөр авч өвөлждөг байдлыг яаж шийдэх бэ	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
105	Баян-Өлгий	Өвөлжөө, хаваржааны доорх газруудыг бэлчээрийн хамт мөнгөтэй иргэд худалдан авч ашиглаж байгаа нь тухайн газруудын малчдын эрхийг зөрчиж байгааг зохицуулах заалт оруулах	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

106	Samsung SM-A716S	Газрын даамлуудынхаа цалингийн шатлалаа нэмээч ээ	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
107	Булган Хутаг-Өндөр ЗДО	Орон нутагт зуслангийн газар олгоход цахимаар хүсэлт авдаг болсноос хойш орон нутгийн иргэд зуслангийн газраа авч чадахаа больсон. 300 гаран хүн хүсэлт явуулсан дотор нутгийн 2-3 хүн л багтаж байна. Мөн ирэх жил газар олгоход өмнөх жилийн өгсөн хүсэлтүүд хүчинтэй, өнгөрсөн жилийн эрэмбээрээ олгох юм байна. Үүнийг зохицуулах заалт орсон уу	Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Газрын тухай хуулийн 29.7-д "Монгол Улсын иргэн энэ хуулийн 29.1, 29.2, 29.3-т заасан газрыг эзэмших хүсэлтийг засаг захиргааны нэгж болон зориулалтаа сонгож нэг удаа гаргах бөгөөд тухайн иргэний хүсэлт шийдвэрлэгдэх хүртэл өргөдлийн бүртгэлийн мэдээллийн санд хадгалагдана." гэж заасан тул таны хүсэлт шийдвэрлэгдэх хүртэл хадгалагдана.
108	Завхан аймаг Баянтэс сум Анхзаяа	Хилийн тухай хуулийн 26.3.1 д Хилийн зурвас газар газар эзэмшүүлэх өмчлүүлэхийг хориглосон нь Хилийн зурваст малчид амьдрах эрхгүй болж байна. Өвөлжөөний газраа эзэмшиж чадахгүй мөн тариалан эрхлэх боломжгүй гэх мэт олон асуудлууд тулгарч байна. Үндсэн хуулиар олгогдсон иргэдийн үндсэн эрх зөрчигдөж байна. Уг хилийн тухай хуулийн заалтыг хүчингүй болгож өгнө үү.	Хилийн тухай хуулийн 26.2.2-т “Улсын хилийн зурваст хил хамгаалалтын зориулалттайгаас бусад барилга байгууламж барих, үйл ажиллагаа явуулах, газар ашиглах асуудлыг Засгийн газар шийдвэрлэх” гэж заасан байдаг. Энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт орохгүй. Харин Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана.

109	Чимэдцэрэн	Газар сунадаггүй тийм болохоор эхлээд ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулаад олгох хэмжээг тодорхойлж олгох ёстой. Миний бодлоор аймаг сум тус бүр байгалийн тэнцвэр алдагдахаас сэргийлж хэтийн болон ойрын төлөвлөгөө батлаад тэр газраа олгодоггүй байх, шат дараалан ойжуулах ажил хийх хэрэгтэй байна.	Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Газрын тухай хуульд улсын хэмжээнд Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, аймаг, нийслэлийн хэмжээнд аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, сумын түвшинд сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө, хот, тосгон бусад суурины газарт хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө гэх мэт ерөнхийгөөс нарийвчилсан төлөвлөлтүүд хийгдэж нийслэл, сум, дүүгийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөгөөр дамжин хэрэгжиж байна.
110	Баян-Өлгий	Газрын даамлын тусгай шалгалтыг Улаанбаатарт очиж өгөх нь хүндрэлтэй байна	Хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд хамаарахгүй
111	KHovd Munkhkhairkhan	Хянан баталгаа хийлгэх зохицуулалтыг шийдмээр байна. Огт хэрэгждэггүй заалт байдаг	Газрын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.7-д “Газар эзэмшигч, ашиглагч нь газрынхаа төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг өөрийн хөрөнгөөр, анх удаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад олгож байгаа болон бусад газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг улсын буюу орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
112	Сэлэнгэ аймгийн Хүдэр сум	Хилийн хамгаалалт 15 км байгаа нь хилийн бүсийн сумдад тохиромжгүй байна. Хилээс 15 км нь сумын төв рүү орж байгаа тул малчид өвөлжөө хаваржааны газраа авч чадахгүй байна.	Хилийн тухай хуулийн 26.2.2-т “Улсын хилийн зурваст хил хамгаалалтын зориулалттайгаас бусад барилга байгууламж барих, үйл ажиллагаа явуулах, газар ашиглах асуудлыг Засгийн газар шийдвэрлэх” гэж заасан байдаг. Энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт орохгүй. Харин Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана.

113	Samsung SM-A716S	Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлагийн албан хаагч байж сумын тамгын газрын цэвэрлэгчээс дор цалин авч байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
114	Uench sum	Бэлчээрийн газрыг их хэмжээгээр торлож байна газрын тухай хуульд бэлчээрийн талаар 2 заалт байдаг бэлчээрийн газрыг зохих зөвшөөрөлгүй эзэмшихгүй байх талаар төсөлд оруулж өгнө үү.	Газрын тухай хуулийн 52 дугаар зүйлийн 52.11-т "Гэрээгээр ашиглаж байгаа бэлчээрийг хашихыг хориглоно." гэж заасан байдаг тул тухайн нэгж талбарыг ямар зориулалтаар олгогдосон талаарх мэдээллийг www.egaza.gov.mn цахим хаягаас харах боломжтой. Мөн тухайн асуудлаар харьяа Газрын албанд хандаж тодруулах боломжтой.
115	БУЛГАН ХХААГ-ХХ М.МӨНХГЭРЭЛ	Өвөлжөө хаваржааны газрыг малчдад олгох, газар тариалан эрхлэх боломжийг бүрдүүлэх	Газрын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төслийн 52.7-д "Өвөлжөө, хаваржааны доорхи 1 га хүртэлх газрыг Монгол Улсын иргэн хот айлаар дундаа хамтран үнэ төлбөргүй эзэмшиж болно." гэж тусгасан. Тухайн орон нутгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан бүсчлэл, нөөцдөө тулгуурлан тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөндөө тусган хэрэгжүүлж байна. Мөн тухайн асуудлаар харьяа Газрын албанд хандаж тодруулах боломжтой.
116	KHovd Munkhkhairkhan	Өвөлжөө хаваржааг тус тусад нь Малчин өрхөд нэг өвөлжөө нэг хаваржаа эзэмших эрхийг тус тусад нь олгох эрхийг заалтаар олгох одоо бол хот айл дундаа гэж байдаг	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
117	hhhh	Дорноговь аймагт 2009 онд өмчлөлөөр авсан газар одоо дэд бүтэцтэй ойртлоо амьдарна зарна үрнэ гэхээр улс хурааж авч байгаа гээд байх юм өмчлөлийн газар хурааж авдаг уу аймгийн газрын албанаас асуусан аймгийн иргэдийн хурлаас тийм	Монгол улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн 35.1-т "Газар өмчлөгч иргэн буюу түүний газрыг энэ хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасны дагуу эзэмшиж, ашиглаж байгаа этгээд энэ хуулийн 28 дугаар зүйлд заасныг зөрчсөн бол шүүхийн журмаар түүний газрыг хураан авч болно." гэж заасан байдаг.

		шийдвэр гарсан гээд байна.	
118		Бусдаар бол дэмжиж байна	Дэмжсэн санал байна.
119	khentii umnudelger sum	Эхнэр нөхөр 2 өөр өөр багт ороод өвөлжөө хаваржаа тус тусдаа зарим тохиолдолд аваад байна. Энэ улсын бүртгэлийн эхнэр нөхөр салгаж багт оруулдаг асуудлыг хоригломоор байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
120	Сүхбаатар Түвшинширээ Байгаль хамгаалагч	Энэ хянан баталгаажуулалтыг болих хэрэгтэй байна яагаад өмнө нь 50 жил болчихсон эзэмшлийн газрын эрх дуусахаар дахин хянан баталгаажуулалт хийх ёстой юм. Шинээр хэрэгжих төсөлд хянан баталгаажуулалт хийх хуулийн зохицуулалт оруулж өгөх	Газрын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.7-д “Газар эзэмшигч, ашиглагч нь газрынхаа төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг өөрийн хөрөнгөөр, анх удаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад олгож байгаа болон бусад газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг улсын буюу орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ” гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
121	tungaa tungaa	Өмчилсөн газраа ашиглахгүй бол хураадаг байвал зүгээр дээ	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хууль, Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
122	Khishigt.D Bayandun Dornod	Хилийн зурваст малчид амьдрах газар тариалан эрхлэх боломжийг бий болгох	Хилийн тухай хуулийн 26.2.2-т “Улсын хилийн зурваст хил хамгаалалтын зориулалттайгаас бусад барилга байгууламж барих, үйл ажиллагаа явуулах, газар ашиглах асуудлыг Засгийн газар шийдвэрлэх” гэж заасан байдаг. Энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт орохгүй. Харин Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана.

123	Өмнөговь Бадамцэцэг	БОГ	Газрын зориулалтын өөрчлөхдөө өмнө нь тухайн газрыг зориулалтын дагуу ашигласан эсэх, хууль тогтоомжийг мөрдөж ажилласан эсэхийг анхаарах	Газрын тухай хуулийн 2023 оны 12 дугаар сарын 07-ны өдрийн нэмэлт өөрчлөлтөөр газрын байршил өөрчлөх талаар 29.10-т зааж өгсөн.
124	Oyungerel Nyamsuren		Газрын байршил өөрчлөх асуудлыг илүү нарийвчилж өгөх шаардлагатай байна. Байршил өөрчлөх нэрийн дор сумын 1 захаас нөгөө зах руу шилжүүлэх асуудал гарч байна.	Газрын тухай хуульд 2023 онд орсон нэмэлт өөрчлөлтөөр газрын байршил өөрчлөх зохицуулалтыг нарийвчилан тусгасан. Мөн Засгийн газрын 2025 оны 121 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Газар, эзэмших, ашиглах эрхийн гэрчилгээ олгох журамд уг асуудлыг зохицуулсан байна.
125	Архангай Улаан ЗД	Өндөр-	Иргэнд жилд нэг удаа газар олгодгийг 2 удаа болгосоор байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
126	ӨВ-ГХБХБГ		Өвөлжөөний хаваржааны доорх газрын зориулалтаар 1 га хүртэл олгох төслийг дэмжихгүй байна. Мөн бэлчээрлэх хэмжээг тогтоож өгнө гэдэг нь хөрсөн дээр хэрэгжих боломжгүй, иргэдийн хооронд газрын маргаан нэмэгдэнэ.	Саналыг хүлээн авсан.
127	Ногооннуур сум ХАА тасаг		Тусгай хамгаалалттай газрыг эзэмшүүлэх тариаланд шилжүүлэхийг хориглосон байдаг.	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газрыг зөвхөн ашиглуулахаар заасан бөгөөд Тариалангийн тухай хуулийн 5.5-т "Энэ хуулийн 5.3-д заасан байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр атар газрыг тариалангийн зориулалтаар эзэмшүүлэх, ашиглуулахыг хориглоно" гэж заасан байдаг.

128	Булган Хутаг-Өндөр ЗДО	Сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг маш өндөр үнээр хийж байна. Орон нутгийг багахан төсвөөр хийлгэж дийлэхгүй, санхүүгийн маш их дарамт болж байна. Үүнээс болоод өмчлөлийн газраа олгож чадахгүй удаж байна. Үүнийг улсаас үнийн зохицуулалт хиймээр байна.	Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2-т “иргэнд газар тариалангийнхаас бусад зориулалтаар газар өмчлүүлэхдээ аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, аймгийн төвийн болон хотын хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөө, сум, дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан, сумын төв, тосгоны тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрт заасан иргэдэд өмчлүүлэх газрын нийт хэмжээ, байршил, газар өмчилж авахыг хүссэн иргэдийн тоог иш үндэс болгох” гэж заасан байдаг. Мөн Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд иргэд, олон нийтээс санал авч байгаа тул тус хуулийн төсөлд санал өгөх боломжтой.
129	Өмгөөлөгч Р.Уранцэцэг	Хуулиасаа илүү газрын байцаагч нарын харилцаа, хандлага маш хүндрэлтэй хэвээрээ байна. Өргөдөл авахгүй, цахим гэж буцаагаад шийдэх эрхгүй хэрнээ хүнд суртал ёс зүйгүй байдал нь хэрээс хэтэрч байгааг анхаарч үзээч ээ.	Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд иргэний өргөдөл, гомдол шийдвэрлэх хугацааг нарийвчлан тусгасан байдаг. Мөн Газрын тухай хуульд 2023 онд орсон нэмэлт, өөрчлөлтөөр газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг шилжүүлэх хүсэлтийг шийдвэрлэх хугацааг тус тус заасан байдаг. Мөн энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд 33.9-т "Энэ хуулийн 37.2, 38.4-т заасан хүсэлтийг шийдвэрлэхдээ энэ хуульд зааснаас бусад нөхцөл, шаардлага тавихыг хориглох бөгөөд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хүсэлтийг хуульд заасан хугацаанд шийдвэрлээгүй бол тухайн шатны Засаг дарга шалтгаан, үндэслэлийг хүсэлт гаргагчид мэдэгдэх үүрэгтэй.", 33.10-т "Хүсэлтийг хуульд заасан хугацаанд шийдвэрлээгүй, эсхүл энэ хуулийн 33.9-д заасныг зөрчсөн тухай гомдлыг нийслэл, дүүрэгт Нийслэлийн газрын эрхийн маргаан таслах зөвлөлд, аймаг, суманд дээд шатны захиргааны байгууллага, албан тушаалтанд тус тус гаргана." гэсэн зохицуулалтыг тусгасан.
130	Баяндалай сум ЗДТГ Засаг дарга У.Буян-Өлзий	Жилийн 4 улиралд малаа маллаж байгаа малчинд Өвөлжөөний зориулалтаар ТХГНутагт газар олгох боломжийг тухайн сум ИНХурлаараа хэлэлцүүлж олгох эрх зүйн заалтыг оруулах	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

131		Сумын хилийн цэсийн цэг координатыг харгалзан үзэж малчдын өвөлжөө уудаг ус зэрэг нь хоёр сумын нутагт бий болсон асуудал, бэлчээрийн тухай	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
132	Khishigt.D Bayandun Dornod	Газар эзэмших эрхийг ашиглаагүй тохиолдолд шууд цуцлах хугацааг 1жил болгох	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
133	Ховд аймаг Манхан сум	Сумдын Газрын даамлуудын цалин ТЗ-9 буюу 1283000 төгрөг байна. Үүнийг жаахан нэмэх шаардлагатай байна. Бусад масс ихтэй салбаруудын цалин нэмэгдээд байгаа тул ижил түвшинд хүргэмээр байна.	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.

134	Өвөрхангай аймгийн Нарийнтээл сумын Газрын даамал	Сайн байна уу. Манай сумын хувьд бичил уурхайн зориулалтаар газар ашиглах хүсэлт маш их байдаг. Ашигт малтмал газрын тосны газраас иргэд дүгнэлт гаргуулаад ирдэг үүнийг манай мэдээллийн сантай тулгаж олгодог юм бол уу ирсэн дүгнэлтийн солбицолыг программд оруулж үзэхээр голын хамгаалалтын бүсэд орсон байдаг. Гэтэл иргэдэд өвөлжөө хаваржааны зориулалтаар газар эзэмшүүлэхээр газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгаад дүгнэлт гаргуулахаар ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайтай давхцалтай байна гээд болдоггүй энийг тодруулах гэсэн юм.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана. Харин энэхүү хуулийн төсөлд бусад салбаруудтай мэдээлэл солилцож, давхацал, зөрчил үүсэхээс сэргийлж хуулийн төслийн “24.8.Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй.” гэж тусгасан болно.
135	Завхан Тэлмэн сум ЗДТГ	Сайн байна уу. Засгийн газрын 2023 оны 447 дугаар тогтоолоор сум орон нутгийн нутаг дэвсгэрийн ихэнх хувийг Сонгон шалгаруулалтаар хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох талбай гэж авсан байгаа үүнийг эргэж харж цуцлуулах санал хүргүүлмээр байна.	Ашигт малтмалын тухай хуулиар зохицуулагддаг бөгөөд Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

136	Хөвсгөл аймгийн Жаргалант сумын Засаг дарга Д.Амарбаясгалан	Малчдын өвөлжөө хаваржааны газрын төлбөрийн хэмжээ харилцан адилгүй байгаа нь газрын төлбөрийн орлогын төлөвлөгөө биелүүлэхэд хүндрэлтэй байгааг зохицуулалт хийх шаардлагатай.	Газрын төлбөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд иргэд, олон нийтээс санал авч байгаа тул тус хуулийн төсөлд санал өгөх боломжтой.
137	Архангай Өндөр-Улаан ЗД	Газрын даамлын цалин хэтэрхий бага байна	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
138	Hairhandulaan Zasag darga	Газрын даамлуудын албан тушаал ТЗ-9 байгааг ахиулж өгөөч ээ. цалин үнэндээ хийж байгаа ажлын ачаалал ач холбогдол хүлээх хариуцлагад тохирохгүй байна шүү. хийх ажил нэмэгдээд л байдаг авдаг цалин.	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.

139	Khishigt.D Bayandun Dornod	Гадаадын иргэд монгол хүнээр газар авахуулж ашиглаж байгааг зогсоох	Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 3 дугаар зүйлд "Бэлчээр, нийтийн эдэлбэрийн ба улсын тусгай хэрэгцээнийхээс бусад газрыг зөвхөн Монгол Улсын иргэнд өмчлүүлж болно. Энэ нь газрын хэвлийг өмчлөхөд хамаарахгүй. Иргэд хувийн өмчийнхөө газрыг худалдах, арилжих, бэлэглэх, барьцаалах зэргээр гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүний өмчлөлд шилжүүлэх, түүнчлэн төрийн эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр бусдад эзэмшүүлэх, ашиглуулахыг хориглоно." гэж заасан байдаг.
140	Khovd Zereg sum	2014 онд хийсэн хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг сумын ИТХ-аар хэлэлцээгүй хүлээлцсэн одоо газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтийн системд оруулсан ч хотын хөгжлийн төлөвлөгөөгүй гээд газар олгож болохгүй байна.үүнийг яаж шийдэх үү	Хот байгуулалтын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд зааснаар хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал баталдаг тул батлагдаагүй ерөнхий төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх боломжгүй болно.
141	Завхан Баянтэс даамал	Цалин бага байна орон нутгийн нэмэгдэл энэ оноос хасагдсан.	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны "Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт" 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
142		Принтер тоног төхөөрөмжгүй болсон ажиллах нөхцөл хүнд байна. Томилот бичиг хэргийн зардал байдаггүй.	Энэхүү хуулийн төсөлд хамааралгүй санал байна.

143	Өмнөговь Бадамцэцэг	БОГ улсын болон орон нутгийн тусгай хамгаалалтад авсан газар нутгийн хил заагийг тогтоож, тухайн бүсэд газар олгохгүй байх, иргэн, аж ахуй нэгж байгууллага үйлдвэрлэл, үйлчилгээний үйл ажиллагаа явуулахгүй байх, экологийн тэнцвэрийг хадгалах, байгаль орчныг хамгаалах тал дээр анхаарч ажиллах, газрын тухай хууль, байгаль орчны багц хуулийн уялдаа холбоог сайжруулах	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
144	Чимэдцэрэн	Одоо мөрдөгдөж байгаа хуулиар бол Гадаадын иргэн аж ахуйн нэгж төсөл хэрэгжүүлэх бол өргөдлөө бичээд газар авч болдог бол Монголын иргэн аж ахуйн нэгж заавал тендэрээр газар авах болдог. Үүнийг яаж шийдэх гэж байна	Газрын тухай хуулийн 44.1-т "Гадаад улс, олон улсын байгууллага, гадаад улсын хуулийн этгээдэд газар ашиглуулах асуудлыг энэ хуулийн 17.1.2, 18.1.6-д заасны дагуу шийдвэрлэнэ.", 44.5-т "Гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжид энэ хуулийн дагуу газрыг тусгай зориулалт, хугацаа, болзолтойгоор ашиглуулах бөгөөд уг хугацааг Засгийн газар тогтооно." гэж тус тус заасан байдаг.
145	Архангай Улаан ЗД	Өндөр- Хэсэгчилсэн төлөвлөлт хийгдэхгүй бол газар олгох боломжгүй байгаа нь газар олголтод саад болж байна	Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2-т "иргэнд газар тариалангийнхаас бусад зориулалтаар газар өмчлүүлэхдээ аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, аймгийн төвийн болон хотын хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөө, сум, дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан, сумын төв, тосгоны тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрт заасан иргэдэд өмчлүүлэх газрын нийт хэмжээ, байршил, газар өмчилж авахыг хүссэн иргэдийн тоог иш үндэс болгох" гэж заасан байдаг. Мөн Хот байгуулалтын тухай хуулийн 9.1.1-т "хот, тосгоны батлагдсан хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө болон барилгажилтын төслийг үндэслэн газар олгох, хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах" гэж тус тус заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй

			Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана
146	КHovd Munkhkhairkhan	Мөн газрын зориулалт, ашиглалтыг тодорхой зааж өгвөл бас зүгээр байх Улсын тусгай хамгаалалттай газарт дураараа эрхийн гэрчилгээгүй газар эзэмших иргэд ихсэж байна. Газрын албаны талаас хариуцлага хүлээлгэх гэхээр боломжгүй эрх үүрэг байхгүй байна. ТХГН-т газрын төлөвлөлт хийх эрхийг Тухайн сум орон нутагт өгөх хэрэгтэй байна.	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
147	БУЛГАН ИТХ	Хуулийн төслийг дэмжиж байна.	Дэмжсэн санал байна.
148	Баяндалай сум ЗДТГ Засаг дарга У.Буян-Өлзий	Ган зудын давтамж ойртож байгаа эн үед Говийн бүсэд малын тэжээлийн ургамал тариалах талбайн газрыг эзэмшүүлэх заалтыг эргэж харах	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
149	Хө.Түнэл сум	өвөлжөө хаваржааны зориулалтаар газрыг олгох төрөл нь одоогийн хуульд эзэмших байгаа. хуулийн төсөлд ашиглахаар олгох гэсэн асуудал байгаа юу. байгаа бол эзэмших эрхийн төрөлтэй байсан нь дээр байна	Хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төслийн 52.7 дахь заалтад “Өвөлжөө, хаваржааны доорх 1 га хүртэлх газрыг Монгол Улсын иргэн хот айлаар дундаа газрыг хамтран үнэгүй эзэмшиж болно.” гэж тусгасан.

150	Архангай аймаг Хайрхан сум	Тариалангийн газрыг давуу эрхээр олгох асуудлыг ИТХ оруулахгүй өргөдлийн дагуу 3 дээш жил ажилсан нотлох баримтын дагуу шууд олгож шийдвэрлэдэг болмоор байна.Эндээ зөвхөн тариа тарих үйл явцад шууд оролцсон иргэд олгодог болио ?!!	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжэээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
151	iPhone	Улсын тусгай хэрэгцээний бүсийн буюу хилийн зурваст байгаа өвөлжөө хаваржааг гэрчилгээжүүлэх боломж байна уу? Системд орохгүй байна.	Хилийн тухай хуулийн 26.2.2-т “Улсын хилийн зурваст хил хамгаалалтын зориулалттайгаас бусад барилга байгууламж барих, үйл ажиллагаа явуулах, газар ашиглах асуудлыг Засгийн газар шийдвэрлэх” гэж заасан байдаг. Энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт орохгүй. Харин Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана.
152	BAYARAA SWB MONGOLIA	Үзэл баримтлал болон хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээний тайлангаа ЭНД ООРУУЛЖ ӨГНӨ ҮҮ	Хуулийн төслийн батлагдсан үзэл баримтлал болон холбогдох судалгаа тайланг эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн систем legalinfo.mn сайтад байршуулсан тул https://legalinfo.mn/mn/discussiondetail/17435554149562?type=LIS_LAW&page=1 холбоосоор харах боломжтой.
153	Алаг-Эрдэнэ	Хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг орон нутаг өөрийн хөрөнгөөр хийлгэхэд хүндрэлтэй байгаа тул иргэд хохирч байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
154	Уянгаа	Аймгийн төвөөс суманд төрийн албан хаагч шилжин ажиллахад сумын харьяалал байхгүй газар олгогдохгүй асуудал байна .Яаж шийдвэрлэх вэ	Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Газрын тухай хуулиар заавал тухайн сумын харьяалалтай байх талаар тусгагдаагүй бөгөөд Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

155	Өмнөговь З.Мөнхцэцэг	Газрын тухай хуулийн 29.10-т заасан нөхцөл бүрдсэн байхад хэмжээ нэмэгдүүлэх дээд хязгаарыг тогтоож өгөх хэрэгтэй байна	Газрын тухай хуульд заасан 29.10 дахь заалтыг хэрэгжүүлэхэд газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга шийдвэрлэхээр заасан тул тухайн бүсчлэлдээ нийцүүлэн Засаг дарга шийдвэрлэнэ.
156	Сэлэнгэ аймаг Мандал сум	Өвөлжөөний газрын хэмжээ хэд байх вэ	Хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төслийн 52.7 дахь заалтад “Өвөлжөө, хаваржааны доорх 1 га хүртэлх газрыг Монгол Улсын иргэн хот айлаар дундаа газрыг хамтран үнэгүй эзэмшиж болно” гэж тусгасан.
157	Баянтэс Анхзаяа	Завхан Баянтэс сум Сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө их өндөр үнээр хийгдэж байна.Энэ үнийг нь аймаг сум шийдэх боломжгүй байна.Улсаас нэгдсэн журмаар хийж өгмөөр байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
158	Өмнөговь Ханбогд сум	Өвөлжөө, хаваржааны зориулалттай газрын, газар ашиглалтын зориулалтыг өөрчлөхгүй байх заалт оруулах саналтай байна	Саналыг хүлээн авч Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 52 дугаар зүйлийн 52.15-д “Энэ хуулийн 52.7-д заасан өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар эзэмшүүлсэн газрын зориулалтыг өөрчлөхийг хориглоно.” гэж тусгасан.
159	uuganaa tsog	өвөлжөө хаваржааны доорх газраа иргэд хоорондоо цаг хүнд үед нэгэндээ түрээсээр ашиглуулдаг асуудал дээр зохицуулалт оруулах	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
160	Увс аймаг ЗДТГ	Дуудлага худалдааны дэнчингийн үнийг нэмэгдүүлж болох уу	Засгийн газрын 2018 оны 182 дугаар "Газрын үнэлгээний тойрог, зэрэглэл, суурь үнэлгээ, газрын төлбөрийн хувь хэмжээг тогтоох тухай" тогтоолд заасны дагуу орон нутгийн үнэлгээ, зэрэглэлээс хамаарч дэнчингийн мөнгө тогтоогддог тул шууд автоматаар нэмэх боломжгүй юм.

161	Өмнөговь, Сэврэй	Тусгай хамгаалалттай газрын төлөвлөлт, газар олголтыг хуулийн хуулийн хүрээнд сум шийдэх зохицуулалт баймаар байна.	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
162	Khuvsgul murun	Газрын тухай хуулийн 29.10-т заасан нөхцөл бүрдсэн байхад талбай хэмжээ нэмэгдүүлэх дээд хязгаарыг тогтоож өгөх хэрэгтэй байна	Газрын тухай хуульд заасан 29.10 дахь заалтыг хэрэгжүүлэхэд газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга шийдвэрлэхээр заасан тул тухайн бүсчлэлдээ нийцүүлэн Засаг дарга шийдвэрлэнэ.
163	Дундговь ГХБХБГ	29.3.2 заалтаар тэжээлийн ургамал тариалах газрыг ангилал шилжүүлэх үү	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
164	Булган Хутаг-Өндөр ЗДО	Нийслэлээс шилжиж ирсэн хүмүүст түрүүлж өмчлөлийн газар олгоно гэвэл иргэдийн хооронд асуудал үүснэ	Энэхүү хуулийн төсөл нь зөвхөн Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар боловсруулагдсан тул иргэнд өмчлүүлэх газарт хамаарахгүй болно.
165	DELL	Дэмжиж байна	Дэмжсэн санал байна.
166	Өмнөговь Ханбогд сум	Өвөлжөө, хаваржааны газрын хоорондын зайг тогтоох, эсхүл тогтоох эрхийг сумын ИТХ-н бүрэн эрхэд оруулж өгөх саналтай байна	Саналын дагуу Газрын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төслийн 52 дугаар зүйлийн 52.14 дэх заалтад “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын доод хэмжээг сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно. Эдгээр зай, хэмжээг зөрчиж газар эзэмшүүлэхийг хориглоно.” гэж өөрчлөн найруулсан.
167	Сэлэнгэ аймаг Мандал сум	Өвөлжөөний газрын хэмжээг 1га биш 0,5га болгох саналтай байна. Хот айлаар олгохыг дэмжихгүй байна	Газрын тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн төслийн 52 дугаар зүйлийн 52.7-д “Өвөлжөө, хаваржааны доорхи 1 га хүртэлх газрыг Монгол Улсын иргэн хот айлаар дундаа хамтран үнэ төлбөргүй эзэмшиж болно.” гэж тусгасан ба тухайн орон нутгийн онцлог, газрын нөөц, хүрэлцээнд тулгуурлан өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээг сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтоохоор оруулсан байна.

168	Өмнөговь Бадамцэцэг	БОГ Бичил уурхайн зориулалтаар олгосон газарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа иргэн, аж ахуй нэгж байгууллагын ашиглалтыг ашигт малтмалын тухай, байгаль орчныг хамгаалах тухай хуультай уялдуулах.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана. Харин энэхүү хуулийн төслийн 24.8-т “Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй.” гэж тусгасан байна.
169		Газар эзэмших эрхгүй иргэн, аж ахуй нэгж байгууллагын газрыг тухай бүр чөлөөлөх, суурьшлын бүс бий болохоос сэргийлэх	Газрын тухай хуулийн 57.3-т "Зохих зөвшөөрөлгүйгээр газар дээр барилга, байгууламж барьсан, эсхүл бусад хэлбэрээр түүнийг дур мэдэн эзэмшсэн бол аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг дарга уг газрыг чөлөөлөх тухай хугацаатай мэдэгдэл өгнө." 57.4-т "Мэдэгдэлд заасан хугацаанд газрыг чөлөөлөөгүй бол аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг дарга уг газрыг албадан чөлөөлөх арга хэмжээ авч, холбогдох зардлыг гэм буруутай этгээдээс гаргуулна." гэж заасан байдаг тул зөвшөөрөлгүй газар эзэмшсэн талаарх мэдээллийг тухайн шатны Засаг даргатаа мэдээллэн хуулийг хэрэгжилтийг хангуулах боломжтой.
170	Zoom user	Газар нутгийн онцлог, ус гол, гэх мэт үзүүлэлтүүдийг яаж тооцох вэ?	Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Газрын тухай хуульд улсын хэмжээнд Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, аймаг, нийслэлийн хэмжээнд аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, сумын түвшинд сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө, хот, тосгон бусад суурины газарт хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө гэх мэт ерөнхийгөөс нарийвчилсан төлөвлөлтүүд хийгддэг. Уг төлөвлөгөөг боловсруулахад тухайн орон нутгийн онцлог, тохиромжтой байдлын үнэлгээнд үндэслэн бүсчлэлүүдийг тогтоосон байдаг.
171	khuv_Nyambayar	Хуулийн 29.3.2 малчин иргэн малчин өрхөд тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэл газар эзэмшүүлээд эрхээр энэ тэндгүй бэлчээр хашаалах асуудал гарч эхлэх вий	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.

172	БӨ Буянт	5 га хүртэл тэжээлийн зориулалтаар газар олговол тор татах асуудал гаарах байх	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
173	Увс аймаг ЗДТГ	Дуудлага худалдааны дэнчингийн үнийг нэмэгдүүлж болох уу	Засгийн газрын 2018 оны 182 дугаар "Газрын үнэлгээний тойрог, зэрэглэл, суурь үнэлгээ, газрын төлбөрийн хувь хэмжээг тогтоох тухай" тогтоолд заасны дагуу орон нутгийн үнэлгээ, зэрэглэлээс хамаарч дэнчингийн мөнгө тогтоогддог тул шууд автоматаар нэмэх боломжгүй юм.
174	Булган аймаг Дашинчилэн сум	Өвөлжөө хаваржаа хянан баталгаа хийлгэх шаардлага байна уу	Газрын тухай хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.7-д "Газар эзэмшигч, ашиглагч нь газрынхаа төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг өөрийн хөрөнгөөр, анх удаа иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшил, ашиглалтад олгож байгаа болон бусад газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааг улсын буюу орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлнэ" гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
175	Уранбилэгийн Даш (Дорнод)	Голын хамгаалалтын бүсэд түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлох зорилгоор хамгаалалтын бүсийн заагийг дотогшлуулах, цоолж хамгаалалтаас гаргах тохиолдол ИТХ-аар шийдвэрлэгдээд байна. Энэ тохиолдлыг хэрхэн хязгаарлах зохицуулалт хуулийн төсөлд туссан бэ?	Усны хамгаалалтын бүсийг тогтоох асуудал нь Усны тухай хуулийн 6.11.1.4-т "Энэ хуулийн 22.1-22.4-т заасны дагуу усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрийн онцгой болон энгийн хамгаалалтын, эрүүл ахуйн бүс, ус хангамжийн эх үүсвэрийн тэжээгдлийн мужийн заагийг хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын асуудал эрхэлсэн болон байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн тогтоох;" асуудал нь Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын бүрэн эрх хамаардаг . Энэхүү хуулийг дагалдаж бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт орохгүй тул саналыг Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд харгалзана.

176		Аймгийн төвийн сумын хувьд 1 дүгээр бүсийн газар гэсэн ойлголт байдаг. Өөрөөр хэлбэл нэгдүгээр бүсийн газар аймгийн ЗД-ын толгойлдог ГЗБ Зөвлөлөөр хэлэлцэгдэж ИТХ ээр ордог. Энэ харилцааг болиулж Аймгийн төвийн сумын ИТХ, ЗД-ын чиг үүрэгт байлгах нь зөв гэж үзэж байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлтийн 29.11.Энэ хуулийн 29.10-т заасан болон эзэмшил газрын зориулалт өөрчлөх шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, эдэлбэр газрын бүсчлэл, газрын нэгдмэл сангийн үндсэн ангилалд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тусгасан. Таны саналыг Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд харгалзана.
177		Өрхийн хэрэгцээнд газар аваад тодорхой хугацааны дараа зориулалт өөрчилдөг, дараа нь зарж борлуулдаг. Дуудлага худалдааг тойрдог хууль бус байдал хэвшсэн. Үүнийг зохицуулах ямар зохицуулалт орсон бэ?	Хуулийн төслийн 29.11-т "Энэ хуулийн 29.10-т заасан болон эзэмшил газрын зориулалт өөрчлөх шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж зохицуулахаар тусгасан. Иймд бүсчлэлд нийцээгүй тохиолдолд зориулалтыг өөрчлөх боломжгүй юм. Мөн Засгийн газрын 2016 оны 10 дугаар тушаалаар батлагдсан "Газар өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулах дуудлага худалдаа явуулах журам"-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн ерөнхий газрын даргын 2026 оны А/58 дугаар тушаалаар ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж байна.
178	iphone	Төсөл сонгон шалгаруулалтаар Эрчим хүчний үүсгүүр шинээр барих зориулалтаар олгож болох уу	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлтийн “33.5. Хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 33.1.2-т заасны дагуу төсөл шалгаруулах хэлбэрээр газар эзэмших эрхийг зөвхөн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар эсхүл мал аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхлэх зориулалтаар малчдын хоршоонд, эсхүл гадаад улс, олон улсын байгууллагын буцалтгүй тусламж, хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөрт, эсхүл улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор олгоно.” гэж, мөн хуулийн төслийн 20.1.8-т "Энэ хуулийн 33.5-д заасан улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор аймаг, нийслэлийн хэмжээнд төсөл шалгаруулах зарчмаар эзэмшүүлэх газрын зориулалтыг тогтоох.” гэж тусгасан тул аймаг, нийслэлийн ИТХ нь эрчим хүчний чиглэлээрх зориулалтыг төсөл сонгон шалгаруулалтаар олгохоор баталсан тохиолдолд боломжтой болно.

179	uuganaa tsog	Дуудлага худалдааны үнийг аймагт бус сум орон нутагт нь төвлөрүүлдэг болохыг журамд оруулах саналтай байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
180	Samsung SM-A336B	Газрын дуудлага худалдааны орлогыг суманд нь 100% оруулах	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
181	Чимэдцэрэн	1 га газар мал чинь багтаж бэлчих үү	Энэ хуулийн төсөлд тусгагдсан 1 га хүртэл газар нь зөвхөн өвөлжөө, хаваржааны доорхи газрыг хот айл дундаа эзэмших асуудал юм.
182	R.lkhumbe	Хилийн цэсийн гадна айл өрхийн өвөлжөө хаваржааны газрыг олгох талаар хариулагдах сум нь олгохгүй байна	Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Газрын тухай хуулиар заавал тухайн сумын харъяалалтай байх талаар тусгагдаагүй бөгөөд Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
183	KHovd Munkhkhairkhan	Малчдын хоршоонд олгох газрыг газар нутгийн онцлогоос хамаарч олгох боломжийг нээж өгөх хамгаалалтын бүсэд , өндөр уулсын бүсэд гм байдлаар хязгаарлагдаж байна. Тэжээлийн ургамал тариалах боломж байхгүй гэж хаахаас өмнө газар нутгийн онцлогийг харгалзаж үзэх хэрэгтэй.	Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Газрын тухай хуульд улсын хэмжээнд Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, аймаг, нийслэлийн хэмжээнд аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, сумын түвшинд сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөө, хот, тосгон бусад суурины газарт хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө гэх мэт ерөнхийгөөс нарийвчилсан төлөвлөлтүүд хийгддэг. Уг төлөвлөгөөг боловсруулахад тухайн орон нутгийн онцлог, тохиромжтой байдлын үнэлгээнд үндэслэн бүсчлэлүүдийг тогтоосон байдаг.
184		малчдын амьдарч буй орчныг харгалзаж 5 га газрыг сум орон нутгийн ИТХ шийдэж олгодог болмоор байна.	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
185	oyun tsetseg	Газрын зориулалт өөрчлөхөд маш өндөр төлбөр төлдөг журамтай үүнийг эргэж харж үнэ тариф өөрчлөлт хийх	Засгийн газрын 2024 оны 173 дугаар "Үйлчилгээний хөлсний хэмжээ тогтоох тухай" тогтоолоор батлагдсан Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим систем болон орон зайн өгөгдлийн мэдээллийн сангаас үзүүлэх үйлчилгээ, лавлагаа, мэдээлэл авах үйлчилгээний хөлсний хэмжээг шинэчилэхээр Газар зохион байгуулалт,

		зайлшгүй шаардлага байна	геодези, зураг зүйн ерөнхий газраас ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж байна.
186	DELL	Нэг иргэн эзэмших өвөлжөө хаваржааг тооны хязгаартай болгох тал дээр зохицуулалт оруулж өгнө үү.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
187	Khovd Zereg sum	0,50 жил амьдарч ирсэн өвөлжөө хаваржаа хилийн бусад сумын нутагт орсон үүнийг тухайн сумаас гэрчилгээ авах гэхээр шийдвэрлэж өгөхгүй байна уган монгол улсын иргэн газар эзэмших эрхтэй ч гэсэн орон нутаг шийдэхгүй байна.	Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Газрын тухай хуулиар заавал тухайн сумын харъяалалтай байх талаар тусгагдаагүй бөгөөд Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
188	Bogd BH Uuree	Өвөлжөө хаваржааны доорх газрын хэмжээ 1 га нь ихдэж байна аа Газар маш ариун байдаг. Миний бодлоор 0,3 га байхад болно оо.	Хуулийн төсөлд орон нутгийн онцлогтоо нийцүүлэн өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар олгох газрын 1 га хүртэлх хэмжээ, хоорондын зайг аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөний бүсчлэлд нийцүүлэн сум, дүүргийн ИТХ тогтоохоор тусгасан.
189	Юра Нямтулга	Сумын 70 гаруй хувь нь тусгай хамгаалалтад орсон. Гэтэл олон жил нутагласан айл өрхүүд гэрчилгээгээ авмаар байдаг, авч чаддаггүй.тусгай хамгаалалттай газарт өвөлжөө хаваржаатай малчид 1 га хүртэл эзэмшиж болох уу.	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
190	khentii umnudelger sum	Өвөлжөө хаваржааны газрыг хот айлаар иргэн биш өрхөд болгож эзэмшүүлэх	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

191	99990300	ХӨВСГӨЛ МӨРӨН СУМ ГАЗРЫН АСУУДЛАА ШИЙДЭХГҮЙ ЖИЛ БОЛЛОО.	Газрын тухай хуульд зааснаар нийслэл, сум, дүүрэг жил бүр тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тухайн жилдээ олгох газрын хэмжээ, байршил, зориулалтыг баталж олгодог. Мөн түүнчлэн иргэнд ил тод нээлттэй, шударга зарчмыг хангах үүднээс Газрын нэгдмэл сангийн нэгдсэн цахим системийг хэрэглээнд нэвтрүүлж газрыг төлөвлөх, олгох процессыг цахимжуулж ил тод нээлттэй болгосон. Улмаар 2023 онд Газрын тухай хуульд орсон нэмэлт өөрчлөлтөөр иргэнд үнэ төлбөргүй олгодог газрыг тодорхой эрэмбийн дагуу олгодог байхаар зохицуулсан. Энэ удаагийн хуульд оруулах гэж буй нэмэлт өөрчлөлтөөр шударга, тэгш зарчмыг хангах үүднээс эрэмбэд хамаарахгүй тохиолдлууд болон иргэн өөрийн харьяалал бүхий аймаг, сумандаа газар авах асуудлыг нарийвчлан тусгаж өгсөн болно. Мөн www.egazar.gov.mn цахим хуудсаар нэвтрэн хүсэлтээ гаргах боломжтой.
192	Хөвсгөл аймаг Жаргалант сумын газрын даамал Ч.Содномцэрэн	Малчин иргэд, хоршоодод газар тариалан эрхлэх, тэжээлийн ургамал гм зориулалтаар олгох газрыг хангайн бүсэд ялгавартай зохицуулалт хийж өгөх. Хангай газар мод, уус, уул бартаа ихэнх бэлчээрийн талбайг эзэлдэг. Газрын нөөц хомс, өвөл зун гэсэн 2 нүүдэлтэй байдаг.	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
193	Bogd BH Uuree	Бэлчээр ашиглалтын гэрээ, гэрээний үр дүнгийн талаар банк санхүү, хариуцлагатай малчин стандарт гээд олон зүйлд мэдээлэл шаардаж байна аа. энэ зохицуулалтыг нарийн тодорхой болгож өгмөөр байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
194	Дорноговь Иххэт сум Б.Бат Од	ИТХ тэжээлийн ургамал тариалах 5га газар олгохдоо өвөлжөө хаваржааных нь хажууд нь олгохоор зохицуулж байна уу уул нь хажууд нь олговол амьдралтай шүү	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан

195	Khuvsgul murun	Газрын тухай хуулийн 29.10-т заасан нөхцөл бүрдсэн байхад талбай хэмжээ нэмэгдүүлэх дээд хязгаарыг тогтоож өгөх	Газрын тухай хуульд заасан 29.10 дахь заалтыг хэрэгжүүлэхэд газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга шийдвэрлэхээр заасан тул тухайн бүсчлэлдээ нийцүүлэн Засаг дарга шийдвэрлэнэ.
196	ӨВ Гучин-Ус	Нүүдлийн МАА эрхэлдэг энэ улсад тэр зай хэмжээ тогтоох эрхийг ИТХ-аар шийдвэрлэх боломжтой болгоно гэдэг нь ч бас өрөөсгөл ойлголт юм шиг санагдаж байна л даа. Зай хэмжээ, хэмжээ хязгаарыг тогтооно гэдэг бол маргаан л дагуулахаас өөр шийдэл болж чадахгүй. Хот айлаар өвөлжөө, хаваржааны 1 га газрыг эзэмшүүлнэ гэдгийг дэмжихгүй байна.	Хуулийн төсөлд орон нутгийн онцлогтоо нийцүүлэн өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар олгох газрын 1 га хүртэлх хэмжээ, хоорондын зайг аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, сумын нутаг дэвсгэрийн хөгжлийн төлөвлөгөөний бүсчлэлд нийцүүлэн сум, дүүргийн ИТХ тогтоохоор тусгасан.
197	R.Ikhumbе	Бэлчээр ашиглалтын журмаар гадна сумын иргэдийн бэлчээр ашиглах талбайд төлбөр ногдуулж болох уу	Газрын тухай хуульд 2024 онд орсон нэмэлт, өөрчлөлтөөр "Малчин өрхийн анхдагч холбоонд бэлчээр ашиглуулах гэрээ байгуулах журам, гэрээний загварыг хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, газрын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хамтран батална." гэж заасны дагуу Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам, тус газартай хамтарсан ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж байна.
198	Өмнөговь 3.Мөнхцэцэг	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй газрыг тухайн жилийн ГЗБТ-нд тусгаж явах ёстой юу. Одоогоор Газрын тухай хуулийн дагуу газрын зөвшөөрөл авахгүй Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тухай хуулиараа явж байгаа.энэ асуудлыг хэрхэн цаашид шийдэж явах вэ	Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана. Харин энэхүү хуулийн төсөлд бусад салбаруудтай мэдээлэл солилцож, давхацал, зөрчил үүсэхээс сэргийлж хуулийн төслийн "24.8.Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй." гэж тусгасан болно.

199	Oyungerel Nyamsuren	Газаргүй шинээр эзэмших газрын хүсэлт нь иргэдэд хий хүлээлт үүсгэж, өргөдөл шийдвэрлээгүй шийдвэрлэдэггүй гэсэн гомдлыг ихээр гаргах боллоо. Эдгээр хүсэлтийг шийдвэрлэхийн тулд өмчлөл шиг дэд бүтэцгүй газрыг олгох асуудлыг дагуулж байна. Тиймээс төлөвлөгдсөн газартаа хүсэлтээ хүлээж авмаар байна.	Газрын тухай хуулийн 29.7-т "Монгол Улсын иргэн энэ хуулийн 29.1, 29.2, 29.3-т заасан газрыг эзэмших хүсэлтийг засаг захиргааны нэгж болон зориулалтаа сонгож нэг удаа гаргах бөгөөд тухайн иргэний хүсэлт шийдвэрлэгдэх хүртэл өргөдлийн бүртгэлийн мэдээллийн санд хадгалагдана." гэж заасан тул нэг удаа цахимаар гаргана харин хүсэлтээ нэг удаа өөр аймаг, сум руу шилжүүлж болно.
200	Хөвсгөл аймаг Жаргалант сум	ХУУЧИН :29.1.Иргэнд гэр бүлийнх нь хамтын хэрэгцээнд зориулан хувийн гэр, орон сууцны хашаа барих зориулалтаар үнэ төлбөргүй эзэмшүүлэх газрын хэмжээ 0,07 га-гаас илүүгүй байна. ШИНЭ САНАЛ:29.Иргэнд гэр бүлийнх нь хамтын хэрэгцээнд зориулан хувийн гэр, орон сууцны хашаа барих зориулалтаар үнэ төлбөргүй эзэмшүүлэх газрын хэмжээ сумын төв, тосгонд 0,15 хүртэл байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
201		ХУУЧИН :52.11.Гэрээгээр ашиглаж байгаа бэлчээрийг хашихыг хориглоно.ШИНЭ САНАЛ:Гэрээгээр ашиглаж байгаа бэлчээр, Отрын бэлчээр, дамжин өнгөрөх бэлчээр, уст цэг, хужир мараа бүхий	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

		бэлчээрийг хашихыг хориглоно.	
202	ГАА_Хөхморьт сум 12	Хуулийн төсөлд мал аж ахуй эрхэлж байгаад аймгийн төв, өөр аймаг, Улаанбаатар хот руу шилжээд ажилд орсон, ажил эрхэлж байгаа иргэд сумдаа өвөлжөө, хаваржаагаа хүлээлгэн өгөхгүй, гаднаас отор ирэх үед түрээсэлж отор өвөлжүүлж орлого олдог байдал гардаг. Өөрийнх нь болон эцэг эхийнх нь өвөлжөө, хаваржааныхаа газрын гэрчилгээг эзэмшиж байгааг шилжүүлэх, буцаан авах зэрэг зохицуулалт хийж өгөх шаардлагатай байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
203		Сумын төвийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг маш өндөр үнээр хийж байна. Орон нутгийг багахан төсвөөр хийлгэж дийлэхгүй, санхүүгийн маш их дарамт болж байна. Үүнээс болоод өмчлөлийн газраа олгож чадахгүй удаж байна. Үүнийг улсаас үнийн зохицуулалт хиймээр байна. Энэ саналыг дэмжиж байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

204	Давст сум ЗДТГ	Увс аймаг Давст сум хилийн зурвас газрын давхцалын асуудлыг хэрхэн шийдэх вэ	Хилийн тухай хуулийн 26.2.2-т “Улсын хилийн зурваст хил хамгаалалтын зориулалттайгаас бусад барилга байгууламж барих, үйл ажиллагаа явуулах, газар ашиглах асуудлыг Засгийн газар шийдвэрлэх” гэж заасан байдаг. Энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт орохгүй. Харин Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана.
205	Увс	Хуулийн нэмэлт өөрчлөлтөд санал байна 29.12 дугаар заалтад орон нутгийн ИНХ санал авна гэсэн өгүүлбэр нэмэх	Хуулийн төслийн 29.14-т "Нийслэлээс хөдөө орон нутагт шилжин ирсэн, гамшиг ослын улмаас орон гэргүй болсон, эсхүл нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний гэр бүлийн хамтын хэрэгцээнд зориулан газар эзэмших хүсэлтийг эрэмбэ, дараалал харгалзахгүй шийдвэрлэнэ." гэж өөрчлөн найруулсан.
206		33.5 заалтад олон нийтийн хэлэлцүүлэг хийсний үндсэн дээр гэсэн заалт нэмэх	Улс, орон нутгийн бодлогын баримт бичигт тусгагдсан, батлагдсан төлөвлөгөө баримт бичгүүдийг үндэслэн зориулалтаа тогтоох тул аймга, нийслэлийн ИТХ хэлэлцэн баталхаар тусгасан болно.
207		21 дүгээр зүйл нөхөн олговор, оролцооны журам олгох тодорхой	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
208	Завхан Тэлмэн даамал	Өвөл отор орж ирдэг үүнтэй холбоотой маргаан гардаг асуудлыг шийдвэрлэх заалт оруулж өгөх	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

209		Төсөл сонгон шалгаруулалтаар иргэн, хуулийн этгээд, хоршоод мод үржүүлэх тариалах зориулалтаар боломжтой юу?	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд “33.5. Хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 33.1.2-т заасны дагуу төсөл шалгаруулах хэлбэрээр газар эзэмших эрхийг зөвхөн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар эсхүл мал аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхлэх зориулалтаар малчдын хоршоонд, эсхүл гадаад улс, олон улсын байгууллагын буцалтгүй тусламж, хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөрт, эсхүл улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор олгоно.” гэж, мөн хуулийн төслийн 20.1.8-т “Энэ хуулийн 33.5-д заасан улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор аймаг, нийслэлийн хэмжээнд төсөл шалгаруулах зарчмаар эзэмшүүлэх газрын зориулалтыг тогтоох.” гэж тусгасан тул аймаг, нийслэлийн ИТХ нь мод үржүүлэг байгуулах зориулалтыг төсөл сонгон шалгаруулалтаар олгохоор баталсан тохиолдолд боломжтой болно.
210		Тариалангийн бүс нутгаас бусад газарт малчдад 5га гэсэн нь ангилал шилжээгүй атар газарт болох уу?	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжэээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
211		Бэлчээр ашиглагчдын анхдагч холбоонд бэлчээрийн газрыг эзэмшүүлнэ гэж байсан түүнтэй хэр уялдаатай байгаа вэ?	Бусад салбарын хууль тогтоомжтой уялдуулан боловсруулсан бөгөөд бэлчээрийг гэрээгээр ашиглахтай холбоотой заалт тусгагдаагүй болно.
212	Bayrsaihan Дорноговь	Газрын байршил өөрчлөх асуудлыг илүү нарийвчилж өгөх шаардлагатай байна. Газрын байршлыг өөрийн хүссэн зам дагуу боомтын ойролцоо шилжүүлэх хүсэлт маш их гарч байна.	Газрын тухай хуулийн 2023 оны 12 дугаар сарын 07-ны өдрийн нэмэлт өөрчлөлтөөр газрын байршил өөрчлөх асуудлыг 29 дүгээр зүйлийн 29.10, 29.11-т нарийвчлан тусгаж өгсөн.

213	За.Сонгино ЗДТГ-Газрын даамал	нэг малчин өрхөд нэг өвөлжөө нэг хаваржаа олгож болох зохицуулалт хэрэгтэй байна зарим малчин 5 өвөлжөө хаваржаатай зарим нь нэг ч өтөг өвөлжөө хаваржаа эзэмшиж болдоггүй ерөнхийдөө өвөлжөө хаваржааны газрыг олгоод дуусаж байгаа шинээр өтрөг өвөлжөө эзэмшүүлэхээр сум дотор багийн хилийн асуудал гараад ирдэг тиймээс багийн ИНХ-аар маргаантай өвөлжөө хаваржааг хэлэлцүүлдэг байх	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
214	Zoom user	Дуудлага худалдаагаар газар олголт хийх нь маш буруу!!! Зөвхөн Монгол улсын иргэн хязгаарлагдмал эрхийн дагуу зориулалтаар нь ашиглах төлөвлөгөө төсөл бичиж түүнийг нь баг иргэдийн хурлын шийдвэрээр олгодог байх ёстой!!!	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд “33.5. Хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 33.1.2-т заасны дагуу төсөл шалгаруулах хэлбэрээр газар эзэмших эрхийг зөвхөн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар эсхүл мал аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхлэх зориулалтаар малчдын хоршоонд, эсхүл гадаад улс, олон улсын байгууллагын буцалтгүй тусламж, хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөрт, эсхүл улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор олгоно.” гэж, мөн хуулийн төслийн 20.1.8-т “Энэ хуулийн 33.5-д заасан улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор аймаг, нийслэлийн хэмжээнд төсөл шалгаруулах зарчмаар эзэмшүүлэх газрын зориулалтыг тогтоох.” гэж тусгасан болно.
215	төв жаргалант	тодотгол нь зөвхөн төрийн байгууллагын зайлшгүй хэрэгцээнд гэдэг нь өөрчлөлт орж ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу бусад газрын асуудлыг ИТХ-д оруулж олголтоо хийгээд явж болох уу?	Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 92 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Газар зохион байгуулалт хийх журам”-ын 3.18-т заасны дагуу нэмэлт өөрчлөлтийг хийж болно.

216	Увс аймаг Зүүнговь	2 сумын хилийн цэсийн маргаантай хэсгийг газар дээр нь тодруулалт хийхгүйгээр цахим программд засвар хийсэн байна. энэ асуудлыг яах вэ	Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 92 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Газар зохион байгуулалт хийх журам”-ын 6.7-т заасны дагуу Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн хилийн цэсийг тогтоох, өөрчлөлт оруулах, тодотгох асуудлыг шийдвэрлэдэг.
217	Архангай аймаг Хайрхан сум 12	Дуудлага худалдааг заавал 2 дээш оролцогчтой байж хүчин төгөлдөр байхыг хуульд тусгаж өгөө мэдээлэл ойрхон хүмүүс газар авах асуудал их байна хэд хэдэн удаа дуудаад ганцаараа ороод авчаад байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
218	Bayanhangai sum	Хэсэгчилсэн төлөвлөлт хийгдэхгүй бол газар олгох боломжгүй байгаа нь газар олголтод саад болж байгаа үнийн хувьд маш өндөр үнийн тал дээр төрөөс анхаарч ажиллах.	Хот байгуулалтын тухай хуулийн 3.1.3-т "хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө" гэж хот, тосгоны хүн амын эрүүл, аюулгүй амьдрах, ажиллах таатай орчныг бүрдүүлэхэд чиглэгдсэн хот байгуулалтын үндсэн баримт бичгийг гэж туссан байдаг. Энэхүү баримт бичгийг боловсруулахдаа байр зүйн зураглал, инженер-геологийн дүгнэлт, хот байгуулалтын иж бүрэн үнэлгээ, нийгэм, эдийн засгийн үнэлгээ, газар ашиглалтын судалгаа болон бусад холбогдох суурь судалгааг хийж хүн амын нутагшилт, суурьшлын тогтолцооны үндсэн элемент болох дэд бүтцийн хөгжил болон ирээдүйд хэлбэршин тогтох олон нийт, нийгэм ахуйн үйлдвэрлэл үйлчилгээний зориулалттай барилга байгууламж, архитектур, орон зайн хөгжлийн чиг хандлага, байгалийн эрдэс түүхий эд, байгаль экологийн тэнцвэрт байдал, хүрээлэн буй орчныг ашиглах, хамгаалах арга замыг урьдчилан тодорхойлдог. Хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө нь байгаль орчин, нийгэм, эдийн засаг, дэд бүтэц, архитектур орон зайн төлөвлөлтийг техникийн шинжлэх ухааны үндэслэлтэйгээр боловсруулдаг урт хугацааны орон зайн төлөвлөлтийн баримт бичиг бөгөөд газрыг төлөвлөх, олгох үйл ажиллагааг тус төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн зохион байгуулдаг.
219		Зориулалт өөрчилж байгаа нэгж талбар бүрээс 1мк газраас 100 төгрөг авна гэсэн журам байгаа үүнийг бүүр авахгүй байж болохгүй юу	Засгийн газрын 2024 оны 173 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим систем болон орон зайн өгөгдлийн мэдээллийн сангаас үзүүлэх үйлчилгээ, лавлагаа, мэдээлэл авах үйлчилгээний хөлсний хэмжээ”-г шинэчлэхээр ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна.

220	Баянгол сум	Ашиглалт болон хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг сумаас санал авахгүй шууд шийдвэрлэж байгаа учраас өвөлжөөний газар шинээр олгох боломжгүй байна. Хэмжээг нэмэгдүүлэх гэхээр А лицензээ мэдээллийн санд бүртгүүлж газар эзэмших эрхээ аваагүй байж хүндрэл учраад байна	Ашигт малтмалын лицензийг олгох асуудал нь тусдаа бие даасан хуулиар зохицуулагддаг тул энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжгүй юм. Мөн Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана. Харин энэхүү хуулийн төсөлд бусад салбаруудтай мэдээлэл солилцож, давхацал, зөрчил үүсэхээс сэргийлж хуулийн төслийн “24.8.Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй.” гэж тусгасан болно.
221	R.Ikhumbe	Өмнө нь усан сан бүхий газрын хилийн зурваст ойн сангийн зурвас газар олгогдсон газрын асуудлыг шийдвэрлэхэд хүндрэлтэй байдаг газар дээрээ ашиглалттай	Усны сан, ойн сан бүхий газрын хамгаалалтын зурвас нь Ойн тухай хууль, Усны тухай хуулиар зохицуулагддаг бөгөөд Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
222	sant	Газрын эрх шилжүүлэх нэрийн дор газрын наймаа хөгжиж байна... нарын тухай хуульд нууцлалын зэрэглэлийг бууруулах иргэний эзэмшил өмчлөлийн газрыг ил тод нээлттэй байлгах	Газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим системд иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын мэдээлэл, газрын талаарх захирамж, шийдвэр ил тод нээлттэй байдаг.
223	За.Сонгино ЗДТГ-Газрын даамал	газрын хэмжээ өөрчлөхөд үнэ төлөөд өөрчилдөг болох хэрэгтэй байна газрын хэмжээ өөрчилсөн кадастртай зөрсөн асуудал маш их байна	Тухайн харъяа Газрын албандаа хандан зөрчлөө арилгуулах боломжтой.

224	Bogd BH Uuree 12	Өвөлжөө хаваржааны хооронд зай хэмжээ тогтоох шаардлагагүй ээ. Газарзүйн байршил, хот айлын онцлог өөр өөр	Тус хуулийн төслийн 52.14-т “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын зайны доод хэмжээг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.” гэж заасан тул тухайн газар нутгийн онцлогтоо тохируулан орон нутаг өөрөө тогтооно.
225	Khovd Zereg sum	зориулалт өөрчлөх эрхийг сумын ИТХ-аар шийдвэрлэх,	Хуулийн төслийн нэмэлт өөрчлөлтийн төсөлд “29.11.Энэ хуулийн 29.10-т заасан болон эзэмшил газрын зориулалт өөрчлөх шийдвэрийг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, эдэлбэр газрын бүсчлэл, газрын нэгдмэл сангийн үндсэн ангилалд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга гаргана.” гэж тусгасан.
226		өвөлжөө хаваржааны хоорондын зайг тусгах	Тус хуулийн төслийн 52.14-т “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын зайны доод хэмжээг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.” гэж заасан тул тухайн газар нутгийн онцлогтоо тохируулан орон нутаг өөрөө тогтооно.
227	123456	Өвөлжөө хаваржааны газрын хэмжээг өөрчилж болохгүй ээ	Тус хуулийн төслийн 52.14-т “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын зайны доод хэмжээг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.” гэж заасан тул тухайн газар нутгийн онцлогтоо тохируулан орон нутаг өөрөө тогтооно.
228	Govi-Altai	Өвөлжөө, хаваржааны зориулалтаар олгох газар дээр "ногоон тэжээл" тариалах гэсэн энэ хэсгийг хасах саналтай байна.	2024 онд батлагдсан Уламжлалт мал аж ахуйд тулгамдаж байгаа уур амьсгалын өөрчлөлтөөс шалтгаалсан сөрөг нөлөөллийг бууруулах тухай хуульд зааснаар “өвөлжилт, хаваржилтын бэлтгэлийг малын тоо толгойтой уялдуулан хангах, өвөлжөө, хаваржааны малын бууцтай холилдсон үүсмэл хөрсөнд тэжээлийн ургамал тариалах” гэж заасан байдаг. Мөн тус хуулийн төслийн 52.14-т “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын зайны доод хэмжээг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.” гэж заасан тул тухайн газар нутгийн онцлогтоо тохируулан орон нутаг өөрөө тогтооно.

229		Бусдаар бол дэмжиж байна	Дэмжсэн санал
230	Цагаан-Уул сум ЗД	Хот тосгоны хөгжлийн төлөвлөгөөтэй сум яг одоогоор хэд байгаа вэ. Манай сум хөгжлийн төлөвлөгөө хийлгэхээр 2 жил тендер зарлаад 1 ч компани орохгүй байна яах вэ. 150 сая	Хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй 148 сум, төлөвлөгөө боловсруулагдаж буй 91 сум, боловсруулах шаардлагатай 91 сум байна.
231	Булган Хутаг-Өндөр ЗДО	Нэг малчин өрхөд нэг өвөлжөө, нэг хаваржааны газар л олгодог болмоор байна. Тэгэхгүй бол өвөлжөөний газрын бизнес хийдэг, гадны хүмүүст өндөр үнээр зардаг, нутгийн иргэдийн хооронд зөрчил үүсдэг зэрэг асуудал байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
232	Чимэдцэрэн	Хуулиар бүхнийг зохицуулах боломжгүй юм биш үү дээ. Улсын тусгай хамгаалалттай газар болон тусгай хэрэглээний газрууд дээр малчид амьдардагаараа амьдарч байх ёстой	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад нь санал өгөх боломжтой. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
233	sant	Өвөлжөө хаваржааны газар дээрээ орон сууц байшин барьсан иргэдэд үл хөдлөхийн гэрчилгээ олгодог болох	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
234	Bvrentogtoh	Нэг өрхөд олгох өвөлжөө хаваржааны газрын тоог баталж өгөх нь зүйтэй	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

235	Bogd BH Uuree	нэг өрх нэг өвөлжөө, нэг хаваржаа эзэмшдэг байх	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
236	iPhone	Үерийн аман дээр олгогдсон газрыг яаж өөрчлөх вэ	Хуулийн төслийн нэмэлт өөрчлөлтийн төсөлд сумын Засаг дарга газрын харилцааны талаарх бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ “иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын газар эзэмших, ашиглах эрхийг хуульд заасан үндэслэлээр хүчингүй болгох, дуусгавар болгох, газрын байршил болон хэмжээ, зориулалт өөрчлөх асуудлыг шийдвэрлэх.” гэж заасан тул үерийн аман дээр олгогдсон газрын байршлыг шилжүүлэх боломжтой.
237	Хө Тосонцэнгэл	Хөвсгөл аймаг Тосонцэнгэл сум Тээл з дугаар багт Тээлийн ам гэх газарт 2024 оноос газар тариалан, төмс хүнсний ногооны зориулалтаар газар олгохгүй болсон байгаа Ангилал шилжүүлэх асуудлыг болиулж хуулийн төсөлд нэмэлт өөрчлөлт оруулж энэ заалтыг зохицуулж өгнө үү	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
238	Увс аймаг ЗДТГ	ГТХ-н 40.1 дэх заалтад 1 удаа үнэгүй өмчлөх гэснийг өөрчлөх. Учир нь Монгол улсын иргэн худалдаж авсан газраа өмчилж болох нөхцөлийг тусгах. Одоогоор 1 удаа өмчилсөн бол дахиж газар өмчлөх эрхгүй болсон байгаа. МУ-ын Үндсэн хуулийн 6.1 заалтаар газар... ард түмний мэдэл, төрийн хамгаалалтад байна гэсэн байгаа.	Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх асуудал нь Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулиар зохицуулагддаг. Энэхүү нэмэлт, өөрчлөлт нь зөвхөн Газрын тухай хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлт юм.

239		Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд Аж ахуйн зориулалтаар газар олгоход мэргэжлийн байгууллагатай зөвшилцөх, мэргэжлийн байгууллагад тухайн жилийн ГЗБ-ын төлөвлөгөөний төсөлд санал авах нөхцөлийг тусгах	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
240	Өв-ССГМАХМ	Тухайн орон нутаг нь одоо байгаа атаршсан газраа бүрэн дүүрэн буюу 100% эргэлтэд оруулсны дараа атар газрыг шинээр нэмдэг байх хэрэгтэй гэж үзэж байна.	Атар газрыг тариалангийн ангилалд шилжүүлэх асуудал нь Тариалангийн тухай хуулийн 5.1-т "Сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал атар газрыг тариалангийн газарт шилжүүлэх талаарх Засаг даргын саналыг хэлэлцэж шийдвэр гаргана. 5.2.Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын тогтоолыг үндэслэн гаргасан сум, дүүргийн Засаг даргын саналыг нэгтгэж тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд танилцуулж, холбогдох шийдвэр гаргуулсны үндсэн дээр тариалангийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ. 5.3.Газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь атар газрыг тариалангийн газарт шилжүүлэх талаарх тариалангийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газарт оруулж шийдвэрлүүлнэ." гэж заасны дагуу тухайн орон нутгийн нөөц боломж, хэрэгцээ шаардлагад тулгуурлан төлөвлөлтийн баримт бичиг бүсчлэлүүдтэй уялдуулж шийдвэрлэгддэг асуудал юм.
241	erdenekhairkhan	Нэг өрхөд олгох өвөлжөө хаваржааны газрын тоог заах	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
242	iPhone	Хууль гараагүй байхад голын зах руу шахсан үерийн аманд олгогдсон дуудлага худалдаагаар авсан газрыг яаж өөрчилж өгөх вэ	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

243	Хөвсгөл Тариалан	Газрын даамлуудын цалингийн шатлалыг нэмэгдүүлэх хэрэгтэй цалин маш бага	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
244	Баянгол сум	Голын хамгаалалтын бүсийг ялгаатай тогтоомоор байна. Жишээ нь том гол горхи жижиг гол ялгаа байхгүй байна. 100-200 м	Усны хамгаалалтын бүсийг тогтоох асуудал нь Усны тухай хуулийн 6.11.1.4-т "Энэ хуулийн 22.1-22.4-т заасны дагуу усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрийн онцгой болон энгийн хамгаалалтын, эрүүл ахуйн бүс, ус хангамжийн эх үүсвэрийн тэжээгдлийн мужийн заагийг хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын асуудал эрхэлсэн болон байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн тогтоох;" асуудал нь Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын бүрэн эрх хамаардаг . Энэхүү хуулийг дагалдаж бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт орохгүй тул саналыг Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд харгалзана.
245	Хархорин	Газар эзэмших эрхийг хүчингүй болгохдоо тухайн газар эзэмшигчид газар эзэмшүүлэх эрхийн захирамж гарсан өдрөөс хойш хуанлийн 2 жил тооцдог баймаар байна. Дээд шүүхийн талбар дээр гэрээ гэрчилгээ авсан өдрөөс гэсэн байдаг нь цахим болсонтой холбогдуулан нийцэхгүй байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

246	Zoom user	Дуудлага худалдааг эсэргүүцэж байна!!!!	Тус хуулийн төсөлд улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого төлөвлөлтөдөө нийцүүлэн төсөл сонгон шалгаруулалтаар газрыг олгож болох зохицуулалтыг тусгасан бөгөөд тус зориулалтыг аймаг, нийслэлийн ИТХ тогтоохоор тусгасан.
247		Орон нутагтаа ямар үр өгөөжтэй төсөл үйл ажиллагаа явуулах вэ гэдгээр нь эрэмбэлж төсөвт жил бүр ямар хэмжээний татвар төлөх хэдэн хүн ажлын байраар хангах, байгаль орчинд хортой нөлөөтэй эсэхийг тодруулсны дараа ОРОН НУТГИЙН ИРГЭД, ИТХ шийддэг хариуцлага тооцдог байх нь зөв!!!	Тус хуулийн төсөлд улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого төлөвлөлтөдөө нийцүүлэн төсөл сонгон шалгаруулалтаар газрыг олгож болох зохицуулалтыг тусгасан бөгөөд тус зориулалтыг аймаг, нийслэлийн ИТХ тогтоохоор тусгасан.
248	Хө Тосонцэнгэл	Хориглолт хамгаалалтын бүс зурвасыг яаж зохицуулах вэ	Энэхүү хуулийн төсөлд бусад салбаруудтай мэдээлэл солилцож, давхацал, зөрчил үүсэхээс сэргийлж хуулийн төслийн “24.8.Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй.” гэж тусгасан болно.
249	Баянгол сум	Газрын тухай хуульд ГЗБ-лалтын тухайн жилийн төлөвлөгөөнд тодотгол жил 1 удаа оруулна гээд тусгаж өгөх	Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 92 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Газар зохион байгуулалт хийх журам”-ын 3.18 дахь хэсэгт тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд нэмэлт, тодотгол оруулж болох тохиолдлуудыг зааж өгсөн байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
250	Булган аймаг.Б.Отгонжаргал : otgoo b	Газрын дуудлага худалдааны орлогын зохих хувийг суманд төвлөрүүлэх асуудлыг ямар хуулийн заалтаар хэрхэн зохицуулах вэ	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
251	Хө Тосонцэнгэл	Дэмжиж байна	Дэмжсэн санал

252	За.Сонгино ЗДТГ-Газрын даамал	Өвөлжөө хаваржааны газрыг эрх шилжүүлэхэд газрын үнэ тэнгэрт хадсан нь залуу малчдад өвөлжөө хаваржаатай болоход асуудалтай байна. өвөлжөө хаваржааг эрх шилжүүлж худалдан борлуулж болдоггүй болгох	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
253	Бор-Өндөр	Газрын тухай хуульд гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнд, гадаад болон гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжид газар ашиглуулах хугацааг зөвхөн гэр бүлийн хэрэгцээ, хүнсний ногоо тариалах зориулалтаар 5 жил хүртэлх хугацаагаар ашиглуулж болно гэсэн байдаг болохоос бусад зориулалтаар ашиглахад яг тодорхой хугацаа байхгүй байгаа юм шиг харагддаг. Уул уурхай, үйлдвэр, үйлчилгээ гээд бусад зориулалтаар ашиглуулах тохиолдолд хугацааг тодорхой болгох хэрэгтэй байна.	Газрын тухай хуулийн 44 дүгээр зүйлийн 44.5 дахь хэсэгт “Гадаадын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжид энэ хуулийн дагуу газрыг тусгай зориулалт, хугацаа, болзолтойгоор ашиглуулах бөгөөд уг хугацааг Засгийн газар тогтооно.” гэж заасан.

254	Өв Хужирт ИТХ-ын дарга Д.Мягмарсүрэн	Дуудлага худалдаагаар газар авах асуудлын талаар газраа авсан этгээд тухайн газартаа 3 жил ямарваа нэг барилга, байшин барьж эхлээгүй үйл ажиллагаа эхлээгүй гэх асуудал 3 жил гэсэн хугацаа их байна. 1.5 юм уу 2 жил тухайн газартаа ямар нэгэн үйл ажиллагаа эхлээгүй бол цуцалдаг баймаар байна. Дараа дараачийн бизнес эрхлэгч бүтээн байгуулагчдад боломж олгох хэрэгтэй байна.	Газрын тухай хуулийн 40.1.6-д “хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр гэрээнд заасан зориулалтын дагуу тухайн газраа 2 жил дараалан ашиглаагүй” бол газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга хүчингүй болгох хуулийн заалттай. Мөн түүнчлэн газрын тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, гаргасан шийдвэрийнхээ биелэлтэд хяналт тавих нь аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн ИТХ, газар эзэмшигч, ашиглагчаас газар, түүний баялгийг хууль тогтоомж, гэрээний дагуу үр ашигтай, зохистой ашиглаж, хамгаалж байгаад хяналт тавих, зөрчлийг арилгах шийдвэр гаргаж, хэрэгжилтийг зохион байгуулах нь Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг даргын бүрэн эрх юм.
255	Баянгол сум	Хоршоонд 5 хүртэл га газар тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар олгоно гэсэн заалт амьдрал дээр хэрэгжихгүй байна /9 малчин өрхийн дунд 5 га маш бага /	Газрын тухай хуульд 2024 онд орсон нэмэлт, өөрчлөлтөөр мал аж ахуйн үйлдвэрлэл эрхлэх зориулалтаар малчдын хоршоонд 5 хүртэлх га газрыг тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөндөө тусган төсөл сонгон шалгаруулалтаар олгодог зохицуулалттай. Тухайн орон нутгийн газрын нөөцөөс шалтгаалан харилцан адилгүй төлөвлөдөг. Иймд харъяа аймаг, нийслэлийн Газрын албанд хандаж тодруулах боломжтой.
256	Цэнхэрмандал	Өвөлжөө хаваржааны газраа зараад байгаа асуудалд ямар арга хэмжээ авах вэ энэ асуудалд улсын хэмжээнд нэгдсэн нэг журамтай байж болох уу	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
257	otgoo b	Мөн. Газар эзэмших эрх шилжүүлэхэд шинээр авснаас хойш 2 жилийн дараа шилжүүлэх эрх үүсэхээр зохицуулалт хийх боломжийг хуулийн төсөлд нэмж тусгах шаардлагатай байна учир нь газраа	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
258	Өв-ССГМАХМ	Газрын зориулалт өөрчлөх тухай асуудлыг хориглох хэрэгтэй	Саналыг хүлээн авлаа.

259	Увс	Увс, Өмнөговь суманд алтны үйл ажиллагаа явуулах газрыг зөвшөөрлыг яаж шийдэх бэ энэнд бэлчээрийг бүс нутаг маш их хамаарч байгаа газрыг яаж олгохгүй байх бэ	Ашигт малтмалын лицензийн талбайг олгох асуудал нь Ашигт малтмалын тухай хуулиар зохицуулагддаг тул энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжгүй юм. Мөн Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана. Харин энэхүү хуулийн төсөлд бусад салбаруудтай мэдээлэл солилцож, давхацал, зөрчил үүсэхээс сэргийлж хуулийн төслийн "24.8.Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй." гэж тусгасан болно.
260	Сүхбаатар Түвшинширээ Байгаль хамгаалагч	Малгүй айлд өвөлжөө хаваржаа эзэмшүүлж болохгүй тэр хүмүүс шууд зарах магадлал өндөртэй шүү	Газрын тухай хуулийн 52.7-т "Өвөлжөө, хаваржааны доорхи газрыг Монгол Улсын иргэн хот айлаар дундаа хамтран эзэмшиж болно." гэж заасан байдаг.
261	Цэнхэрмандал	Ой болон усан сангийн хамгаалалтын бүсэд байгаа сумдын хувьд газар олголт хүндрэлтэй байна хамгаалалтын бүсийг дахин нэг харж өгөөч	Ой болон усны хамгаалалтын бүс тогтоох, эрхлэх асуудал нь тусдаа бие даасан хуулиудаар зохицуулагддаг. Тухайлбал:Усны хамгаалалтын бүсийг тогтоох асуудал нь Усны тухай хуулийн 6.11.1.4-т "Энэ хуулийн 22.1-22.4-т заасны дагуу усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрийн онцгой болон энгийн хамгаалалтын, эрүүл ахуйн бүс, ус хангамжийн эх үүсвэрийн тэжээгдлийн мужийн заагийг хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын асуудал эрхэлсэн болон байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн тогтоох;" асуудал нь Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын бүрэн эрх хамаардаг . Энэхүү хуулийг дагалдаж бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт орохгүй тул саналыг Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд харгалзана.
262	otgoo b	Булган аймаг Б.Отгонжаргал: Газрын дуудлага худалдаанд оролцоход шаардлага болох барилга байгуулалмжийн зураг төслийг хавсран оруулах	Засгийн газрын 2016 оны 10 дугаар тушаалаар батлагдсан "Газар өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулах дуудлага худалдаа явуулах журам"- д нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн ерөнхий газрын даргын 2026 оны А/58 дугаар тушаалаар ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж байна.

		асуудлыг нэмж тусгамаар байна.	
263	iPhone	Эзэмшсэн газраа тохижуулахгүй гүүр гарц зам 00 ус хог гээд зохицуулж шаардлага тавих	Газрын тухай хуулийн 27.1-т "Газрыг энэ хуульд заасан зориулалт, хугацаа, болзолтойгоор гэрээний үндсэн дээр зөвхөн эрхийн гэрчилгээгээр эзэмшүүлнэ." гэж заасны дагуу олгосон зориулалтын дагуу ашиглах нь газар эзэмшигчийн үүрэг юм.
264	Давст сум ЗДТГ	Увс аймаг давст сум хоршоонд 5 га газрыг олгохоор төлөвлөөд оруулахаар тухайн газар нь улсын тусгай хэрэгцээний газрын давхацлаас болж газар олголт хийж болохгүй байна. Давхацлын асуудлыг шийдэж өгмөөр байна	Газрын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлд заасны дагуу газрыг улсын тусгай хэрэгцээнд авах боломжтой. Харин ийнхүү авсан газрын ашиглалт, хамгаалалт, зохицуулалтын асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулагддаг. Иймд уг хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулагдаж буйтай холбогдуулан өөрийн саналыг Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яаманд хүргүүлж, тусгуулах нь зүйтэй.
265	Ховд аймаг Чандмань сум ЗДТГ	Сайн байна уу? сум бүрийг газрын даамалтай болгомоор байна.	Энэхүү хуулийн төсөлд хамааралгүй санал байна.
266	Taragt	Эзэмшил газрын хэмжээг нэмж хасах тохиолдолд тодорхой барих заалтын талаар	Газрын тухай хуульд заасан 29.10 дахь заалтыг хэрэгжүүлэхэд газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга шийдвэрлэхээр заасан тул тухайн бүсчлэлдээ нийцүүлэн тухайн шатны Засаг дарга шийдвэрлэнэ.
267	hangai	Цахим хүсэлтээ илгээхэд тухайн сум орон нутагт газар батлагдаагүй бол цахим хүсэлт илгээгдэдгүй болгочвол, газар нь батлагдаагүй, иргэд нь хий баахан хүлээлт үүсэж байна. Цахим хүсэлтээ хаадаг байвал зүгээр юм болов.уу	Газрын тухай хуулийн 29.7-т "Монгол Улсын иргэн энэ хуулийн 29.1, 29.2, 29.3-т заасан газрыг эзэмших хүсэлтийг засаг захиргааны нэгж болон зориулалтаа сонгож нэг удаа гаргах бөгөөд тухайн иргэний хүсэлт шийдвэрлэгдэх хүртэл өргөдлийн бүртгэлийн мэдээллийн санд хадгалагдана." гэж заасан тул нэг удаа цахимаар гаргана харин хүсэлтээ нэг удаа өөр аймаг, сум руу шилжүүлж болно.

268	Иргэн	Улсын тусгай хэрэгцээний газрын талаар тодорхой нэмэлт өөрчлөлт оруулах талаар тусгаж өгвөл сайн байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
269	Иргэн	Иргэдийг оролцуулах тул цаг хугацааг нь 7 хоногийн өмнө зарламаар байна.	Тус хуулийн төсөлд санал авахаар 21 аймгийн орон нутгийн удирдлагууд, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, төрийн бус байгууллагатай хамтарсан нийт 95 хэлэлцүүлгийг зохион байгуулаад байна.
270	Батсүмбэр Өлзийзаяа	Газрын даамлуудын ажил ачаалал цалин хөлсийг ярих цаг боллоо үүнийг төрийн албаны зөвлөлд уламжилж өгөөч	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
271	Дундговь аймгийн ХХААГазар Б. Батгэрэл	Өвөлжөө хаваржааг үр хүүхдүүдээ ахан дүүдээ зайлшгүй худалдах эрх шилжүүлэх шаардлага гарна гэдгийг анхаараарай.	Газрын тухай хуульд өвөлжөө, хаваржааны газрыг иргэнд тодорхой хугацаагаар эзэмших эрхтэй бөгөөд уг эрх нь хуульд заасан нөхцөл, журмын хүрээнд захиран зарцуулах эрхтэй.
272	Дундговь Дэлгэрхангай	Газрын даамлуудын цалингийн шатлалыг эргэн хараарай.	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин

			хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
273	Сэлэнгэ аймаг Мандал сум	Газрын байцаагч хүрэлцээ муу байна.	Тус хуулийн төсөлд хамааралгүй. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэ
274	Иргэн	Олон жил болсон өвөлжөө хаваржааны газрыг нь давуу эрхээр олгох гэхээр ойн сан давхцаад байна.	Ой болон усны хамгаалалтын бүс тогтоох, эрхлэх асуудал нь тусдаа бие даасан хуулиудаар зохицуулагддаг. Энэхүү хуулийг дагалдаж бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт орохгүй тул саналыг Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд харгалзана.
275	Иргэн Иргэн	2023 онд Сумын ИТХ-аар хэлэлцээд уул уурхайн лиценз оруулах саналаас татгалзсан боловч дээрээс шийдвэр гаргаад ирдэг юм байна. Энэ талаар хуулийн нэмэлт өөрчлөлтөд яаж тусгаж байгаа байна вэ?	Ашигт малтмалын лицензийн талбайг олгох асуудал нь Ашигт малтмалын тухай хуулиар зохицуулагддаг тул энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжгүй юм. Мөн Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана. Харин энэхүү хуулийн төсөлд бусад салбаруудтай мэдээлэл солилцож, давхацал, зөрчил үүсэхээс сэргийлж хуулийн төслийн “24.8.Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй.” гэж тусгасан болно.
276	Сэлэнгэ аймаг Мандал сум	Газрын даамлын орон тоог хүн ам, ажлын ачаалалтай уялдуулан баталмаар байна. Сэлэнгэ аймаг Мандал сум нь 27000 иргэнтэй 2 алслагдсан тосгонтой нийт 9н багтай албан хаагчдын хүрэлцээ бага байна. Бусад татвар, нийгмийн даатгал, халамж, улсын бүртгэлийн байгууллагууд манай	Тус хуулийн төсөлд хамааралгүй. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

		суманд тасаг хэлбэрээр үйл ажиллагаа явуулж 5-10н албан хаагчтай ажиллаж байна.	
277	Иргэн	Ашигт малтмалын тухай, Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хууль, Хилийн тухай хуулиуд хоорондоо уялдахгүй байна. Газрын тухай хуулиар зохицуулдаг болмоор байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
278	Иргэн	Газрын даамлуудын ажил ачаалал цалин хөлсийг ярих цаг боллоо үүнийг төрийн албаны зөвлөлд уламжилж өгөөч.	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
279	Иргэн	Багийн иргэдийн нийтийн хурлаар төсөл сонгон шалгаруулдаг хариуцлага тооцдог цуцалдаг байх эрхтэй болох.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
280	Иргэн	Өвөлжөө, хаваржааны газрыг шилжүүлэх саналыг хэрэгжүүлж өгнө үү. Жишээ нь. Иргэн Г өндөр настан хүн дахин мал маллах боломжгүй хүүхдүүд нь мал малалдаггүй тул өвөлжөө. хаваржааны газраа зайлшгүй шилжүүлэх	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

		шаардлагатай болоод байгаа юм аа.	
281	Иргэн	Зөвхөн даамлууд оролцсон цахим хурал хийе.	Тус хуулийн төсөлд санал авахаар 21 аймгийн орон нутгийн удирдлагууд, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, төрийн бус байгууллагатай хамтарсан нийт 95 хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан.
282		Газрын даамлуудын нийгмийн асуудал цалин мөнгөний талаар яримаар байна. ажлын ачаалал маш их байна. хариу өгөхийг хүсье.	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
283	Иргэн	Даамлуудын ТЗ шатлалын талаарх асуултад хариулт өгнө үү.	Хуулийн төсөлд хамааралгүй.
284	Иргэн	Тусгай зөвшөөрөл авахад тэртээ тэргүй СИТХ -аас санал авдаг ш дээ.	Тодорхойгүй санал байна.
285	Иргэн	330 сумын даамлуудтай зүүм хурал хийх.	2025 оны 12 дугаар сарын 08-нд Газрын харилцааны салбарын албан хаагчдад цахим хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан. Мөн тус хуулийн төсөлд санал авахаар 21 аймгийн орон нутгийн удирдлагууд, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, төрийн бус байгууллагатай хамтарсан нийт 95 хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан.
286	Shinejins	Ашигт малтмалын А лиценз авсан газруудыг тухайн жилийн ГЗБТ тусгахааргүй ГKM санд бүргээд төлбөр ногдуулдаг баймаар байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
287	Архангай аймаг, Эрдэнэмандал сум	Даамлуудын ТЗ шатлалын талаарх асуултад хариулт өгсөн үү.	Хуулийн төсөлд хамааралгүй.

288	Иргэн	Газар өмчлөх тухай хууль 2028.05.01 өдөр дуусна сунгах уу.	Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийг шинэчлэн боловсруулж байна.
289	Дундговь аймгийн ХХААГазар Б. Батгэрэл	Өвөлжөө хаваржааны ойролцоо уул уурхайн лиценз өгөхөд тухайн багийн малчдын БИНХурлаар хэлэлцүүлж зөвшөөрөл авсны дараа олгож байхаар заалт оруулах	Ашигт малтмалын лицензийн талбайг олгох асуудал нь Ашигт малтмалын тухай хуулиар зохицуулагддаг тул энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжгүй юм. Мөн Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана. Харин энэхүү хуулийн төсөлд бусад салбаруудтай мэдээлэл солилцож, давхацал, зөрчил үүсэхээс сэргийлж хуулийн төслийн “24.8.Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй.” гэж тусгасан болно.
290	Өмгөөлөгч Р.Уранцэцэг	Орон сууцанд дийлэнх нь байгаа иргэд ямар юмны газрын хуулийн ашиг сонирхлыг илэрхийлэх вэ тийм учраас суурин газрын иргэдэд сайн мэдээлэл өгч санал асуулгад заавал оруулах ёстой.	Тус хуулийн төсөлд санал авахаар 21 аймгийн орон нутгийн удирдлагууд, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, төрийн бус байгууллагатай хамтарсан нийт 95 хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан.
291	Сэлэнгэ аймаг Мандал сум	тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд нөөц байгаа аймаг суманд цахим саналыг авмаар байна олгох газрын нөөц байхгүй байхад 2,3 мянган иргэдийг санал ирж иргэд хэзээ шийдвэрлэх вэ гэсэн бухимдал үүсэж байна.	Газрын тухай хуульд зааснаар иргэнд өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулах газрыг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө болон хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөндөө тусган боловсруулж, тухайн шатны ИТХ-аар хэлэлцүүлж, батлуулах эрх нь тухайн шатны Засаг даргад байдаг.
292	Иргэн	Газрын зохион байгуулалт, геодези зураг зүйн ерөнхий газраас зүүм хэлэлцүүлэг хийж буйг сонсож байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

293		Бусад батлагдсан хулгайн хуулиудаа ч мэдэхгүй байна. Малчдын өвөлжөө хаваржааны газрыг нь мөн малчдын хоршооны хуулиар 9 өрхөд 5 га өгөөд бусад 75 хувь газрыг чөлөөлж юу байгааг нь тогтоогоод дуудлага худалдаагаар гадныханд сонголтоор өгөхөөр газрыг чөлөөлж авах шаталсан ажил шүү дээ!	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжэээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
294	Дундговь аймгийн ХХААГазар Б. Батгэрэл	Өвөлжөө, хаваржааны эзэмшлийн газрыг 1 га талбайгаас хэтрүүлэхгүй тухайн сум орон нутгийн бэлчээрийн талбай газар нутгийн онцлогоос шалтгаалан 0.5-1 га талбайгаар БИНХурлын шийдвэрээр олгож байх	Тус хуулийн төслийн 52.14-т “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын зайны доод хэмжээг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.” гэж заасан тул тухайн газар нутгийн онцлогтоо тохируулан орон нутаг өөрөө тогтооно.
295	Есөнбулаг Газрын даамал	Засаг даргын тамгын газарт ирж байгаа иргэдийн 90% нь газрын даамалд ханддаг тийм учраас цалингийн шатлалын ахиулж өгнө үү ажлын ачаалал их байдаг	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
296	Batmunkh B	Энэ нэмэлтийг хуулинд ортол газар олголтыг түр зогсоохгүй бол одоогийн замбараагүй байдлын үр дагавар олон сөрөг юм үлдээж байна.	Газрын тухай хуульд заасны дагуу тухайн жилд батлагдсан газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний дагуу газрыг олгох, хуулийн хэрэгжилтийг хангах асуудал тухайн шатны Засаг даргын бүрэн эрх юм.

297	Өмгөөлөгч Р.Уранцэцэг	Нийслэлд амьдарч байгаа иргэд газар өмчлөх эрхээ эдэлж чадахгүй байгаа тул эдгээр иргэний эрхийн зөрчлийг анхаарч шийдэх хэрэгтэй шүү.	Газрын тухай хууль болон Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулиар иргэний өмчлөх, эзэмших эрхийг харъяалалаар хязгаарлаагүй болно. Гагцхүү Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуульд 2005 онд орсон нэмэлт өөрчлөлтөөр нийслэлд бүртгэлтэй иргэн нийслэлд буюу аль ч аймаг, сумын газарт, эдгээрээс бусад иргэд нийслэлээс бусад аль ч аймаг, сумын газарт газар өмчилж болохоор заасан байдаг.
298	Иргэн	Хуулийн төсөлд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж танхимаар сургалт явуулмаар байна.	Тус хуулийн төсөлд санал авахаар 21 аймгийн орон нутгийн удирдлагууд, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, төрийн бус байгууллагатай хамтарсан нийт 95 хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан.
299	Цэнхэрмандал	Сумдын даамлуудын цалингийн шатлал ахиулж өгөөч.	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
300	Дундговь аймгийн ХХААГазар Б. Батгэрэл	Өвөлжөө хаваржааны газрыг шилжүүлэх, худалдан борлуулахад тухайн сум орон нутгийн багийн харьяалал харгалзаж өөрийн сум багийн малчинд эрхийг шилжүүлэх, худалдаалах зохицуулалт оруулах	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
301	Өвөрхангай Г.Ариунболд	Гэр бүлийн хэрэгцээний эзэмшлийн газрын зориулалтыг өөрчилсөн тохиолдолд газрын суурь үнэ төлнө гэж оруулах хэрэгтэй байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

302	Y.Munkhzul	Сумдын газрын даамлаар хангах. Манай сум газрын даамалгүй 6 дахь жилдээ явж байна. Иргэдийн Газрын асуудал шийдэгдэхгүй хэцүү байна. Сумын Газар зохион байгуулалтын зураг маш их үнэтэй байдаг. Манайх сум ийм зураггүй болохоор өмчлөл бол яригдахгүй байна.	Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2-т “иргэнд газар тариалангийнхаас бусад зориулалтаар газар өмчлүүлэхдээ аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, аймгийн төвийн болон хотын хөгжлийн ерөнхий болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөө, сум, дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан, сумын төв, тосгоны тухайн шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрт заасан иргэдэд өмчлүүлэх газрын нийт хэмжээ, байршил, газар өмчилж авахыг хүссэн иргэдийн тоог иш үндэс болгох” гэж заасан байдаг. Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
303	Saikhan sum	Зориулалтын зөрчил гаргасан тохиолдолд хариуцлагын механизм тодорхой юу?	Газрын тухай хуулийн 40.1.1-т "эрхийн гэрчилгээ эзэмшигч газрын тухай хууль тогтоомж, газар эзэмших гэрээний нөхцөл, болзлыг удаа дараа буюу ноцтой зөрчсөн" тохиолдолд газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг хүчингүй болгох хуулийн зохицуулалттай.
304		Нийслэл Аймаг сум эрх мэдлийн давхардал үүсэх үү.	Газрын тухай хуульд аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Засаг дарга, ИТХ, Газрын албаны эрх хэмжээг тодорхой заасан байдаг тул давхардал үүсэхгүй.
305	Хөвсгөл аймаг Жаргалант сум	Газрын харилцааны салбарын бүхий л бодлого үйл ажиллагаа, хууль журам шийдвэрүүд түүний хэрэгжилтийг анхан шатанд иргэд олон нийтэд хүргэн ажилладаг газрын даамлуудынхаа нийгмийн асуудал, цалингийн шатлал бусад асуудлуудыг анхаарч холбогдох газарт нь санал боловсруулан хүргүүлэх.	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
306	Дундговь аймгийн ХХААГазар Б. Батгэрэл	Малчин өрх малын тэжээлийн ургамал тариалах талбай 5 га байх заалтыг дэмжиж байна.	Дэмжсэн санал.

307	Улаанбадрах Д.Гантөр	Багийн Иргэдийн Нийтийн хурлын бүрэн эрхийг тусгайлан оруулж хуульчлах хэрэгтэй	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
308	Saikhan sum	100 га хүртэл олголтыг ямар шалгуураар хязгаарлах вэ	Газрын тухай хуулийн 29.3-т “Багийн иргэдийн Нийтийн Хурлын санал, сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрийг үндэслэн, тариалангийн газрыг газар тариалангийн салбарт олон жил тогтвортой ажилласан иргэнд гэр бүлийнх нь хамтын хэрэгцээнд зориулан Засгийн газраас тогтоосон журмын дагуу давуу эрхээр эзэмшүүлж болно.” Гэж заасан бөгөөд Засгийн газрын 2003 оны 28 дугаар тогтоолоор баталсан “Тариалангийн газрыг давуу эрхээр эзэмшүүлэх журам”-ын 2-т “Газар тариалангийн салбарт гурваас доошгүй жил ажиллаж түүний ургацын борлуулалтаас үндсэн орлогоо олж байгаа, түүнчлэн энэ салбарт өмнө нь гурваас доошгүй жил ажиллаж ургацын борлуулалтаас үндсэн орлогоо олдог байсан иргэн хүсэлт гаргасан бол түүнд тариалангийн газрыг давуу эрхээр эзэмшүүлнэ.” гэж заасан байдаг.
309	Өмнөговь Цогт-овоо сум	2 аймгийн хилийн цэсийн тодотголоор хилийн гадна гарсан 20 гаруй жил амьдарсан бүгд гэрчилгээтэй захирамжтай хувийн хэрэгтэй боловч хилийн гадна гарсан тухайн холбогдох суманд мэдэгдээд албан тоот явуулсан боловч шилжиж ир гэсэн шаардлага тавьж нэг бол өөрийн сумын иргэнд өгөх асуудал гарч хилийн маргаан үүсэж байна. Хэлж ярьж тухайн сумын газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд оруулан Засгийн газрын тогтоол гарсан боловч захирамж гаргахгүй асуудал үүсэж байна. Үүнийг хэрхэн шийдэх вэ?	Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд иргэний өргөдөл, гомдол шийдвэрлэх хугацааг нарийвчлан тусгасан байдаг. Мөн Засгийн газрын 2025 оны 121 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Газар, эзэмших, ашиглах эрхийн гэрчилгээ олгох журамд уг асуудлыг зохицуулсан байна.

310	Saikhan sum	Газрын нэгдсэн сангийн мэдээлэл иргэдэд нээлттэй хайлт хийх боломжтой юу?	Газрын нэгдмэл сангийн тайланг жил бүр гаргаж Засгийн газраар хэлэлцүүлэн Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн ерөнхий газрын албан ёсны цахим хуудас болох www.gazar.gov.mn хуудсанд тавигддаг.
311	Иргэн	Дахин аймаг аймгаар нь цахимаар санал авах боломжтой юу?	Тус хуулийн төсөлд санал авахаар 21 аймгийн орон нутгийн удирдлагууд, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, төрийн бус байгууллагатай хамтарсан нийт 95 хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан.
312	Taragt	Өвөлжөө хаваржаа эзэмших тоог зааж өгмөөр байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
313	uuganaa tsog	Өвөлжөө хаваржааны доорх газраа зарсан шилжүүлсэн тохиолдолд дахин үнэгүй олгохгүй байх.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
314	Иргэн	Бэлчээрийг хувьчилж эзэмших эрх олгох ёсгүй шүү!!! Өвс ургамал ургаж байгаа газар бүрт мал бэлчээх эрхтэй.	Хуулийн төсөлд тусгагдсан тэжээлийн ургамал тариалах зориулалтаар 5 га хүртэлх газрыг олгох асуудал хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад хасагдсан.
315	Өлзийт	Малчид өвөлжөө хаваржааны газар аваад зарж борлуулах ихсэж байгаатай холбогдуулан зарсан нөхцөлд дахин олгохгүй байх заалт оруулах санал байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
316	Цагаандэлгэр сум	Хэлэлцүүлэгт санал авах нь зөв гэхдээ эргээд саналаа тусгаж байна уу, тусгаагүй бол яагаад гэдэг ээ тайлбарлаж байх.	Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу хэлэлцүүлэг зохион байгуулагдсанаас хойш 30 хоногийн дотор тус байгууллагын www.gazar.gov.mn албан ёсны цахим хуудсанд байршуулна.

317	Govisumber Sumber	Газрын хууль эрхзүйн орчин шинэчлэгдээд хөрсөн дээрээ ажиллаж хэрэгжүүлж байгаа газрын даамлуудынхаа цалин хөлс, нийгмийн хангамжийг эргэж хараач ээ. Орон нутагт ажиллаж байгаа төрийн албан хаагчид 80-100% нэмэгдэл цалин авч байхад даамлууд чинь 20-40% нэмэгдэлтэй орон нутагт ирж байгаа иргэдийн 70-80% ийг хүлээж авч ажил ачаалал маш өндөр байна.	Төрийн албан хаагчийн цалин хөлс, зэрэг дэвийн нэмэгдлийг Засгийн газрын 2022 оны “Төрийн захиргааны албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, түүнд хамаарах албан тушаалын жагсаалт” 487 дугаар тогтоолыг үндэслэн төрийн захиргааны албан хаагчдын ангилал, зэрэглэлийн тогтоодог. Мөн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.5 төрийн албан хаагчийн албан тушаалын цалингийн хэмжээ, сүлжээг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно гэж заасан байдаг. Иймээс цалин хөлсний асуудлыг зөвхөн төрийн албаны нийтлэг зохицуулалтын хүрээнд шийдвэрлэгдэх боломжтой байдаг. Харин бидний зүгээс орон нутагт ажиллаж байгаа албан хаагчдынхаа ажлын ачаалал, нөхцөл байдлыг харгалзан цалин хөлсийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагуудад санал хүргүүлж ажиллах болно.
318	erdenekhairkhan	Сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө их өндөр үнээр хийгдэж байна. Энэ үнийг нь аймаг сум шийдэх боломжгүй байна. Улсаас нэгдсэн журмаар хийж өгмөөр байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
319	Чимэдцэрэн	Хуулийн хэлэлцүүлгийг нээлттэй дахин явуулъя. Хэдхэн газрын даамал, Засаг даргын асуудал биш ээ.	Тус хуулийн төсөлд санал авахаар 21 аймгийн орон нутгийн удирдлагууд, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, төрийн бус байгууллагатай хамтарсан нийт 95 хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан.
320	Иргэн	Дуудлага худалдааг эсэргүүцэж байна. Тухайн нутаг орондоо ямар үр өгөөжтэй байх талаар төсөл сонгон шалгаруулах эрхийг баг сумын иргэдийн нийтийн хурлаар шалгаруулж, хяналт тавьдаг байх, хариуцлага тооцдог байх шаардлагатай.	Тус хуулийн төсөлд төсөл сонгон шалгаруулалтаар олгох газрын зориулалтыг аймаг, нийслэлийн ИТХ тогтоож, түүнд нийцүүлэн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг боловсруулан хэрэгжүүлэх боломжтой байдлаар тусгасан.

321	Иргэн	Багийн ИНТХурлаас гарсан шийдвэрийг сумын ИТХуралд оруулахад бусад багаас сонгогдсон төлөөлөгч нар дэмжихгүй хасаад хаячдаг тохиолдол бий. Энийг яаж зохицуулах вэ?	Монгол Улсын засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын эрх, үүргийг тусгасан байдаг тул энэхүү хуулийн төсөлд хамаарахгүй болно.
322	Ү.Мункхзул	Хуулийн төслийн хэлэлцүүлэгийн дахин явуулах. Өргөн хүрээтэй хүртээмжтэй. Сумдын ЗДарга нар Багийн дарга нар Газрын даамлуудыг зайлшгүй байлгах хэлэлцүүлэгт оруулах. Хэлэлцүүлэг болох өдөрөө мэдэгдэх ХЭХТөвөөс мэдээлэл авч оролцож бн.	Тус хуулийн төсөлд санал авахаар 21 аймгийн орон нутгийн удирдлагууд, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, төрийн бус байгууллагатай хамтарсан нийт 95 хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан.
323	Хөвсгөл Цагааннуур	суманд эзэмшил газрын талбайн хэмжээг нэмэх шаардлагатай байна.	Газрын тухай хуульд заасан 29.10 дахь заалтыг хэрэгжүүлэхэд газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, эдэлбэр газрын бүсчлэлд нийцүүлэн аймаг, сум, нийслэлийн Засаг дарга шийдвэрлэхээр заасан тул тухайн бүсчлэлдээ нийцүүлэн Засаг дарга шийдвэрлэнэ.
324	Иргэн	Орон нутгийн иргэд газраа хэрхэн ашиглахаа шийддэг байх нь зорилго байх ёстой шүү .	Засгийн газраас бодлогын түвшинд хот сууриныг тэлэх, тариалангийн газрыг шинээр бий болгох, шинээр зам, шугам сүлжээ байгуулах, газрыг улсын тусгай хэрэгцээнд авах зэрэг газрын нэгдмэл санд орох томоохон өөрчлөлтийг баталж, дээрх төлөвлөгөөнд нийцүүлэн газар олгох асуудлыг орон нутаг бие даан шийдвэрлэх нөхцөл бүрдэж, газар олгох үйл ажиллагааны шат дамжлага буурч, газрын асуудал иргэдэд хүндрэл чирэгдэл багатай хурдан шуурхай шийдэгдэх боломжийг бүрдүүлэхээр хуулийн төсөл боловсруулагдсан.
325	Иргэн	Багийн иргэдийн нийтийн хуралын эрх хяналтыг нэмэгдүүлэх шаардлагатай байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

326	Govisumber Sumber	говийн аймгуудийн айлууд хот айлаар бус өрхөөр өвөлжиж хаварждаг уламжлалттай. Өвөлжөө хаваржааны газрыг хот айлаар олгох гэдэг нь говь нутгийн хувьд олгох боломжгүй өрхөөр гэж оруулж болох уу	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
327	За.Сонгино ЗДТГ-Газрын даамал	330 сумын даамлуудтай зүүм хурал зохион байгуулах	Тус хуулийн төсөлд санал авахаар 21 аймгийн орон нутгийн удирдлагууд, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, төрийн бус байгууллагатай хамтарсан нийт 95 хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан.
328	АРБУЛАГ ОРЛОГЧ ЗД	Багийн ИНХ-д хуралдаан даргалагч гэж нэршил оруулж ирсэн нь бас асуудалтай шүү	Тус хуулийн төсөлд Багийн ИНХ-д хуралдаан даргалагч гэсэн томъёолол тусгагдаагүй болно.
329	Чимэдцэрэн	Газрын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлт мөн бол Ашигт малтмалын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлтөөр Газрын хуульд оруулах өөрчлөлт, Гадаадын хөрөнгө оруулалтаар Газрын хуульд оруулах өөрчлөлт зэрэг өөрчлөлтүүд нь алга байна. Нэг улсын нэг хууль мөн үү?	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
330	Ховд Мянгад сумын газрын даамал	Сумдын хилийн цэсийн маргааныг эцэслэж шийдвэрлэх боломж байгаа юу?	Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 92 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Газар зохион байгуулалт хийх журам”-ын дагуу хилийн цэсийн маргааныг шийдвэрлэн ажиллаж байна.

331	Ganbayar.L	Малчин өрхөд тогтсон өвөлжөөний газрын хэмжээ шаардлагатай байна.	Тус хуулийн төслийн 52.14-т “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын зайны доод хэмжээг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.”, “Эдгээр зай, хэмжээг зөрчиж газар эзэмшүүлэхийг хориглоно.” гэж, мөн 52 дугаар зүйлийн 52.7 дахь хэсэгт “Өвөлжөө, хаваржааны доорх 1 га хүртэлх газрыг Монгол Улсын иргэн хот айлаар дундаа хамтран үнэгүй эзэмшиж болно.” гэж зохицуулахаар тусгаад байна.
332	Sukhgerel	БОНБУ, АМТ болон газрын тухай багц хуулиуд орж байхад яагаад ийм газрын эзэмшлийн нөхцөлийг доройтуулах эрсдэлтэй нэмэлт өөрчлөлт оруулж байна?	Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого”-ийн зорилтот арга хэмжээ болон орон нутагт нэн тэргүүнд тулгамдаад байгаа асуудлыг шийдвэрлэх үүднээс “Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” хуулийн төслийг боловсруулаад байна.
333	Zawkhan tes	Сумдын хилийн цэсийн зөрүүтэй байдлуудыг эцэслэн шийдвэрлэмээр байна. Завхан аймгийн Тэс Баянтэс сумуудад гэхэд бодит маргаан огт байхгүй хоёр сумын иргэд уламжлалт аргаараа хиллээд явж байгаа боловч нэгдсэн зураглал дээр 2 сумын хилийн цэсийн зөрүү 2 багийн газар нутаг бүхэлдээ нөгөө сумандаа явдаг энэ байдлаас болоод малчид олон жил эзэмшиж ирсэн газраа гэрчилгээжүүлэх боломжгүй баг хороондоо шилжилт хөдөлгөөн хийх боломжгүй эрхүүд нь зөрчигдөөд байна , уул уурхайн лицензийн асуудлууд хөндөгдөөд байгаа.	Засгийн газрын 2025 оны 121 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Газар, эзэмших, ашиглах эрхийн гэрчилгээ олгох журамд уг асуудлыг зохицуулсан байгаа. Цаашид Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд тусгаж ажиллана.

334	Өмнөговь Бадамцэцэг	БОГ Шинэчлэгдсэн хуулийн төслөөс гадна өмнөх хуулийг сайн дагаж мөрдмөөр байгаад байна. хуулиас давсан журам гэж байхгүй тул Газрын тухай хуулийн хүрээнд тухай бүр хариуцсан газрын даамал нь асуудлыг шийдээд явахгүй бол газар олголтын асуудал улам л хүн бүрт хардлага төрүүлдэг болоод байна.	Газрын тухай хуульд зааснаар аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга шийдвэр гаргах эрх бүхий субъект юм. Харин газрыг төлөвлөх, олгох, тайлагнах үйл ажиллагааг газрын нэгдмэл сангийн удирдлагын нэгдсэн цахим системээр дамжуулан газрын даамал хэрэгжүүлж байна.
335	Т.Purewkhuu	Дахин нэгдсэн зохион байгууллалттай олон хүмүүсийг оролцуулан хэлэлцүүлгийг хийх хэрэгтэй байна.	Тус хуулийн төсөлд санал авахаар 21 аймгийн орон нутгийн удирдлагууд, Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, төрийн бус байгууллагатай хамтарсан нийт 95 хэлэлцүүлгийг зохион байгуулсан.
336	Иргэн	Суманд газрын зөрчил маш ихэслээ. Байгаль орчны хяналтын Улсын байцаагчийг суманд зөрчлийг харьяалуулж ажиллуулдаг заалт оруулж өгмөөр байна. ЗД-н гаргаж байгаа захирамжид хяналт тавьж ажиллах албан тушаалтан байхгүй байна. Аймгийн хэмжээнд байдаг 1 улсын байцаагч нь хүрч ажиллахгүй маш төвөгтэй байна.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
337	Иргэн	Цэвдэгтэй газар, усан бүхий газрын онцгой хамгаалалтын бүсэд газар олгохгүй гэдгийг хатуу тогтоомоор байна.	Одоогийн хэрэгжиж буй Усны тухай хуулийн 22.2.1-т "онцгой хамгаалалтын бүсэд Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн тухай хуулийн 5.1.8-д зааснаас бусад барилга, байгууламж барих, газар хагалах, тэсэлгээ хийх, газар тариалан эрхлэх, ашигт малтмал хайх, олборлох, зэгс, шагшуурга, мод огтлох, элс, хайрга, чулуу авах, байгалийн ургамлыг үйлдвэрлэлийн зориулалтаар түүж бэлтгэх, мал угаах болон хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх цэг байгуулахыг хориглоно." гэж заасан байдаг.

338	Архангай Батцэнгэл	<p>Архангай аймгийн Батцэнгэл сумын Хоршоолол гэх газар нь газар нутгийн хувьд Архангай аймгийн Батцэнгэл суманд харьяалагддаг газар дээрээ амьдарч байгаа иргэд нь Архангай аймгийн Эрдэнэбулган сумын 6-р багт харьяалагддаг. Эрдэнэбулган сумын 6-р багийн иргэд тариалангийн газар болон 20-30 жил амьдарч байгаа өвөлжөө хаваржааны газартаа гэрчилгээ авах гэхээр манай сумын ИТХаас өөр сумын иргэдэд өвөлжөө хаваржааны газраа олгохгүй гээд хасдаг. Тиймээс ийм онцлог газруудад тохирсон зохицуулалтыг нэмэлт өөрчлөлтөд тусгаж өгнө үү</p>	<p>Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.</p>
339	Хархорин	<p>Хууль шинэчлэгдсэнтэй холбогдуулан дуудлага худалдааны журам өөрчлөгдөх байх тус журамд дуудлага худалдааны анхны үнийг бүрэн төлж дуудлага худалдаанд оролцдог байхаар тусгах. Манай суманд гэхэд дуудлага худалдааг 5-6 удаа зарлаж он дуусаад төлөвлөгөө хүчингүй болж байна.</p>	<p>Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.</p>

340	Ariunaa Uwgun	Бэлчээрийн газрын зөвшөөрөл олгохдоо эргэн тойрон хаяа зэргэлдээ оршдог 5 малчин айлаас өргөдлийн хамт өрхийн тамгатай баталгаажуулж зөвшөөрөл өгдөг болохыг хуульчилж өгөх.	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
341	Taragt	Газрын даамлуудыг байцаагчийн эрхтэй болгох боломж нь байна уу хууль зөрчих асуудал их гарах юм зөвшөөрөлгүй газар хашаалах гэх мэт асуудлууд их байна.хяналтын байцаагчид шилжүүлдэг ч торгуул тавиад торгоно эсвэл шүүхийн шийдвэр лүү шилжүүлдэг ч төдийлөн шийдэгдэж байгаа юм алга эсвэл сум төлөвлөгөөндөө оруул гэдэг гэтэл БИТХурал нь болоод ИТХурал нь дэмжихгүй байх тохиолдол гардаг ард нь зөрчил хэвээрээ үлддэг асуудал гараад байгааг яах вэ?	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
342	Иргэн	Одоогийн хуульд оруулж байгаа өөрчлөлтүүдийг дэмжиж байна.	Дэмжсэн санал
343		Хэтэрхий олон заалт оруулж нэмэх цаг нь одоо биш.	Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулагдаж байна.

344	Цэнхэрмандал	Ашигт малтмалын газраас олгогдсон газруудыг мэдээллийн санд оруулах гэхээр хамгаалалтын бүстэй давхцаад орохгүй газрын төлбөрөө авч чадахгүй олон жил болж байна эсвэл хамгаалалтын бүсээ багасгах эсвэл ашигт малтмалын газар давхцалгүй төлөвлөөд лицензээ олгоод өгөөч.	Ашигт малтмалын лицензийн талбайг олгох асуудал нь Ашигт малтмалын тухай хуулиар зохицуулагддаг тул энэхүү хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн хүрээнд шийдвэрлэх боломжгүй юм. Мөн Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж байгаа бөгөөд тус хуулийг боловсруулахад саналыг харгалзана. Харин энэхүү хуулийн төсөлд бусад салбаруудтай мэдээлэл солилцож, давхацал, зөрчил үүсэхээс сэргийлж хуулийн төслийн “24.8.Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй.” гэж тусгасан болно.
345	uuganaa tsog	ГАЗАР ӨМЧЛҮҮЛЭХ, ЭЗЭМШҮҮЛЭХ, АШИГЛУУЛАХ ДУУДЛАГА ХУДАЛДАА ЯВУУЛАХ ЖУРАМ -ын 11.8-дах заалтыг өөрчлөх, энэ заалтаар шантаачлагч дуудлага худалдаанд оролцож байна	Засгийн газрын 2016 оны 10 дугаар тушаалаар батлагдсан "Газар өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулах дуудлага худалдаа явуулах журам"-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулахаар Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн ерөнхий газрын даргын 2026 оны А/58 дугаар тушаалаар ажлын хэсэг байгуулан ажиллаж байна.
346	Ногооннуур сум ХАА тасаг	Тусгай хамгаалалттай газарт өвөлжөө , хаваржаатай малчид тариаланчид байдаг 5 га газрыг эзэмших боломжгүй байгаа үүнийг хуулиуд өөрчлөлт оруулах	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт газар ашиглуулах асуудал нь Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулдаг болно. Мөн Байгаль орчин, Уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулж байгаа тул тус хуулийн хэлэлцүүлгийн явцад санал өгөх боломжтой. Энэхүү хуулийн төсөл нь нэн тэргүүнд орон нутагт тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэх хүрээнд боловсруулагдсан хуулийн төсөл юм. Цаашид судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.

347	Bogd BH Uuree	<p>400 000 га газар нутагтай 800 малчин өрхтэй сум: 1 малчин өрх өвөлжөө 1 га, хаваржаа 1 га гэхээр 800 малчин өрх 1600 га газар эзэмших юм байна. Бэлчээрийн газар эрс багасах юм байна. Нүүдлийн мал аж ахуйд суурилсан манай улс аль болох бэлчээрийн газрыг багасгахгүй, унаган төлөв байдлыг алдагдуулахгүй хэвээр хадгалах нь зөв болов уу. Тэгэхээр өвөлжөө, хаваржааны газрын хэмжээ 0,3 га хүртэл байхад хангалттай. Газар хэмжээд, дээр нь тохижилт хийхэд их ариун шүү дээ.</p>	<p>Тус хуулийн төслийн 52.14-т “Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах газрын хоорондын зайны доод хэмжээг газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцүүлэн сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно.” гэж заасан тул тухайн газар нутгийн онцлогтоо тохируулан орон нутаг өөрөө тогтоодог байхаар тусгасан.</p>
<p>www.legalinfo.mn цахим хуудас</p>			
1	Естай	<p>Өмнө хяналтгүй замбараагүй олгосноос олон сөрөг үр дагавар гарсан. Хяналт сайн байх хэрэгтэй. Үүнтэй холбоотой хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, бусад хориглолт, хязгааралтын бүсийн мэдээлэлдийн үнэн зөв, бодит байдалд анхаарч мэдээллийг чанаржуулах хэрэгтэй.</p>	<p>Энэхүү хуулийн төсөлд бусад салбаруудтай мэдээлэл солилцож, давхацал, зөрчил үүсэхээс сэргийлж хуулийн төслийн “24.8.Хууль тогтоомжийн дагуу тогтоосон газар ашиглалтын дэглэм, горим бүхий хориглолт, хамгаалалт, хязгаарлалтын бүс, зурвас газар болон зам, шугам сүлжээ, ойн сан, усны сан, тусгай хамгаалалттай газар, газрын тос, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн орон зайн мэдээллийг тухайн мэдээллийн санг эрхлэх чиг үүрэг бүхий байгууллага нэгдсэн цахим системд бүртгүүлэх үүрэгтэй.” гэж тусгасан болно.</p>
2	Естай	<p>Бусад салбар мэдээллээ Бүртгүүлээгүй бол ямар хариуцлага хүлээлгэх заалт оруулах</p>	<p>Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.</p>

3	Бүрэнжаргал	"29.13.Тухайн аймаг, сумын засаг захиргааны нэгжид харьяалалтай иргэний хүсэлтийг энэ хуулийн 29.8.1-д заасан эрэмбийн эхэнд бүртгэнэ., 29.14.Нийслэлээс хөдөө орон нутагт шилжин ирсэн, гамшиг ослын улмаас орон гэргүй болсон, эсхүл нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний гэр бүлийн хамтын хэрэгцээнд зориулан газар эзэмших хүсэлтийг эрэмбэ, дараалал харгалзахгүй шийдвэрлэнэ." заалтыг дэмжинэ	Дэмжсэн санал байна.
4	естай	2 иргэн хоорондоо газраа байршил солиулах хүсэлт гаргадаг тохиолдол гардаг. Үүнийг нэмэх санал байна	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.
1	Монголын кадастрын холбоо	Төслийн “21.3.3.аймгийн төвийн инженерийн шугам, сүлжээ бүхий газарт иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын газар эзэмших, ашиглах эрхийг хуульд заасан үндэслэлээр хүчингүй болгох, дуусгавар болгох, газрын байршил болон хэмжээ, зориулалт өөрчлөх асуудлыг шийдвэрлэх.” гэснийг хасаж, 21.3.2-ыг дараах байдлаар өөрчлөн	Саналын дагуу найруулгыг өөрчилсөн.

		<p>найруулах: •21.3.2.аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас баталсан газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу аймгийн төвийн инженерийн шугам, сүлжээ бүхий газруудад газар эзэмшүүлэх, ашиглуулах асуудлыг шийдвэрлэх, тэдгээр эрхийг хуульд заасан үндэслэлээр хүчингүй болгох, дуусгавар болгох, газрын байршил болон хэмжээ, зориулалт өөрчлөх асуудлыг шийдвэрлэнэ. Уг асуудлыг шийдвэрлэхэд тухайн сумын Засаг даргын саналыг авсан байна.</p>	
2		<p>Төслийн “21.4.8.иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын газар эзэмших, ашиглах эрхийг хуульд заасан үндэслэлээр хүчингүй болгох, дуусгавар болгох, газрын байршил болон хэмжээ, зориулалт өөрчлөх асуудлыг шийдвэрлэх.” гэснийг хасаж, 21.4.3-ийг дараах байдлаар өөрчлөн найруулах: 21.4.3.ЭНЭ хуулийн 21.3.2-т зааснаас бусад газрыг сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас баталсан тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын</p>	Хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийн явцад өөрчлөн найруулна.

		<p>төлөвлөгөөний дагуу сумын хэмжээнд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад эзэмшүүлэх, ашиглуулах асуудлыг шийдвэрлэж, зохион байгуулах. тэдгээр эрхийг хуульд заасан үндэслэлээр хүчингүй болгох, дуусгавар болгох, газрын байршил болон хэмжээ, зориулалт өөрчлөх асуудлыг шийдвэрлэх. Төслийн “33.9.Энэ хуулийн 33.5-д заасан улс, орон нутгийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх зорилгоор Төсөл сонгон шалгаруулалтын зарчмаар эзэмшүүлэх, ашиглуулах газрын зориулалтыг аймаг, нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал тогтооно. Гэснийг дараах байдлаар өөрчлөн найруулах:</p> <ul style="list-style-type: none">• 33.9.Энэ хуулийн 33.5-д заасан төсөл сонгон шалгаруулалтын зарчмаар эзэмшүүлэх, ашиглуулах газрын зориулалт, байршлыг тухайн шатны аймаг, нийслэлийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусган баталсан байна.	
--	--	--	--

3	Монголын бэлчээр ашиглагчдын нэгдсэн холбоо	<p>Саналд “52.14.Энэ хуулийн 29.3, 52.7-д заасан газрын хэмжээнд нийцүүлэн эзэмшүүлэх газрын дээд хэмжээ, өвөлжөө, хаваржааны газар болон инженерийн хийцтэй худаг, цооног байгуулах байршил хоорондын зайны доод хэмжээг Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын санал, газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг үндэслэн аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтооно. Эдгээр зай, хэмжээг зөрчиж газар эзэмшүүлэхийг хориглоно.” Гэж тусгажээ. Бэлчээрийн мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийн амин чухал хэрэгсэл болох бэлчээрийн газрыг уламжлалт нүүдлийн аргаар ашиглахад өнөөгийн нөхцөлд малчдад хамгийн ойр байж малчдын өдөр тутмын амьдралын асуудлыг мэдэрч байдаг засаг захиргааны анхан шатны нэгж бол баг юм. Тиймээс өвөлжөө, хаваржаа, худгийн байршил хуваарийг тогтоох эсэхэд багийн Иргэдийн Нийтийн Хурал, багийн Засаг даргын санал оролцоо юунаас ч илүү чухал байх учиртай. Тиймээс багийн</p>	<p>Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.</p>
---	---	--	--

		<p>оролцоог хангаж тус заалтийг сайжруулах нь зүйтэй байна.</p>	
4		<p>Хэдийгээр нэмэлт өөрчлөлтөд дараах “52.2.Бэлчээрийг ашиглаж ирсэн уламжлал, зохистой ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх шаардлагыг харгалзан өвөлжөө, хаваржаа, зуслан, намаржаа, отрын бэлчээр, дамжин өнгөрөх бэлчээр гэсэн ерөнхий хуваарийн дагуу ашиглана. Отрын бэлчээр, дамжин өнгөрөх бэлчээр, уст цэг, хужир мараа бүхий бэлчээрийг нийтээр ашиглана. Бэлчээрийг талхлагдахаас хамгаалах, нөхөн сэргээх Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн ерөнхий газарт Газрын тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлтөд оруулах санал зорилгоор тухайн бүс нутгийн онцлог, бэлчээрийн даацыг харгалзан, багийн иргэдийн Нийтийн Хурлын саналыг үндэслэн сумын Засаг дарга Малчин өрхийн анхдагч холбоонд бэлчээрийг гэрээний дагуу ашиглуулж болно.” Заалтийг өөрчлөх талаар тусгаагүй хэдий ч манай байгууллагын зүгээс дараах зөвлөгөөг өгч байна.</p>	<p>Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгаагаагүй асуудал бөгөөд Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд уг асуудал тусаж байгаа.</p>

5		<p>а. Малчин өрхийн анхдагч холбоонд бэлчээрийг гэрээгээр ашиглуулах нь бэлчээр нутгийг эзэнтэй болгож ашиглалт, хамгаалалтийг сайжруулсан чухал заалт болсон. Энэ ажил эрчимтэй явагдаж байна. Гэвч гэрээгээр ашиглуулахад тодорхой хугацаа, хүчин чармайлт их шаардана. Тиймээс хараахан гэрээгээр ашиглаагүй байгаа өвөлжөө, хаваржаа, зуслан, намаржаа, худгийг малчин өрх, хот айлаар хуваарилж зохистой ашиглах шийдвэр гаргах эрхийг багт /багийн ИНХ, Засаг дарга/ олгох талаар заалт оруулах</p>	<p>Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Үндсэн хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах явцад харгалзана.</p>
6		<p>б. 52.7. Өвөлжөө, хаваржааны доорхи газрыг Монгол Улсын иргэн хот айлаар дундаа хамтран эзэмшиж болно. Гэсэн заалтийг “Өвөлжөө, хаваржааны доорхи газрыг Монгол Улсын иргэн өрхөөр, хот айлаар дундаа хамтран эзэмшиж болно” гэж малчин өрх дангаараа өвөлжөө, хаваржаагаа эзэмших эрхийг тусгах</p>	<p>Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.</p>

7		<p>Сум, аймгийн түвшинд маргаан таслах зөвлөлтэй байх ба зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд төрийн бус байгууллагын төлөөллийг /малчдын болон мэргэжлийн холбоо/ оролцуулах нь зүйтэй байна.</p>	<p>Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал бөгөөд Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд уг асуудал тусаж байгаа.</p>
8		<p>ГЗБГЗЗЕГ болон МБАНХ байгууллага хоорондын хамтын ажиллагааны хүрээнд малчдын /Бэлчээр ашиглагчдын хэсэг/ хамтын байгууллага олноор байгуулагдаж /1500/, сумын Засаг даргатай бэлчээр ашиглах гэрээ байгуулах ажлыг дэмжиж ирснээр өнөөдрийн байдлаар 700 гаруй гэрээ бүртгэлийн санд ороод байгаа билээ. Бид өмнө байгуулагдсан /Бэлчээр ашиглагчдын хэсэг/ малчдын хамтын зохион байгуулалтийг дүрмийн өөрчлөлт хийх замаар Газрын тухай хуулийн шинэ заалтийн агуулгад нийцүүлж “Малчин өрхийн анхдагч холбоо” болоход нь арга зүйн дэмжлэг үзүүлж байгаа билээ. Өнгөрсөн хугацаанд бүртгэлийн санд орсон бэлчээр ашиглах гэрээг малчдын зохион байгуулалтийг эвдэлгүй шинэчлэх ажлыг хамтран хэрэгжүүлэх боломж байна.</p>	<p>Саналын дагуу хамтран ажиллах боломжтой</p>

9		Газрын тухай хуулийн ажлын хэсэгт манай байгууллагын төлөөллийг оруулж хамтран ажиллах боломж нөхцөл байгаа болно	Саналын хүлээн авсан
10	Монголын газрын менежментийн нэгдсэн эвсэл НҮТББ	Хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцүүлэн, хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Газрын тухай хуулийн үзэл баримтлалыг алдагдуулахгүйгээр нийгэмд зайлшгүй тулгамдаж буй газартай холбоотой асуудлыг хамруулан боловсруулсан байна. Гэвч ойн сан бүхий газарт газар эзэмшүүлэх эрх олгосон, зарим тохиолдолд өмчлүүлэх эрх олгосон асуудлыг шийдвэрлэх талаар нарийвчлан тусгах шаардлагатай байна.(Тухайлбал: тухайн байршил дахь ойг хамгаалуулах, тоо хэмжээг бууруулахгүй байлгах, ойжуулалт хийх шаардлагатай газарт дүйцүүлэх хэлбэрээр мод тариулах гэх мэт арга хэмжээг тогтоосон журам байх талаар тусгах)	Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдаагүй асуудал тул судлан үзэж Монгол Улсын Үндсэн хууль, Иргэний тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулж буй Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд саналыг харгалзана.